

РОЗДІЛ 5

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОЗВИТКУ БАНКІВ З ДЕРЖАВНОЮ УЧАСТЮ В УКРАЇНІ

5.1. Нові підходи до оцінки рівня соціально-економічної ефективності банків з державною участю в Україні

Рішення щодо майбутніх стратегічних пріоритетів діяльності банків з державною участю необхідно приймати саме на основі визначення оцінки їх соціально-економічної ефективності. Для оцінки соціально-економічної ефективності діяльності банків з державною участю пропонуємо використовувати авторський науково-методичний підхід, який включає одинадцять послідовних етапів (рис. 5.1).

Перший етап. Оцінку соціально-економічної ефективності діяльності банків з державною участю можна проводити на одному з трьох рівнів дослідження: макrorівні, мезорівні, мікрорівні. У межах нашого дослідження оцінку соціально-економічної ефективності вітчизняних банків з державною участю будемо проводити на рівні групи банків з державною участю загалом, тобто на макrorівні. Вибір макrorівня дослідження обумовлений необхідністю оцінки узагального впливу діяльності вітчизняних банків на рівень розвитку економіки та добробут домогосподарств.

Другий етап передбачає виокремлення індикаторів соціально-економічної ефективності банків з державною участю. Зазначені індикатори будуть свідчити про соціально-економічну ефективність банків з державною участю в Україні. Як зазначалося раніше, роль банків з державною участю у вітчизняній банківській системі та економіці країни загалом є досить значимою, хоча і змінювалася на кожному з етапів розвитку банківської системи України.

Так, якщо на стадії становлення індикаторами соціально-економічної ефективності банків з державною участю виступали: дієвість, економічна доцільність, результативність та соціальна спрямованість їхньої діяльності, то

Рис. 5.1. Методичний підхід до оцінювання рівня соціально-економічної ефективності банків з державною участю

Джерело: складено автором.

на наступній стадії (яка вирізняється низькою часткою держави в капіталі банків) до основних індикаторів відносять: високий рівень прибутковості, якість, інноваційність, дієвість тощо. Для наступних двох стадій (нестабільності та відновлення стабільності) досить складно виокремити певні індикатори соціально-економічної ефективності, оскільки, для вітчизняної банківської системи були притаманні дві кризи та два піднесення. Саме тому, для більш повної та детальної характеристики різних рівнів соціально-економічної ефективності банків з державною участю (до кризи, під час кризи та після неї) подальшу її оцінку будемо проводити з 2007 року до 2018 року. Такий підхід дасть можливість проаналізувати ситуацію в динаміці та порівняти з докризовим періодом 2007 року.

Третій етап передбачає визначення факторів впливу на діяльність банків з державною участю, які вже детально аналізувалися у 3 розділі дисертаційної роботи. Зауважимо, що екзогенні (зовнішні) фактори є спільними для всіх банків з державною участю, а ендогенні (внутрішні) фактори можуть відрізнятися для кожного банку окремо (до них відносимо і репутаційний капітал, і значення фінансового результату діяльності, і систему управління ризиками, і якість підготовки персоналу тощо).

На *четвертому етапі* необхідно окреслити основні критерії ефективності діяльності банків. У межах нашого дослідження оцінка соціально-економічної ефективності діяльності банків з державною участю в Україні має здійснюватися за певними критеріями, використовуючи при цьому певний набір взаємопов'язаних показників. До таких критеріїв відносимо:

– прибутковість – передбачає максимізацію абсолютних та відносних показників прибутковості банків з державною участю (адже, окрім корисних соціально-економічних ефектів діяльність банків з державною участю має забезпечувати ще отримання дивідендів їх власникам та підвищення ринкової вартості банків);

– соціально-економічна результативність – характеризує як прямі, так і опосередковані результати діяльності банків з державною участю. Тобто

передбачає співставлення витрат, пов'язаних із функціонуванням зазначених банків, та величини їх позитивного впливу на соціально-економічний розвиток країни та інші соціальні ефекти (мінімізація витрат та максимум корисної діяльності);

– дієвість – передбачає тотожність запланованих (задекларованих у стратегії мети й цілей) та реалізованих заходів (адже, дуже часто лише декларується соціальна спрямованість діяльності банків з державною участю, але не реалізується на практиці);

– економічна обґрунтованість – характеризує економічну доцільність діяльності банків з державною участю (витрати на реалізацію основних соціальних функцій, покладених на банки державою, не мають перевищувати доходи).

Зауважимо, що кожен із перелічених критеріїв може бути оцінений кількісно за допомогою показників та загалом зводиться до мінімізації витрат і максимізації доходів.

На *п'ятому етапі* збираємо та попередньо аналізуємо вихідні дані для подальшої оцінки соціально-економічної ефективності банків з державною участю в Україні. Для того, щоб отримані в майбутньому результати оцінювання були релевантними використовуємо офіційні дані Національного банку України та Державної служби статистики України (додатки Н, П).

Так, у додатку Н відображено: динаміку реального ВВП, грошової маси, доходу на одну особу, валютного курсу долара США, інфляції, рівня безробіття, чисельності зайнятого населення, облікової ставки НБУ, прямих іноземних інвестицій, середньої заробітної плати. Додаток П містить дані про діяльність банків з державною участю в Україні, а саме: кількість банків з державною участю, активи, зобов'язання, власний капітал, чистий прибуток, чистий процентний дохід, кредитний портфель, обсяг кредитів фізичним особам, депозитний портфель, обсяг депозитів фізичним особам.

На *шостому етапі* здійснюється вибір показників, які характеризуватимуть економічну та соціальну ефективність діяльності банків з державною участю в

Україні. Зауважимо, що оцінюють ефективність банку як комерційної організації найчастіше через прибуток, збереження ринкової частки та конкурентоздатності, а також через підвищення вартості банку [126, с. 39]. Найпоширенішими відносними показниками ефективності діяльності банку залишаються рентабельність активів (ROA), рентабельність капіталу (ROE), рентабельність інвестицій (ROI), рентабельність витрат, чиста процентна маржа, чистий спред [54]. Даний підхід до оцінки ефективності банківської установи є досить спрощеним, хоча й має такі переваги, як наочність, зручність розрахунку, здатність до порівняння.

На відміну від економічної ефективності, соціальну ефективність значно важче оцінити. Причинами цього є відсутність науково обгрунтованої та загальновизнаної методики визначення її рівня, а також складність самих соціальних процесів [288]. Водночас, характеризуючи соціальну складову ефективності банківської діяльності, першочергову увагу необхідно звернути на виконання банками їх основної функції, яка вже передбачає соціальну складову, – виступати фінансовим посередником, який акумулює та перерозподіляє вільні грошові ресурси в економіці.

Щодо банків з державною участю, то, як уже зазначалося, проявом їх соціально ефективної діяльності може бути: збільшення частки населення, яке користується послугами фінансово-кредитних установ, зниження рівня тіньової економіки за рахунок розширення використання безготівкових розрахунків, покращення добробуту суспільства та благополуччя співробітників банку, зростання рівня задоволеності клієнтів та більша їх фінансова грамотність.

Погоджуємося з точкою зору О. І. Лаврушина та Т. М. Ветрової щодо соціальної ефективності банків, «що показниками, які характеризують виконання фінансово-кредитними установами функцій з регулювання грошового обігу, може стати ступінь розвиненості системи розрахунків, що дають можливість обороту капіталу, імітування платіжних засобів, кредитування економічних суб'єктів, а також доступність банківського обслуговування для суб'єктів господарювання та населення» [126, с.40].

Показником соціальної ефективності банку може виступати ступінь банківського сприяння розвитку малого та середнього бізнесу, окремих регіонів, соціально орієнтованих банківських продуктів [126, с.39].

Проаналізувавши усе зазначене вище, вважаємо необхідним для проведення оцінки соціальної складової ефективності банків з державною участю використати вже обґрунтовані автором у підрозділі 2.2 дисертації показники (табл. 2.7), що характеризують значення банків з державною участю у соціально-економічному розвитку країни. Оскільки, саме за допомогою дійсних макроекономічних параметрів можна кількісно розрахувати соціальну ефективність банків з державною участю.

Тож, зваживши на вітчизняні реалії, врахувавши критерії ефективності та інформацію у вільному доступі, для оцінки економічної ефективності банків з державною участю пропонуємо використовувати:

- рентабельність капіталу (ROE), яка розраховується за формулою:

$$ROE = \frac{ЧП}{ВК} * 100\% \quad (5.2)$$

де ЧП – чистий прибуток банку після оподаткування;

ВК – власний капітал банку.

- рентабельність активів (ROA), яка розраховується за формулою:

$$ROA = \frac{ЧП}{А} * 100\% \quad (5.3)$$

де ЧП – чистий прибуток банку після оподаткування;

А – активи банку.

- чисту процентна маржа (SPRED), яка розраховується за формулою:

$$SPRED = \frac{ЧПД}{К} * 100\% \quad (5.4)$$

де ЧПД – чистий процентний дохід;

К – загальна сума наданих кредитів.

- відношення кредитів до депозитів – формула 5.5:

$$K3 = \frac{Kp}{Dn} * 100\% \quad (5.5)$$

де Kp – надані кредити;

Dn – кошти юридичних та фізичних осіб.

- коефіцієнт загальної ліквідності – формула 5.6:

$$L = \frac{A}{\text{Зобов'язання}} * 100\% \quad (5.6)$$

де A – сукупний обсяг ліквідних активів;

Зобов'язання – сукупний обсяг зобов'язань.

Використання представлених показників дозволить дати всебічну оцінку економічної ефективності банків з державною участю в Україні. Зауважимо, що зважаючи на перехід Національного банку України у 2018 році (рішення Правління Національного банку України від 30.01.2018 р. № 59-рш) до нагляду за банками на основі SREP (на підставі оцінки бізнес-моделей банків, достатності капіталу, ліквідності, рівня організації корпоративного управління), планувалося саме показник SREP використати в оцінці економічної ефективності банків з державною участю. Водночас, через відсутність у вільному доступі офіційної інформації, необхідної для аналізу – це не виявилось можливим.

Для оцінки соціальної ефективності банків з державною участю використаємо показники, що розкривають значення даних банків для соціально-економічного розвитку країни. Попередньо поділили зазначені показники на три підгрупи:

1) темпи зростання: ВВП на одну особу, розмір середньої заробітної плати, грошова маса; валютний курс;

2) відносні показники: облікова ставка НБУ, рівень інфляції;

3) показник по групі банків з державною участю: частка кредитів

фізичним особам у сукупному кредитному портфелі банківського сектора, частка депозитів фізичним особам у сукупному кредитному портфелі банківського сектора.

Сьомий етап передбачають поділ показників економічної та соціальної ефективності на стимулятори (зростання яких сигналізує про підвищення ефективності) та дестимулятори (їх зростання свідчить про зниження ефективності). Такий розподіл показників зумовлений не однакою впливом різних показників на соціально-економічну ефективність банків з державною участю.

Показники-дестимулятори необхідно розраховувати як обернені коефіцієнти:

$$x_{ij} = \frac{1}{x_{ij}^{dst}} \quad (5.7)$$

де x_{ij}^{dst} – значення j -го показника-дестимулятора при оцінці i -го банку або групи банків.

Використання обернених коефіцієнтів дає можливість адекватно відобразити вплив показників-дестимуляторів на соціально-економічну ефективність банків з державною участю, оскільки вони не збільшують, а зменшують результуючий показник оцінки.

У процесі дослідження виявлено, що прямо пропорційно впливають на економічну ефективність банків з державною участю:

- чиста процентна маржа (показник-стимулятор);
- рентабельність активів (показник-стимулятор);
- рентабельність капіталу (показник-стимулятор);
- загальна ліквідність (показник-стимулятор).

Обернено пропорційно впливає лише один показник – відношення кредитів до депозитів (показник-дестимулятор).

Прямо пропорційно впливають на соціальну ефективність банків з

державною участю:

- ВВП на одну особу (показник-стимулятор);
- розмір середньої заробітної плати (показник-стимулятор);
- грошова маса (показник-стимулятор);
- частка кредитів фізичних осіб у сукупному кредитному портфелі банків з державною участю (показник-стимулятор);
- частка депозитів фізичних осіб у сукупному кредитному портфелі банків з державною участю (показник-стимулятор).

Обернено пропорційно впливають на соціальну ефективність банків з державною участю (показники-дестимулятори): облікова ставка Національного банку України, рівень інфляції та темп зростання валютного курсу.

Значення показників-дестимуляторів скорегуємо на обернені коефіцієнти за формулою (5.7) та розраховані дані занесемо до табл 5.1.

Таблиця 5.1

Оцінка соціальної / економічної ефективності банків з державною участю

Період	Показники комплексної оцінки соціальної / економічної ефективності банків з державною участю			
	x_{i1}	x_{i2}	x_{i3}
C_1	x_{11}	x_{12}	x_{13}
C_2	x_{21}	x_{22}	x_{23}
C_3	x_{31}	x_{32}	x_{33}
....
C_i	x_{i1}	x_{i2}	x_{i3}

Джерело: складено за [340], [239].

Розрахунки окремо показників соціальної, а окремо економічної ефективності вітчизняних банків з державною участю у період з 2007 до 2018 рр. здійснювалися згідно з табл. 5.2 та відображені у додатках Р, С.

Розрахувавши показники, що характеризують соціальну та економічну ефективність, зауважили, що упродовж досліджуваного періоду їхнє значення

для вітчизняних банків з державною участю загалом значно різняться. Так, з від'ємних значень рентабельності активів та рентабельності капіталу можемо зробити висновки про кризовий період у діяльності вітчизняних банків з державною участю у 2009-2011 рр. та 2014-2017 рр.

Водночас, з аналізу даних додатку Р видно, що упродовж усього проаналізованого періоду частка депозитів фізичних осіб у сукупному портфелі депозитних коштів банків з державною участю значно перевищувала частку виданих фізичним особам кредитів у кредитному портфелі цих же банків.

Наступний *восьмий етап* дослідження передбачає кількісну оцінку вагових коефіцієнтів. Для визначення значимості j -го показника k_j найкращим чином підходить правило Фішберна, що унеможливорює вплив суб'єктивної оцінки експертів. Правило Фішберна відображає той факт, що про рівень значимості показників невідомо нічого, крім того, що вони розташовані у порядку зменшення значимості [264]:

$$k_1 > k_2 > \dots > k_N \quad (5.8)$$

Оцінка вагових коефіцієнтів буде здійснюватися за формулою [335]:

$$k_j = \frac{2(N-j+1)}{(N+1)N} \quad (5.9)$$

де N – загальна кількість показників.

За умови виконання (5.8) оцінка значимості j -го показника k_j відповідає максимуму ентропії наявної інформаційної невизначеності про об'єкт дослідження, тобто дозволяє одержувати найкращі оціночні рішення в умовах обмеженої інформації [16].

На підставі попереднього аналізу показників оцінки соціальної та економічної ефективності банків з державною участю в Україні розташуємо їх у порядку спадання їх значимості:

– показники соціальної ефективності: темп зростання ВВП \rangle частка кредитів фізичних осіб у сукупному кредитному портфелі \rangle частка депозитів фізичних осіб у сукупному депозитному портфелі \rangle інфляція \rangle облікова ставка Національного банку України \rangle темп зростання середньої заробітної плати \rangle темп зростання валютного курсу \rangle темп зростання грошової маси;

– показники економічної ефективності: рентабельність активів \rangle рентабельність капіталу \rangle чиста процентна маржа \rangle відношення кредитів до депозитів \rangle коефіцієнт загальної ліквідності.

Розрахуємо вагові коефіцієнти для кожного з проранжованих показників за формулою 5.9. Тож, вагові коефіцієнти для показників соціальної ефективності банків з державною участю мають таке значення (табл. 5.2).

Таблиця 5.2

Значення вагових коефіцієнтів для показників соціальної ефективності

№ п/п	Показник для якого розраховується значення вагового коефіцієнта	Позначення вагового коефіцієнта	Значення вагового коефіцієнта
1	темп зростання ВВП	k1	0,22
2	частка кредитів фізичних осіб у сукупному кредитному портфелі	k2	0,19
3	частка депозитів фізичних осіб у сукупному депозитному портфелі	k3	0,17
4	інфляція	k4	0,14
5	облікова ставка Національного банку України	k5	0,11
6	темп зростання середньої заробітної плати	k6	0,08
7	темп зростання валютного курсу	k7	0,06
8	темп зростання грошової маси	k8	0,03

Джерело: складено автором.

Далі представимо вагові коефіцієнти для показників економічної ефективності банків з державною участю (табл. 5.3).

На дев'ятому етапі розраховуємо показники соціальної (формула 5.10) та економічної (формула 5.11) ефективності з урахуванням вагових коефіцієнтів (визначених у попередньому етапі згідно з правилом Фішберна). Так, отримані вагові коефіцієнти маємо перемножити зі значенням показників оцінки (окремо показників соціальної та економічної ефективності).

Таблиця 5.3

Значення вагових коефіцієнтів для показників економічної ефективності

№ п/п	Показник для якого розраховується значення вагового коефіцієнта	Позначення вагового коефіцієнта	Значення вагового коефіцієнта
1	рентабельність активів	k1	0,33
2	рентабельність капіталу	k2	0,27
3	чиста процентна маржа	k3	0,2
4	відношення кредитів до депозитів	k4	0,13
5	коефіцієнт загальної ліквідності	k5	0,07

Джерело: складено автором.

Показник соціальної ефективності (state-owned banks social efficiency) і-го банку з державною участю (групи банків) у певний період (SE_i) розраховується за формулою:

$$SE_i = \sum_{j=1}^N x_{ij} k_j \quad (5.10)$$

де SE_i – показник соціальної ефективності і-го банку з державною участю (групи банків) у певний період;

j – номер показника комплексної оцінки;

k_j – коефіцієнт порівняльного значення j -го показника ($0 \leq k_j \leq 1$);

N – кількість показників;

x_{ij} – значення j -го показника при оцінці і-го банку (групи банків).

Показник економічної ефективності (state-owned banks economic

efficiency) і-го банку з державною участю (групи банків) у певний період (EE_i) розраховується за формулою:

$$EE_i = \sum_{j=1}^N x_{ij} k_j \quad (5.11)$$

EE_i – показник економічної ефективності і-го банку з державною участю (групи банків) у певний період.

Результати розрахунків показників соціальної / економічної ефективності банків з державною участю в Україні за період з 2007 до 2018 рр. занесемо до табл. 5.4 та відобразимо у додатках Т, У.

Таблиця 5.4

Результати комплексної оцінки соціальної / економічної ефективності банків з державною участю

Період	Фактори комплексної оцінки соціальної / економічної ефективності банків з державною участю				Оцінки соціальної / економічної ефективності
	$k_1 x_{i1}$	$k_2 x_{i2}$	$k_3 x_{i3}$	
C_1	$k_1 x_{11}$	$k_2 x_{12}$	$k_3 x_{13}$	SE_i / EE_i
C_2	$k_1 x_{21}$	$k_2 x_{22}$	$k_3 x_{23}$	SE_i / EE_i
C_3	$k_1 x_{31}$	$k_2 x_{32}$	$k_3 x_{33}$	SE_i / EE_i
....
C_i	$k_1 x_{i1}$	$k_2 x_{i2}$	$k_3 x_{i3}$	SE_i / EE_i

Джерело: складено за [340], [239].

На десятому етапі дослідження розрахуємо значення інтегрального показника комплексної оцінки соціально-економічної ефективності банків з державною участю в Україні за формулою 5.12 та інтерпретуємо отримані результати у певний рівень соціально-економічної ефективності банків з державною участю згідно з табл. 5.5.

$$SEE_i = SE_i + EE_i \quad (5.12)$$

де SEE_i – інтегральний показник комплексної оцінки соціально-

економічної ефективності (state-owned banks social and economic efficiency) i -го банку з державною участю (групи банків) у певний період;

i - номер досліджуваного банку з державною участю (групи банків);

SE_i – показник соціальної ефективності i -го банку з державною участю (групи банків) у певний період;

EE_i – показник економічної ефективності i -го банку з державною участю (групи банків) у певний період.

Для достовірності визначення рівня соціально-економічної ефективності банків з державною участю в Україні доцільним використовувати такий розподіл значень інтегрального показника (табл. 5.5).

Таблиця 5.5

Значення інтегрального показника комплексної оцінки соціально-економічної ефективності банків з державною участю

Інтервал значення показника соціально-економічної ефективності банків з державною участю	Рівень соціально-економічної ефективності банків з державною участю
від’ємна область	Негативний
0– 19	Критичний
20 – 39	Низький
40 – 59	Середній
60 – 79	Достатній
8 – 100	Високий

Джерело: Складено автором.

З даних табл. 5.5 видно, що кожному інтервалу значень інтегрального показника соціально-економічної ефективності банків з державною участю відповідає певний рівень ефективності зазначених банків. При цьому, якщо показник соціально-економічної ефективності менше 0, то рівень соціально-економічної ефективності негативний. Якщо ж показник соціально-економічної ефективності банків з державною участю зростає в динаміці, то це свідчить про покращення рівня їх соціально-економічної ефективності.

Розрахунки інтегрального показника комплексної оцінки соціально-економічної ефективності відобразимо у табл. 5.6.

Таблиця 5.6

**Результати комплексної оцінки соціально-економічної ефективності
банків з державною участю**

Дата / Показник	Соціальна ефективність (SE)	Економічна ефективність (EE)	Соціально-економічна ефективність (SEE)
2007	59,01	13,44	72,46
2008	53,81	11,02	64,83
2009	45,26	0,94	46,20
2010	50,75	6,78	57,53
2011	48,06	10,01	58,06
2012	45,42	11,39	56,81
2013	46,04	11,24	57,28
2014	46,26	-7,67	38,59
2015	50,56	-73,84	-23,28
2016	53,62	-119,04	-65,43
2017	60,27	0,91	61,17
2018	53,84	15,23	69,07

Джерело: розраховано автором.

З аналізу представлених у табл. 5.6 значень показників соціальної та економічної ефективності, а також інтегрального показника соціально-економічної ефективності банків з державною участю в Україні за 2007 – 2018 рр. можемо зробити певні висновки:

- значення показника соціальної ефективності є набагато вищими ніж економічної ефективності, що, зокрема, пов'язано з відсутністю у розрахунку цього інтегрованого показника даних фінансового результату діяльності банків з державною участю (оскільки він був від'ємним за сім з одинадцяти досліджуваних років), а також використанням у розрахунку макроекономічних показників;

- комплексний показник соціально-економічної ефективності банків з державною участю в Україні формується, здебільшого, за рахунок показника соціальної ефективності;

- від'ємні значення показника соціально-економічної ефективності вітчизняних банків з державною участю у 2015 та 2016 роках можуть свідчити

про наявність значних дисбалансів у діяльності досліджуваних банків (навіть значні соціальні ефекти не змогли перекрити від’ємний результат), що потребує окремого більш детального дослідження.

Далі, у цьому ж етапі, визначаємо рівень соціально-економічної ефективності банків з державною участю в Україні у 2007-2018 рр. шляхом інтерпретації отриманих у процесі дослідження значень інтегрального показника соціально-економічної ефективності (відповідно до табл. 5.5).

Результати інтерпретації значень інтегрального показника оцінки соціально-економічної ефективності у рівень соціально-економічної ефективності банків з державною участю в Україні відобразимо у табл. 5.7.

Таблиця 5.7

**Значення інтегрального показника комплексної оцінки
соціально-економічної ефективності банків з державною участю в
Україні за 2007 – 2018 рр. та рівня ефективності**

Дата / Показник	Соціально-економічна ефективність (SEE)	Рівень ефективності
2007	72,46	Достатній
2008	64,83	Достатній
2009	46,20	Середній
2010	57,53	Середній
2011	58,06	Середній
2012	56,81	Середній
2013	57,28	Середній
2014	38,59	Низький
2015	-23,28	Негативний
2016	-65,43	Негативний
2017	61,17	Достатній
2018	69,07	Достатній

Джерело: Розраховано автором.

З отриманих результатів інтерпретації інтегрального показника у рівень ефективності (табл. 5.7) видно, що чим вище значення інтегрального показника – тим вищим є рівень соціально-економічної ефективності вітчизняних банків з державною участю.

Одинадцятий етап передбачає аналіз результатів проведеного оцінювання та виявлення резервів підвищення соціально-економічної ефективності банків з державною участю.

Проаналізувавши дані табл. 5.7, можемо зробити висновок, що за весь проаналізований період найвище значення показника соціально-економічної ефективності банків з державною участю було зафіксовано за підсумками 2007 року (72,46), що відповідає достатньому рівню ефективності. Такі тенденції можемо пов'язати з активним розвитком у попередні роки кредитної / депозитної діяльності банків з державною участю, а також макроекономічною стабільністю, що була притаманна економіці. Однак, що хоча саме у 2007 році показник соціально-економічної ефективності є найвищим (з-поміж інших розрахованих значень даного показника з 2007 до 2018 рр.), але він інтерпретується лише у достатній рівень соціально-економічної ефективності банків з державною участю. Тож, навіть за найвищого рівня соціально-економічної ефективності вітчизняні банки з державною участю мають потенціал до розвитку та покращення результатів своєї діяльності.

Упродовж 2009 – 2013 рр. для вітчизняних банків з державною участю був характерним середній рівень соціально-економічної ефективності (інтегральний показник соціально-економічної ефективності від 46,2 станом на кінець 2009 року до 57,28 – станом на кінець 2013 року), що можемо пов'язати як з повільним виходом з кризи 2009 року, так і з внутрішньобанківськими причинами (стрімке збільшення кількості банків з державною участю за рахунок рекапіталізації банку «Київ», «Родовідбанк», «Укргазбанк», які мали негативний фінансовий результат тощо).

Аналізуючи показник соціально-економічної ефективності за 2014 рік (інтегральний показник соціально-економічної ефективності 38,59, а рівень ефективності – низький), можемо зазначити, що цей рік для банків з державною участю був певним перехідним періодом від середнього рівня ефективності до негативного рівня ефективності. Тож, упродовж 2015 – 2016 рр. банки з державною участю демонструють від'ємне значення показника соціально-

економічної ефективності (-23,28 та -65,43 станом на кінець 2015 та 2016 рр. відповідно) та негативний рівень своєї соціально-економічної ефективності. На нашу думку, такі тенденції необхідно пов'язувати з кризою у банківській системі та націоналізацією найбільшого банку країни – Приватбанку, який демонструє колосальні збитки та величезний портфель проблемних активів.

Упродовж наступних років, коли банки з державною участю адаптувалися до нових умов ведення банківського бізнесу, ситуація із значенням інтегрального показника соціально-економічної ефективності значно покращилася. Так, у 2017 році даний показник становив 61,17, а у 2018 – 69,07, що відповідає достатньому рівню ефективності. Хоча рівень соціально-економічної ефективності вітчизняних банків з державною участю у 2017 – 2018 рр. та у 2007 році співпадає, але не співпадає значення інтегрального показника ефективності (у 2007 році значення інтегрального показника соціально-економічної ефективності на 3,39 більше за значення 2018 року). Даний факт свідчить про подальші перспективи до розвитку банків з державною участю в Україні.

З проведеного дослідження загального рівня соціально-економічної ефективності банків з державною участю в Україні можемо зробити висновок, що зазначені банки мають значний потенціал розвитку та приховані резерви підвищення ефективності своєї діяльності.

Як висновок можемо зазначити, що представлений науково-методичний підхід, який розрахований за даними вітчизняних банків з державною участю за 11 років, дає можливість швидко оцінити рівень їх соціально-економічної ефективності. Перевагою представленого науково-методичного підходу до оцінки соціально-економічної ефективності банків з державною участю є використання об'єктивних критеріїв (прибутковість, соціально-економічна результативність, дієвість, економічна обґрунтованість), логічних методів, що унеможливорює суб'єктивність оцінки, а також використання загальнодоступних офіційних даних Державного комітету статистики України та Національного банку України.

Таким чином, запропонований науково-методичний підхід покликаний достовірно, швидко та якісно оцінити в динаміці рівень соціально-економічної ефективності банків з державною участю, що дає можливість обґрунтувати напрями розвитку зазначених банків, використовуючи виявлені резерви.

5.2. Концепція розвитку банків з державною участю в Україні

Проведене у попередніх розділах дисертації дослідження доводить, що вітчизняні банки з державною участю перебувають на досить складному етапі свого функціонування (тільки починають відновлювати прибутковість, повільно знижують частку проблемної заборгованості в активах та відновлюють довіру населення), але мають значні потенційні перспективи розвитку. Саме тому, а також з урахуванням результатів проведеного компаративного аналізу діяльності банків з державною участю в Україні та світі, вважаємо доцільним знизити державну частку в активах вітчизняного банківського сектору до 40 % за підсумками 2022 року, що забезпечить якісно нові характеристики розвитку зазначених банків та позитивний вплив на соціально-економічний розвиток країни.

Крім того зауважимо, що світова та вітчизняна практика свідчить про негативний вплив на соціально-економічний розвиток країни (показник ВВП) надмірно високої частки державної власності в активах банківської системи. За аналогією з кривою Армея [360], у якій відображено співвідношення темпів економічного розвитку та державних витрат, вбачаємо наявність прямого взаємозв'язку також між темпами економічного розвитку часткою державної власності у банківській системі (але лише до певного оптимального рівня, а потім буде проявлятися обернена залежність).

Водночас переконані, що оптимальна частка державної власності в банківській системі для кожної країни має своє окреме значення і визначити її експериментально для України не виявляється можливим (через брак офіційних

даних). Така особливість обумовлена специфічними рисами кожної економічної системи. Однак, повна відсутність банків з державною участю також є недоцільною, оскільки в екстремальних ситуаціях (проявах фінансової нестабільності та кризи) роль держави є беззаперечною.

Подальше функціонування банків з державною участю в Україні тісно взаємопов'язано з виробленням новітніх підходів до покращення рівня їхнього розвитку, на основі кращого світового досвіду та реалій розвитку вітчизняного банківського сектору. Тож, настала нагальна необхідність розробки такого підходу до забезпечення високого рівня соціально-економічної ефективності діяльності банків з державною участю в Україні, який спиратиметься на надбання міжнародної практики та враховуватиме особливості ведення банківського бізнесу в нашій країні.

Запропонований підхід передбачає розробку концепції розвитку банків з державною участю в Україні, що відповідатиме поставленим завданням та задекларованим державним пріоритетам, реалізуючи потенціал банків з державною участю, що в подальшому сприятиме підвищенню соціально-економічного розвитку країни.

Тож, з урахуванням сучасної економічної ситуації в країні, а також існуючих проблем та загроз, що постають перед банками з державною участю автором розроблено Концепцію розвитку банків з державною участю в Україні (рис. 5.2), цілісної, взаємопов'язаної та взаємообумовленої сукупності теоретико-методологічного базису, мети та визначених завдань, узгодженості з державними програмами, передумов та умов реалізації концепції, принципів розвитку цих банків, пріоритетних напрямів та шляхів впровадження концепції, очікуваних результатів.

Мета представленої концепції полягає у забезпеченні високої соціально-економічної ефективності банків з державною участю в Україні, діяльність яких сприятиме активізації соціально-економічного розвитку країни. Тобто, головна мета реалізації концепції вважатиметься реалізованою у разі досягнення вітчизняними банками з державною участю високого рівня

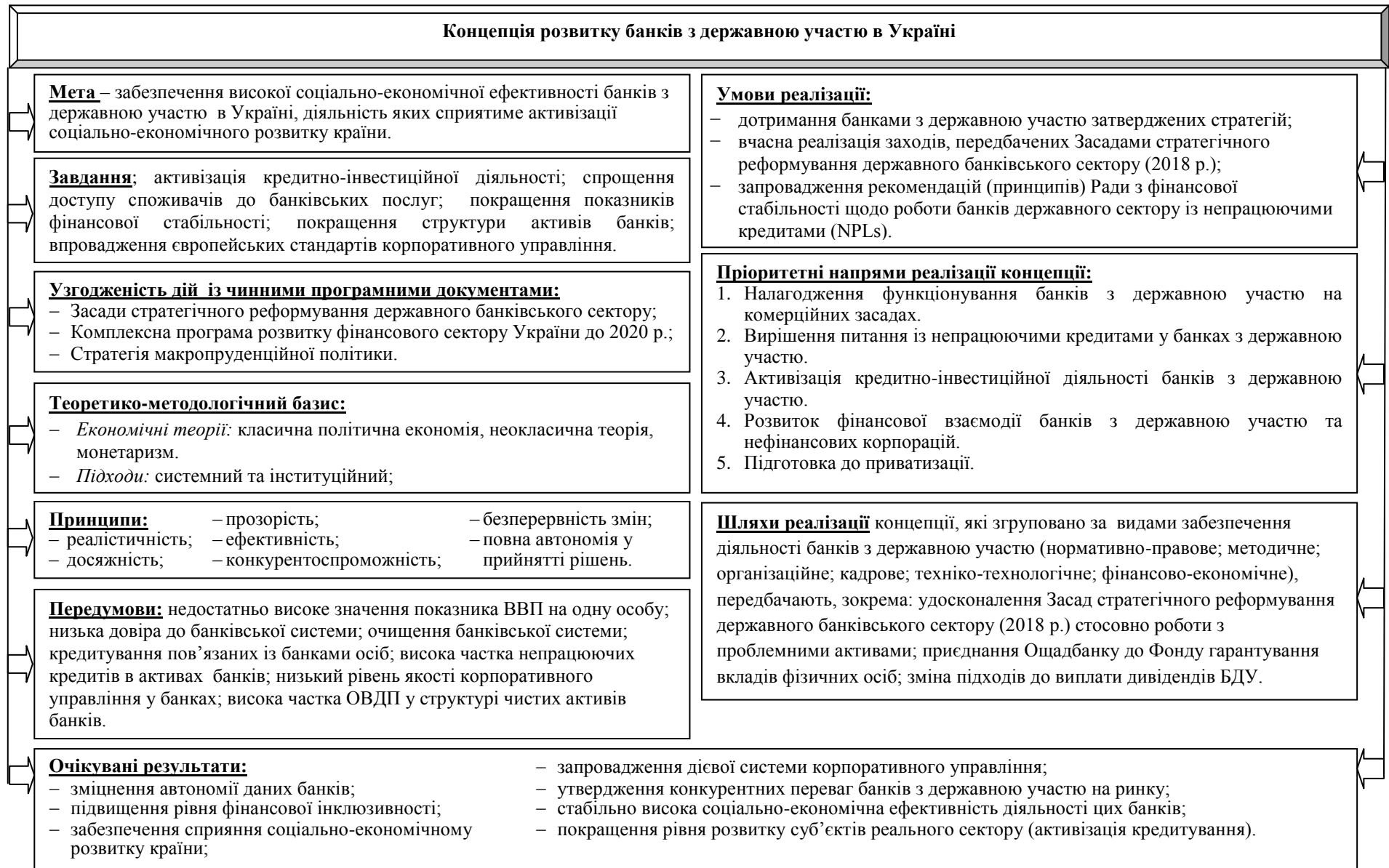

Рис. 5.2. Концепція розвитку банків з державною участю в Україні

Джерело: складено автором.

розвитку за усіма пріоритетними напрямками діяльності.

Поставлена мета концепції передбачає реалізацію таких **завдань**:

- активізація кредитно-інвестиційної діяльності банків;
- спрощення доступу споживачів до банківських послуг;
- покращення показників фінансової стабільності банків з державною участю;
- забезпечення повномасштабного впровадження провідного світового досвіду фінансових інновацій у діяльність даних банків;
- реалізація європейських стандартів корпоративного управління у банках з державною участю;
- покращення структури активів банків з державною участю.

Зазначена мета та завдання концепції розвитку банків з державною участю мають сприяти підвищенню соціально-економічної ефективності діяльності вітчизняних банків з державною участю, покращенню стану економіки країни та поліпшенню добробуту громадян України.

На наше переконання, реалізація основних засад розробленої Концепції розвитку банків з державною участю в Україні має **узгоджуватися**, доповнювати та враховувати недоліки загальнодержавних програм, зокрема, Зasad стратегічного реформування державного банківського сектору (2018 р.); Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року; Стратегії макропруденційної політики. Адже, кожен із зазначених документів має споріднену кінцеву мету та спільні заходи реалізації, а також прямо чи опосередковано стосується покращення функціонування вітчизняних банків з державною участю.

Теоретичним базисом концепції розвитку банків з державною участю в Україні виступають основні положення класичної політичної економії, неокласичної теорії та теорії монетаризму. Узагальнивши основні постулати зазначених теорій можемо стверджувати, що діяльність банків з державною участю має бути орієнтована на сприяння розвитку суб'єктів реального сектору економіки, підвищення соціально-економічного розвитку країни, а отже і

покращення добробуту її громадян. Водночас, управління банками з державною участю має бути відокремлено як від Кабінету Міністрів України, так і від Національного банку України. Вважаємо, що дотримання основних положень зазначених теорій є особливо актуальним в умовах сучасної ситуації в Україні.

Методологічним базисом концепції розвитку банків з державною участю в Україні виступають системний та інституційний підходи.

До складових механізму системного підходу прийнято відносити [398, с. 14]: об'єкт, предмет, мету, принципи, функції та методи системного підходу. Зауважимо, що доцільність використання системного підходу при обґрунтуванні концепції розвитку банків з державною участю в Україні певною мірою пов'язана зі специфікою даного підходу. Так, «специфіка системного підходу визначається тим, що він орієнтує дослідження на розкриття цілісності об'єкта і механізмів (які його забезпечують), на виявлення багатоманітних типів зв'язків складного об'єкта і зведення їх в єдине ціле» [229, с. 127].

Системний підхід у концепції розвитку банків з державною участю в Україні реалізується через:

- виявлення елементів, з яких складається система функціонування банків з державною участю;
- з'ясування внутрішніх взаємозв'язків між елементами системи, що дає змогу логічно представити внутрішню організаційну структуру досліджуваних банків;
- наукове тлумачення функцій та цілей діяльності банків з державною участю;
- представлення взаємозв'язків банків з державною участю із зовнішнім середовищем (стейкхолдерами / усіма зацікавленими суб'єктами господарювання);
- обґрунтування проблем у функціонуванні банків з державною участю та доцільних напрямів їхнього вирішення.

Використання інституційного підходу у концепції розвитку банків з державною участю в Україні дає змогу представити розширену та деталізовану

характеристику взаємовідносин між досліджуваними банками та іншими суб'єктами господарювання / стейкхолдерами, зокрема, державою. Тож, даний підхід дозволить визначити змістовні характеристики інституційного середовища діяльності банків з державною участю, а також робить можливим окреслення ключових ознак та характеристик для подальшого розвитку банків з державною участю в Україні.

Важливу роль у представленій автором концепції відіграють **принципи** розвитку банків з державною участю в Україні:

– реалістичність – напрями розвитку банків з державною участю мають відповідати сучасним умовам економіки України;

– досяжність – цілі та очікувані результати діяльності банків з державною участю мають бути реальними з можливістю реалізації у короткостроковій перспективі;

– прозорість – подальший розвиток банків з державною участю ґрунтується на загальновідомих положеннях, а самі банки є відкритими для стейкхолдерів;

– безперервність змін – заходи з розвитку банків з державною участю мають забезпечити дієві трансформації у діяльності цих банків, що, в подальшому, сприятиме досягненню високого рівня соціально-економічного розвитку;

– доцільність – забезпечення єдності та збалансованості у прийнятті рішень щодо реалізації обґрунтованих заходів з покращення розвитку банків з державною участю;

– ефективна автономія – передбачає незалежність банків з державною участю у прийнятті операційних рішень, що забезпечить їхнє функціонування на засадах майбутньої максимізації ринкової вартості банку.

Проведене автором у попередніх розділах роботи дослідження сучасної ситуації на вітчизняному ринку банківських послуг та особливостей функціонування банків з державною участю дає підстави виділити **передумови** розробки та реалізації Концепції розвитку банків з державною участю в

Україні, а саме:

1) *Недостатньо високе значення показника ВВП на одну особу.* Саме ВВП виступає одним з основних макроекономічних показників, що сигналізує про стан соціально-економічного розвитку та основні тенденції в економіці. Зауважимо, що свідченням позитивних тенденцій в економіці країни є факт зростання доходу на одну особу в Україні за останні двадцять років більше ніж у 41 раз (з 2035 грн. за підсумками 1998 року до 84329 грн. у 2018 році). Більш детально динаміку показника ВВП на одну особу в Україні за період з 1998 до 2018 року представлено на рис. 5.3.

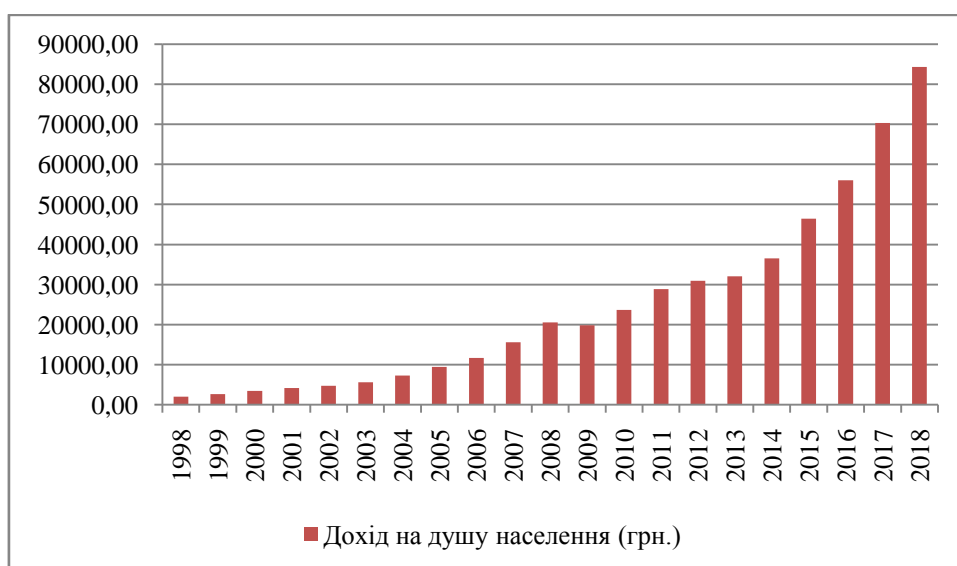

Рис. 5.3. Динаміка ВВП на одну особу в Україні з 1998 до 2018 рр. (станом на кінець періоду), грн.

Джерело: розраховано за даними Держкомстату [245].

Водночас, при порівнянні даного показника зі світовими трендами спостерігаємо катастрофічне відставання нашої країни, адже, для прикладу за підсумками 2017 року дохід на одну особу в Японії складав 38440 дол. США, Німеччині – 44500 дол. США, Польщі – 13429 дол. США [318] (а в Україні за цей період – 2508 дол. США).

2) *Низька довіра до банків.* Свідченням низького рівня довіри до банків та фінансово-кредитної системи загалом є значна частка тіньової економіки. Так, за приблизними підрахунками поза банківською системою перебувають

343 млрд. грн., що є чималим потенціалом для покращення соціально-економічного розвитку країни, адже складає приблизно чверть річного бюджету України.

3) *Очищення банківської системи.* Однією з причин, що зумовила зниження довіри домогосподарств до банків стала саме ліквідація значної частки банків за останні п'ять років. Адже, наприкінці 2013 року в Україні функціонувало 180 банківських установ, а станом на 1 червня 2019 року – 76 банків (у 2014 році ліквідовано тридцять три банки, у 2015 році – теж тридцять три, у 2016 році – двадцять один, 2017 році – чотирнадцять, 2018 році – п'ять, у першому кварталі 2019 року – один банк) [268].

Зауважимо, що з усіх ста чотирьох банків, які потрапили під очищення банківської системи, лише три банки припинили свою діяльність через те, що були зареєстровані та здійснювали свою діяльність на території проведення Операції об'єднаних сил чи в Криму, чотири – приєдналися до інших банків, десять банків добровільно вийшли з ринку банківських послуг, десять – через порушення вимог фінансового моніторингу, п'ять – через непрозору структуру власності. Найбільше ж банків було виведено з ринку саме через незадовільний фінансовий стан та невиконання нормативів, а це сімдесят два банки.

Звільнення від неплатоспроможних банків сприятиме подальшому конкурентному розвитку усієї банківської системи та створює численні переваги, зокрема, розкриття інформації про дійсних власників банківських установ, що забезпечить вищий рівень довіри та впевненості вкладників у вчасному поверненні коштів, підвищення у банків запасу ліквідності та капіталу, покращення доступу до кредитних ресурсів суб'єктів реального сектору (в тому числі малого та середнього бізнесу) завдяки відсутності можливостей кредитувати пов'язаних із банком осіб тощо.

4) *Кредитування пов'язаних із банками осіб.* У попередніх розділах дисертаційної роботи детально описувалися негативні наслідки для вітчизняних банків з державною участю від кредитування за політичною ознакою, що не завжди є економічно доцільним та вигідним для банків. Водночас, більше уваги

звернемо на негативні результати кредитування пов'язаних із власниками осіб. Для прикладу зазначимо, що внаслідок кредитування афілійованих із власниками осіб Приватбанком (до націоналізації) було надано збитків на суму більше ніж 5,5 млрд. дол. США [351]. Приватбанком упродовж тривалого періоду часу провадилася не лише активна політика із залучення коштів домогосподарств (станом на 01.01.2019 року Приватбанк виступає найбільшим банком за розміром зобов'язань – 244 млрд. грн.), але й здійснювалося їхнє постійне вкладення у кредити пов'язаним особам. Підтвердженням цього виступає постійно зростаючий кредитний портфель одних і тих самих компаній (90 % обсягу кредитів корпоративному бізнесу надавалися 10 % позичальників), циклічне перекредитування та прострочення виплат за кредитами, використання вже отриманих кредитів у якості застави під нові тощо.

5) *Висока частка непрацюючих кредитів в активах банків.* Незважаючи на незначне зниження частки непрацюючих кредитів у кредитному портфелі банків з державною участю загалом до 67,9 % (станом на 01.01.2019 року), питання управління проблемною заборгованістю в Україні залишається актуальним і надалі. Тож, ситуація з якістю кредитного портфеля банківського сектору потребує покращення, адже зменшення рівня NPL обумовлено переважно розширенням кредитування, що призводить до механічного збільшення кредитного портфеля, а не відновлення якості непрацюючих кредитів.

б) *Низький рівень якості корпоративного управління у банках.* Сучасна існуюча система корпоративного управління у більшості вітчизняних банках не відповідає основним світовим вимогам та стандартам. Щодо банків з державною участю, то основна претензія до зволікання зі створенням оновлених наглядових рад з дійсно незалежними членами, що є запорукою унеможливлення політичного втручання в управління банком. Адже, оновлені наглядові ради Ощадбанку, Приватбанку та Укресімбанку розпочали свою роботу тільки у червні 2019 року. Водночас, у зв'язку з виконанням

вітчизняними банками з державною участю важливих соціальних функцій, слід приділити більше уваги підбору членів наглядових рад цих банків (у іноземних громадян, що є членами наглядових рад банків з державною участю в Україні можуть бути інші, відмінні від національних інтересів нашої країни, пріоритети).

7) *Висока частка ОВДП у структурі чистих активів банків.* У попередніх розділах уже акцентувалася увага на проблемі нерівномірної структури активів вітчизняних банків з часткою 29,9 % ОВДП станом на 01.04.2019 року. Вкладення в облігації внутрішньої державної позики певною мірою відволікають кошти від кредитування реального сектору економіки. Водночас, варто пам'ятати, що значну частку ОВДП мають саме банки з державною участю, які отримали дані державні цінні папери під час докапіталізації.

До інших передумов реалізації концепції розвитку банків з державною участю можемо також віднести невирішене питання із вкладами населення у Ощадному банку колишнього СРСР. Хоча у Засадах стратегічного реформування державного банківського сектору йдеться про підготовку до приватизації Ощадбанку, однак, не зазначається яким чином вирішити питання із небалансовими зобов'язаннями перед вкладниками Ощадному банку колишнього СРСР. Адже, якщо Ощадбанк і надалі не позбудеться зазначених зобов'язань, то жоден з іноземних інвесторів не зацікавиться цим банком.

На переконання автора, врахування зазначених передумов сприятиме розробці різнопланових, виважених пріоритетних напрямів та шляхів реалізації Концепції розвитку банків з державною участю, що у подальшому забезпечить досягнення поставленої мети Концепції та сприятиме покращенню добробуту населення й активізації соціально-економічного розвитку країни.

Наступним елементом Концепції розвитку банків з державною участю в Україні є виокремлення **умов її реалізації**, до яких відносимо:

– дотримання банками з державною участю затверджених стратегій діяльності (якнайшвидше затвердження стратегії Укрексімбанку) та обраних

бізнес-моделей, а також оперативне реагування на зміни у зовнішній кон'юнктурі ринку;

– вчасна реалізація заходів, передбачених Засадами стратегічного реформування державного банківського сектору (2018 р.). Адже, станом на 01 червня 2019 року відбувається зволікання з впровадженням численних різнопланових заходів, що у подальшому може негативно позначитися як на діяльності банків з державною участю, так і банківської системи загалом;

– запровадження рекомендацій (принципів) Ради з фінансової стабільності щодо роботи банків державного сектору із непрацюючими кредитами (NPLs), що має стати гарним підґрунтям для покращення ситуації із проблемними активами у банках з державною участю та банківському секторі загалом.

Дотримання представлених у Концепції умов її реалізації, а також врахування змін у макроекономічному середовищі, сприятиме досягненню бажаного результату від запровадження передбачених заходів.

У представленій Концепції вважаємо за доцільне зосередитися також на таких пріоритетних напрямках розвитку банків з державною участю в Україні, що згруповано у п'ять груп (рис. 5.4).

Перший пріоритетний напрям розвитку банків з державною участю в Україні передбачає налагодження діяльності зазначених банків на загальних засадах із банками з приватним та іноземним капіталом. Аргументом на користь такого напрямку є загальноприйнята світова практика функціонування банків з державною участю на основі принципу комерції, що передбачає унеможливлення певних особливих умов чи преференцій з боку держави, а також організацію роботи незалежних наглядових рад банків.

Відповідно до другого пріоритетного напрямку, вітчизняним банкам з державною участю необхідно вирішити проблему із непрацюючими кредитами, а саме: знизити частку NPL у кредитному портфелі банків та запобігти їх можливій появі у майбутньому. Представленого результату можна досягти шляхом комплексної реалізації, передбачених Національним банком України та

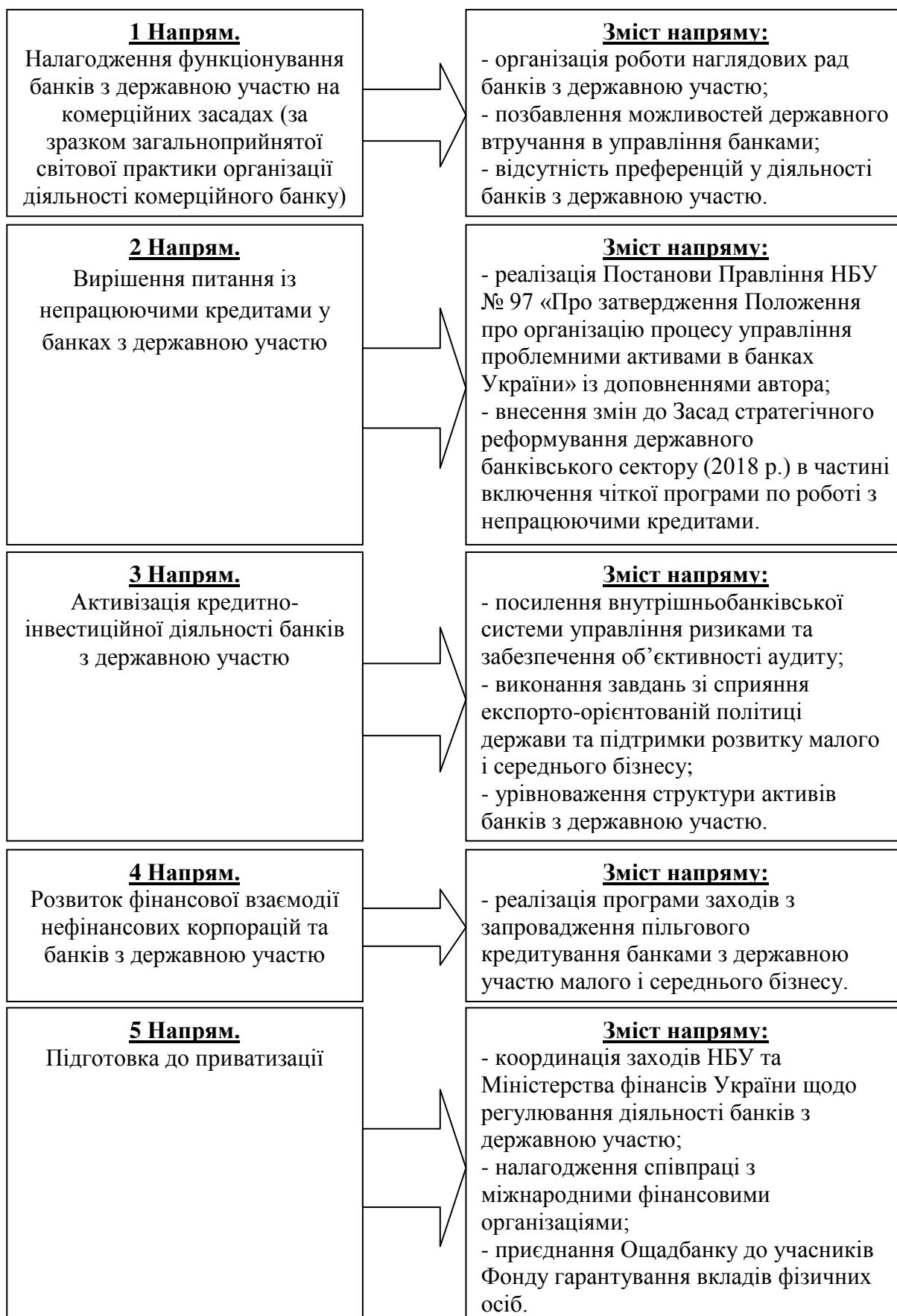

Рис. 5.4. Пріоритетні напрями розвитку банків з державною участю

Джерело: складено автором.

Радою з фінансової стабільності заходів, а також удосконаленням основних Зasad стратегічного реформування державного банківського сектору (2018 р.) в частині урегулювання проблеми непрацюючих кредитів.

Третій пріоритетний напрям передбачає активізацію кредитно-інвестиційної діяльності банків з державною участю в Україні та включає: загальне покращення якості менеджменту банку; посилення системи управління ризиками; урівноваження структури активів.

Четвертий пріоритетний напрям розвитку банків з державною участю націлений на активізацію фінансової взаємодії нефінансових корпорацій та досліджуваних банків, зокрема, через реалізацію комплексної програми заходів із запровадження пільгового кредитування для малого і середнього бізнесу.

У підсумку на п'ятому пріоритетному напрямі розвитку банків з державною участю здійснюється підготовка до повної / часткової їх приватизації, що стане можливою завдяки злагодженій координації роботи Національного банку України та Міністерства фінансів України, налагодженню взаємовигідної співпраці з міжнародними фінансовими організаціями, приєднанню Ощадбанку до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.

На переконання автора, саме така сукупність пріоритетних напрямів розвитку банків з державною участю в Україні забезпечить реалізацію визначених у Концепції завдань.

Зауважимо, що кожен із представлених напрямів включає заходи, які стосуються окремих різновидів забезпечення діяльності банків з державною участю та будуть реалізовуватися різними суб'єктами. У межах нашого дослідження пропонуємо виділити таких суб'єктів реалізації Концепції розвитку банків з державною участю:

- а) банки з державною участю;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Міністерство фінансів України;
- г) Національний банк України;
- д) Верховна Рада України;

- е) Фонд гарантування вкладів фізичних осіб;
- ж) банківська спільнота та банківські асоціації.

Тож, в залежності від того, хто саме буде виконавцем запропонованих у концепції заходів із покращення рівня розвитку вітчизняних банків з державною участю (індивідуально кожен банк, чи банківська спільнота, чи Міністерство фінансів України, чи Національний банк України) буде залежати рівень покладеної відповідальності (індивідуальна відповідальність за свою діяльність, чи відповідальність за групу банків, чи банківський сектор загалом). Крім того, заходи направлені на реалізацію Концепції розвитку банків з державною участю пропонуємо поділяти залежно від того, які проблеми вони вирішують (рис. 5.5). Тож, якщо проблеми функціонування вітчизняних банків з державною участю згрупувати у шість різних видів забезпечення діяльності цих банків (нормативно-правове, методичне, організаційне, кадрове, техніко-технологічне, інформаційно-аналітичне забезпечення), то і шляхи вирішення будуть поділені так само.

Представлені на рис. 5.5 види забезпечення діяльності банків з державною участю є досить різноплановими та детально розкривають пріоритетні напрями Концепції. Так, заходи з удосконалення нормативно-правового забезпечення спрямовані на реалізацію декількох пріоритетних напрямів розвитку банків з державною участю (вирішення питання з непрацюючими кредитами; розвиток фінансової взаємодії; підготовка до приватизації). Удосконалення нормативно-правового забезпечення включає також гармонізацію законодавства нашої країни з міжнародними стандартами в частині регулювання діяльності банків з державною участю.

Удосконалення методичного забезпечення передбачає вироблення Національним банком України, Міністерством фінансів України та окремими банками з державною участю таких методичних документів, які унормують будь-які проблемні питання у діяльності банків з державною участю (пов'язані з роботою наглядової ради та її комітетів, посиленням контролем за кредитними ризиками та якістю кредитно-інвестиційного портфеля, оптимізацією державної

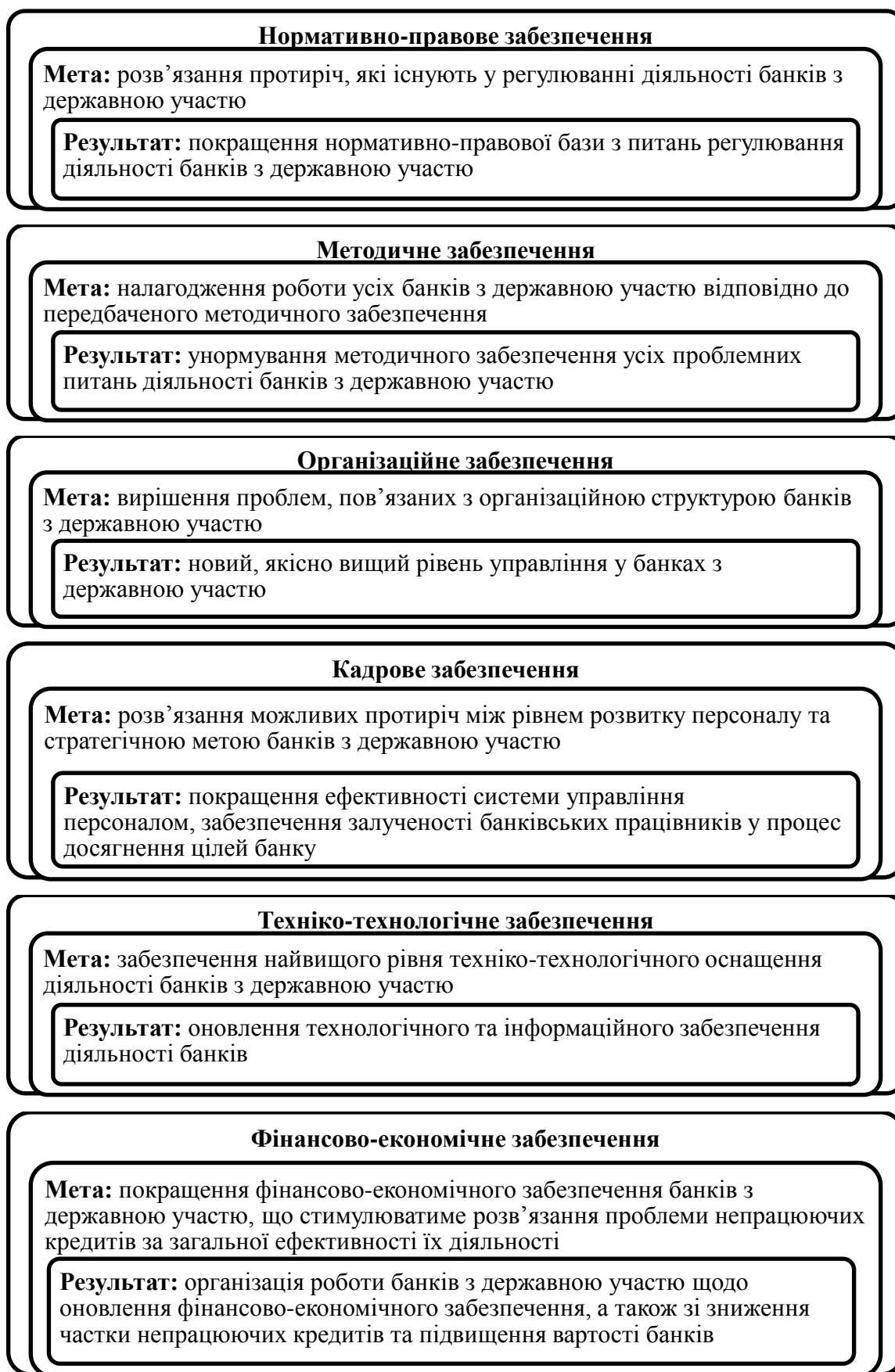

Рис. 5.5. Види забезпечення діяльності банків з державною участю в Україні в контексті їх подальшого розвитку

Джерело: складено автором.

частки власності в активах банківського сектору).

Мета удосконалення організаційного забезпечення передбачає розв'язання проблем із організаційною структурою та системами управління у банках з державною участю. У результаті, планується отримати якісно новий рівень менеджменту у банках з державною участю, що сприятиме покращенню як системи управління ризиками, так і злагодженій координації усіх управлінських систем.

Реалізація заходів із удосконалення кадрового забезпечення банків з державною участю має на меті сприяти підвищенню ефективності управління персоналом. У результаті чого буде досягнуто балансу між рівнем підготовки персоналу (наявність висококваліфікованих кадрів, здатних реалізовувати окреслені стратегічні пріоритети банків та протистояти проявам нестабільності) та якістю надання банківських послуг.

Заходи, спрямовані на покращення техніко-технологічного забезпечення діяльності банків з державною участю, мають стати передумовою утримання ними лідерських позицій (серед інших банків) як за кількістю пристроїв самообслуговування клієнтів, так і за розгалуженістю банкоматної мережі та рівнем технологічного оснащення банківських відділень.

Удосконалення фінансово-економічного забезпечення, на переконання автора, є одним із найважливіших заходів для реалізації пріоритетних напрямів розвитку банків з державною участю в Україні. Так, покращення потребують системи моніторингу та оцінки загальної ефективності діяльності банків з державною участю, а також системи оцінки кредитоспроможності позичальників юридичних та фізичних осіб.

Таким чином, представлений розподіл шляхів реалізації пріоритетних напрямів розвитку банків з державною участю, залежно від видів забезпечення їхньої діяльності, сприяє найбільш доцільному врахуванню усіх проблем функціонування досліджуваних банків в банківському секторі України. Більш детально пріоритетні напрями та шляхи реалізації Концепції розвитку банків з державною участю будуть розглянуті у наступному підрозділі.

До очікуваних результатів концепції розвитку банків з державною участю в Україні відносимо: запровадження дієвої системи корпоративного управління; зміцнення автономії банків з державною участю, які залишаться не приватизовані; утвердження банків з державною участю у певному сегменті ринку та забезпечення конкурентних переваг; підвищення рівня фінансової інклюзії та довіри до фінансово-кредитної системи; покращення показників розвитку суб'єктів реального сектору економіки, що обумовлено розширення кредитування, а в подальшому, відповідно, призведе до активізації соціально-економічного розвитку країни; забезпечення високої соціально-економічної ефективності банків з державною участю.

Зауважимо, що досягнення визначених вище та на рис. 5.2 очікуваних результатів стане можливим лише за умови впровадження усіх необхідних пріоритетних напрямів розвитку вітчизняних банків з державною участю та шляхів їх реалізації, з додержанням принципів та умов реалізації, а також відповідно до окресленого теоретико-методологічного базису Концепції. Крім того, Концепція розвитку банків з державною участю в Україні потребує поточного моніторингу стану її виконання та можливого корегування у разі появи відхилень від запланованих заходів.

Таким чином, представлена концепція розвитку банків з державною участю (яка включає визначення мети та завдань, обґрунтування теоретико-методологічної бази, узгодженість із державними програмами, окреслення передумов та принципів, умов реалізації, пріоритетних напрямів, шляхів впровадження та очікувані результати) покликана стати новим потужним вектором покращення діяльності вітчизняних банків з державною участю в Україні, що сприятиме підвищенню добробуту громадян та кращого стану економічної системи загалом.

5.3. Пріоритетні напрями реалізації концепції розвитку банків з державною участю

Проведене дослідження теоретико-методологічного базису діяльності банківського сектору загалом та банків з державною участю зокрема, основних засад функціонування цих банків, специфічних рис їхньої діяльності в сучасних умовах України та нагальних проблем, що заважають подальшому ефективному функціонуванню, дало можливість виокремити пріоритетні напрями розвитку вітчизняних банків з державною участю (в контексті реалізації Концепції розвитку банків з державною участю в Україні).

До пріоритетних напрямів розвитку банків з державною участю відносимо:

- налагодження функціонування банків з державною участю на комерційних засадах;
- вирішення питання непрацюючих кредитів у банках з державною участю;
- сприяння активізації кредитно-інвестиційної діяльності банків з державною участю;
- налагодження фінансової взаємодії нефінансових корпорацій та банків з державною участю;
- розробку заходів з підготовки до приватизації банків з державною участю.

Представлені пріоритетні напрями спрямовані на вирішення протиріч у функціонуванні банків з державною участю та нагальних проблем у їх діяльності, які детально охарактеризовані у 3 розділі роботи.

1) ***Налагодження функціонування банків з державною участю на комерційних засадах*** (за зразком комерційних банків) передбачає ряд заходів на різних рівнях реалізації Концепції та видах забезпечення діяльності цих банків (табл. 5.8).

Найперше, що необхідно зробити для забезпечення незалежності банків з

державною участю в Україні та організації їхньої діяльності на конкурентних ринкових засадах, так це покращити взаємодію та розподіл відповідальності між наглядовими радами, менеджментом банків та Міністерством фінансів України (як представником власника). Саме такого ефекту можна досягти, зокрема, реалізуючи положення статті 7 Закону України «Про банки і банківську діяльність» від 07 грудня 2000 р. № 2121-III [71] та Рішення Правління Національного банку України від 03.12.2018 р. № 814-рш «Про схвалення Методичних рекомендацій щодо організації корпоративного управління в банках України» [284]. У зазначених документах чітко розписані повноваження власника, менеджменту та наглядових рад банків з державною участю, які необхідно реалізувати на практиці. Адже, дуже важливо зберегти баланс відповідальності та дотримуватися визначених у цих нормативно-правових актах функцій.

Таблиця 5.8

Модель реалізації першого пріоритетного напрямку розвитку банків з державною участю (відповідно до рис. 5.4)

№	Суб'єкт, що реалізує захід	Назва заходу	Вид забезпечення діяльності (відповідно до рис. 5.5)
1	- банки з державною участю; - Міністерство фінансів України	Забезпечення балансу відповідальності між менеджментом та наглядовою радою банку, а також державою як власником (в особі Міністерства фінансів України)	- організаційне забезпечення; - інформаційно-аналітичне забезпечення
2	- Верховна Рада України	Встановлення гендерної квоти при визначенні складу наглядової ради	- нормативно-правове забезпечення; - організаційне забезпечення
3	- Верховна Рада України	Встановлення заборони для державних службовців та членів наглядових рад інших підприємств та фінансово-кредитних установ бути членами наглядових рад банків з державною участю	- нормативно-правове забезпечення;

Джерело: складено автором.

Водночас, регулювання корпоративного управління у банках з державною участю потребує певного покращення. Так, 5 липня 2018 року

Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо вдосконалення функціонування фінансового сектора в Україні» № 2491-VIII, який передбачає удосконалення корпоративного управління в державних банках, шляхом обрання незалежних членів до наглядових рад цих банків. Відповідно до даного закону Кабінетом Міністрів України затверджено «Порядок проведення конкурсного відбору компанії з добору персоналу для визначення претендентів на посади незалежних членів наглядової ради державного банку» та безпосередньо проведено відбір членів наглядових рад до вітчизняних банків з державною участю. Як вже зазначалося, наглядові ради Ощадбанку, Укрексімбанку та Приватбанку повноцінно розпочали свою роботу у червні 2019 року, а наглядова рада Укргазбанку дещо раніше.

Тож, вважаємо за доцільне внести зміни до статті 7 Закону України «Про банки і банківську діяльність» від 07 грудня 2000 р. № 2121-III [71] у частині регламентації відбору членів наглядової ради банків з державною участю, а саме доповнити абзацем такого змісту: «При визначенні членів наглядової ради банку з державною участю передбачити можливість членства не менше 40 % жінок у її складі.».

Внесення запропонованих змін до законодавства передбачає встановлення гендерних квот (не менше 40 % жінок у наглядових радах банків з державною участю), що забезпечить уникнення будь-яких проявів дискримінації за статевою ознакою. Крім того, встановлення гендерних квот щодо представництва жінок у органах влади та на керівних посадах є загальносвітовим трендом.

Також вважаємо необхідним ще більше посилити незалежність від політичного впливу на діяльність вітчизняних банків з державною участю, а саме через затвердження на законодавчому рівні вимог до членів наглядових рад цих банків, які не можуть бути діючими державними службовцями та одночасно виступати членами наглядових рад інших підприємств та банків будь-яких форм власності.

Необхідно доповнити статтю 7 Закону України «Про банки і банківську діяльність» від 07 грудня 2000 р. № 2121-III [71]:

– у частині регламентації того, хто не може бути незалежним членом наглядової ради банку, таким пунктом: «13) є членом наглядової ради юридичної особи будь-якої форми власності.»;

– у частині регламентації того, хто не може бути представником держави у наглядовій раді, таким пунктом: «4) є дійсним державним службовцем не залежно від займаної посади та органів влади, які представляє.».

Ухвалення Верховною Радою України таких норм сприятиме уникненню конфлікту інтересів та забезпечить автономію в управлінні вітчизняними банками з державною участю.

Тож, метою реалізації першого пріоритетного напрямку розвитку банків з державною участю є організація такої системи корпоративного управління, яка стане запорукою відсутності будь-яких преференцій у їх діяльності та основою незалежності зазначених банків від державних органів влади, а також зразком для наслідування банками як з приватним, так і іноземним капіталом. З повноцінним проведенням реформи корпоративного управління у банківському секторі має відновитися здорова конкуренція на ринку, що в подальшому сприятиме соціально-економічному розвитку країни.

Переконані, що запропоновані заходи здатні убезпечити новостворені наглядові ради банків з державною участю від потенційних загроз (які були притаманні попереднім наглядовим радам цих банків, а також є характерними для багатьох банків з приватним капіталом). Серед них можемо відзначити: відсутність річного плану роботи наглядової ради; формальний підхід до організації роботи наглядової ради та її комітетів (з мінімальною кількістю дійсно проведених засідань – 1 раз на квартал, а усі інші – у робочому порядку); перекладання виключних функцій наглядових рад на правління, зокрема, це може стосуватися такої ключової функції як контроль; концентрація основних повноважень наглядової ради на голові ради (зокрема, функцій голів комітетів).

Таким чином, повноцінна реалізація Верховною Радою України,

Міністерством фінансів України та окремими банками з державною участю запропонованих заходів у нормативно-правовому, інформаційно-аналітичному та організаційному забезпеченні діяльності цих банків забезпечить досягнення поставленого результату – досягнення повної автономії та економічної самостійності банків з державною участю в Україні.

2) *Вирішення питання із непрацюючими кредитами у банках з державною участю* стане можливим завдяки реалізації окреслених автором заходів (табл. 5.9).

Таблиця 5.9

Модель реалізації другого пріоритетного напрямку розвитку банків з державною участю (відповідно до рис. 5.4)

№	Суб'єкт, що реалізує захід	Назва заходу	Вид забезпечення діяльності (відповідно до рис. 5.5)
1	- Національний банк України; - банки з державною участю	Внесення змін до організації процесу управління проблемними активами у банках з державною участю	- нормативно-правове; - методичне; - інформаційно-аналітичне забезпечення
2	- Міністерство фінансів України; - Фонд гарантування вкладів фізичних осіб;	Внесення змін до Зasad стратегічного реформування державного банківського сектору (2018 р.)	- нормативно-правове; - організаційне; - кадрове; - інформаційно-аналітичне забезпечення

Джерело: складено автором.

Розв'язанню проблеми непрацюючих кредитів у банках з державною участю сприятиме початок реалізації від лютого 2020 року Постанови Правління Національного банку України № 97 від 18.07.2019 р. «Про затвердження Положення про організацію процесу управління проблемними активами в банках України» [262]. У документі детально регламентовано процес роботи усіх без виключення банків з непрацюючими активами (починаючи від створення спеціальної стратегії, до окремих підрозділів по роботі з непрацюючими активами).

Водночас, вважаємо, що даний документ має певні недоліки і для більш якісної та ефективної роботи банків з непрацюючими активами необхідно

удосконалити Положення про організацію процесу управління проблемними активами в банках України, шляхом внесення наступних змін:

– перший абзац пункту 16, розділу II викласти у такій редакції: «Банк є таким, що має значний рівень проблемних активів, якщо в нього хоча б один із таких показників перевищує десять відсотків:»;

– пункт 22, розділ III доповнити абзацем такого змісту: «10) комітет наглядової ради банку з контролю за роботою з непрацюючими кредитами (у разі його створення).».

Враховуючи сучасну економічну ситуацію та розмір частки непрацюючих кредитів у банках з державною участю (на рівні 67,9 % станом на 01.01.2019 року) більш реалістичним видається визначити запропоновані у Положенні показники, що сигналізуватимуть про високий рівень проблемних активів у банках на рівні саме 10 %.

Окрім запропонованих у Постанові суб'єктів по роботі з непрацюючими активами, пропонуємо, у разі потреби, створювати при наглядовій раді банку Комітет контролю за роботою з непрацюючими кредитами. Створення такого органу дасть можливість посилити відповідальність менеджменту перед наглядовою радою за розв'язання такої важливої проблеми.

На переконання автора, якнайшвидшому розв'язанню проблеми непрацюючих активів в банківському секторі країни сприятиме конкретизація механізму по роботі з непрацюючими кредитами саме для вітчизняних банків з державною участю (які володіють найбільшою часткою таких активів серед інших банків в Україні). Так, необхідним є оновлення та удосконалення Зasad стратегічного реформування державного банківського сектору (2018 р.), що пов'язано, зокрема, зі зміною макроекономічних умов, а також з трансформацією мети і завдань банків з державною участю (затвердження оновленими наглядовими радами стратегічних планів розвитку та обрання бізнес-моделі).

Як напрями удосконалення Зasad стратегічного реформування державного банківського сектору (2018 р.) пропонуємо такі:

– зобов'язати банки з державною участю створювати (окрім інших структурних підрозділів, передбачених Постановою Національного банку України № 97) при Наглядовій раді Комітет з контролю за роботою з непрацюючими кредитами. При цьому, функціонувати даний комітет має до того моменту поки рівень проблемних кредитів у банку не знизиться до показника нижче 10 %. Запровадження таких змін дозволить посилити систему раннього реагування посиленню проблеми непрацюючих кредитів у цих банках, а також сприятиме більшій увазі наглядової ради на розв'язання даної проблеми;

– передбачити можливість продажу непрацюючих кредитів на балансах банків з державною участю через Фонд гарантування вкладів фізичних осіб за зразком «голландського» аукціону. При цьому, правління банку подає перелік непрацюючих активів, що виставлятимуться на продаж, а оновлені незалежні наглядові ради мають право його затверджувати. Перевагою використання зазначеного механізму є той факт, що ціна активів може знижуватися до 20 % від початкової;

– передбачити правовий захист членів наглядової ради та правління банків з державною участю, які відповідальні за рішення про передачу непрацюючих кредитів в управління Фонду гарантування вкладів фізичних осіб з метою подальшого продажу через «голландський» аукціон. Тобто, дані посадові особи не мають нести відповідальність за будь-які дії, якщо вони передбачені посадовими обов'язками та у відповідності до Конституції та Законів України. Запровадження такого підходу стане основою для очищення балансів банків з державною участю від непрацюючих кредитів;

– зобов'язати банки з державною участю, окрім загальної стратегії управління проблемними активами (відповідно до Постанови Національного банку України № 97) розробляти ще окремі стратегії по управлінню кожним різновидом проблемних активів. Перевагою розширення загальної стратегії з управління проблемними активами на окремі напрями кредитно-інвестиційної діяльності банків є можливість врахування особливостей, специфіки

проблемного портфеля активів кожного банку окремо, що сприятиме більш швидкому очищенню балансів від таких активів.

Таким чином, осучаснення нормативно-правових актів, що регулюють як реформування діяльності банків з державною участю, так і безпосередню роботу банківського сектору України з непрацюючими активами сприятиме підвищенню ефективності управління проблемними кредитами досліджуваних банків.

Вирішити ситуацію із непрацюючими кредитами допоможе також організація роботи незалежних наглядових рад банків з державною участю та обов'язкове стягнення з позичальників-пов'язаних осіб, а також державних підприємств проблемної заборгованості, що стане певним сигналом рішучості дій банків з підвищення якості кредитного портфеля та недопущення виникнення проблемної заборгованості у майбутньому.

Щодо стягнення проблемної заборгованості з позичальників нефінансових корпорацій, то в Україні частка повернення коштів від загальної суми проблемної заборгованості становить 7,5 %. Даний показник є значно нижчим, ніж у країнах ЄС, США, Австралії, Швейцарії, Норвегії, Японії – 73 %, а також країн Центральної Азії, де повернення коштів на рівні 38 %. При цьому середній термін стягнення проблемної заборгованості в Україні сягає майже трьох років, в той час як у Європі та США – трохи більше 1,5 років [40].

3) Активізація кредитно-інвестиційної діяльності банків з державною участю виступає логічним продовженням попереднього пріоритетного напрямку розвитку вітчизняних банків з державною участю.

При цьому зауважимо, що значна увага питанню підвищення кредитно-інвестиційної активності банків загалом та банків з державною участю приділяється як Національним банком України, так і Верховною Радою України, Радою з фінансової стабільності, Міністерством фінансів України, профільними комітетами та асоціаціями, міжнародними експертами.

Так, на сприяння подальшому відновленню кредитування в Україні спрямований Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів

України щодо відновлення кредитування» [72], прийнятий 03 липня 2018 року. Даний нормативно-правовий документ розроблено за активної участі банківської спільноти, а його спрямування полягає у законодавчому врегулювання прогалин, що використовуються боржниками для уникнення виконання своїх зобов'язань перед банком-кредитором. Так, у Законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення кредитування» передбачено: а) зменшення фінансового навантаження на позичальників, що сприятиме відновленню економіки та активізації кредитування домогосподарств (в першу чергу, для покращення їхніх житлових умов); б) усунення схем незаконного виведення майна з-під обтяження кредитора; в) спрощення процесу стягнення кредиторської заборгованості, а також зменшення витрат боржників та кредиторів при врегулюванні боргу за рахунок вдосконалення позасудових інструментів; г) урегулювання окремих питань, які виникають між кредитором та спадкоємцем боржника у процесі спадкування; д) визначення чітких та логічних умов припинення поруки.

Водночас, лише зазначених заходів є недостатньо. Саме тому автором запропоновано такий перелік заходів, реалізація яких сприятиме активізації кредитно-інвестиційної активності банків з державною участю в Україні (табл. 5.10)

Таблиця 5.10

Модель реалізації третього пріоритетного напрямку розвитку банків з державною участю (відповідно до рис. 5.4)

№	Суб'єкт, що реалізує захід	Назва заходу	Вид забезпечення діяльності (відповідно до рис. 5.5)
1	Верховна Рада України	Ухвалення Закону України «Про захист прав споживачів фінансових послуг»	- нормативно-правове; - організаційне забезпечення
2	Верховна Рада України	Прийняття проекту Закону України «Про діяльність з управління заборгованістю»	- нормативно-правове; - організаційне; - інформаційно-аналітичне забезпечення

Джерело: складено автором.

Найперше зазначимо, що для розвитку кредитування в Україні

необхідним є ухвалення Закону України «Про захист прав споживачів фінансових послуг», що стане основою для подальшого відновлення кредитування вітчизняними банками з державною участю та покращить умови ведення бізнесу. Саме впровадження даного нормативно-правового акту (у якому регламентуватиметься повноваження державних органів по захисту прав споживачів фінансових послуг, відповідальність фінансово-кредитних установ за порушення прав споживачів, однакові правила по рекламі для усіх фінансово-кредитних установ та однакові правила по визначенню відсоткової ставки) забезпечить відновлення довіри домогосподарств до банківської системи, адже забезпечить підвищення їхнього захисту на ринку фінансово-кредитних послуг.

Далі зазначимо, що на нашу думку, представлених вище законодавчих ініціатив може бути недостатньо для зниження рівня непрацюючих кредитів у банківському секторі України та відновлення банками активної кредитно-інвестиційної діяльності.

На нашу думку, необхідним є прийняття проекту Закону України «Про діяльність з управління заборгованістю» (розробленого та представлено ще у 2017 році спільно Національним банком України, консультантами Європейського банку реконструкції та розвитку, а також банківською спільнотою), який дозволить банкам позбутися боргів, адже, роботу з ними розпочнуть спеціалізовані небанківські установи – компанії з управління заборгованістю. Прийняття даного нормативно-правового акта дозволить спростити та стимулювати вторинний ринок проблемної заборгованості, надавши компаніям з управління проблемними активами необхідні інструменти, пільги, а також впорядкувати процес продажу банками прав вимоги.

Компанії з управління заборгованістю зможуть купувати проблемну заборгованість банків і в подальшому управляти нею: отримувати платежі від боржників, реструктурувати заборгованість, управляти активами боржника або переводити їх в свою власність. При цьому, дані компанії мають бути наділені

достатніми як повноваженнями, так і правами для купівлі в банків заборгованості боржників, і вже після цього здійснювати такі заходи: опрацювання з боржником можливих способів погашення заборгованості; урегулювання та реструктуризація заборгованості боржника (за необхідності шляхом спрощення боргу); добровільне управління майном боржника тощо.

Таким чином, реалізація даної законодавчої ініціативи дозволить створити логічні та зрозумілі правила для організації торгівлі проблемними активами, що дозволить банкам позбавитися накопичених поганих кредитів.

Зауважимо, що у підрозділі 3.3 дисертаційної роботи детально проаналізовано особливості реалізації кредитно-інвестиційної активності зазначених банків, а також виділено, що основною причиною, що стримує відновлення кредитно-інвестиційної активності банків у цій сфері є питання проблемної заборгованості.

Тож, вкотре наголосимо на необхідності реформування системи управління проблемною заборгованістю банківської системи України загалом та банків з державною участю зокрема. Переконані, що першими успішними «кроками» у цьому напрямі є реалізація Рекомендацій (принципів) Ради з фінансової стабільності щодо роботи банків державного сектору із непрацюючими активами [278] та норм Закону України «Про фінансову реструктуризацію» [76].

Водночас, необхідним є оновлення та вдосконалення нормативно-правового регулювання питання проблемної заборгованості банків. На часі стоїть розробка сучасного нормативно-правового акту щодо організації банками процесу управління непрацюючими активами, який враховуватиме національні структурні проблеми (зокрема, значний обсяг кредитів пов'язаним із банками особам). Даний документ має ґрунтуватися на кращих світових практиках з даного питання, а також методичних рекомендаціях Європейського центрального банку (ЕЦБ) та Європейського органу банківського нагляду (ЕВА).

Також пропонуємо використати та реалізувати один з трьох

перспективних напрямів розв'язання проблеми із непрацюючими кредитами для вітчизняних банків з державною участю (в подальшому і усіх інших банків), а саме:

– продаж непрацюючих кредитів компанії з управління проблемними активами (державній, приватній, державно-приватній). Дана компанія створюється на чітко регламентований строк та наділяється спеціальними правами та повноваженнями по відношенню до забезпечення та позичальників за кредитами;

– передача непрацюючих кредитів з балансів банків на баланс «поганого» банку («Bad bank»);

– трансформація непрацюючих кредитів у субординовані сек'юритизаційні цінні папери (проведення сек'юритизації).

Кожен із зазначених напрямів має свої переваги та недоліки, однак, у світовій практиці наявні численні приклади успішності їх реалізації, що робить можливим використання іноземного досвіду в Україні.

Так, передача проблемних активів компанії з управління проблемними активами (яка може бути державною, приватною чи змішаною формою власності) має на меті повернення якнайбільшої частини активів за мінімальних втрат. Ключовим фактором для успішного запуску та діяльності компанії з управління проблемними активами є надання їй додаткових повноважень у відносинах з позичальниками і незалежність від політичного впливу та від банків-оригіраторів (що поступилися поганими кредитами), і навіть від центрального банку [314, с.58].

Світовий досвід викупу проблемних активів державними, приватними чи змішаними компаніями з управління проблемними активами свідчить про успішне їхнє функціонування в США (1933 р.), Швеції (1933 р.), Кореї (1962 р.), Аргентині (1995 р. та 2002 р.), Малайзії (1998 р.), Казахстані (2008 р.), Угорщині (2008 р.), Росії (2009 р.) [337, с. 410]. Водночас, зауважимо, що компанія з управління проблемними активами має функціонувати на загальних умовах та не використовувати на свою користь переваги спеціального статусу.

Таким чином, активізації кредитно-інвестиційної діяльності банків з державною участю сприятиме вирішення питання проблемних активів у цих банках та банківській системі загалом, що потребує не тільки зміни нормативно-правового регулювання, але й більш глибоких змін у самих банках (зокрема, у системі корпоративного управління чи управління персоналом), які унеможливлять появу таких подібних проблем у майбутньому.

4) *Розвиток фінансової взаємодії нефінансових корпорацій та банків з державною участю* виступає одним із пріоритетних напрямів розвитку досліджуваних банків та сприятиме розвитку малого і середнього бізнесу, а в перспективі призведе до підвищення рівня соціально-економічного розвитку країни (табл. 5.11).

Таблиця 5.11

Модель реалізації четвертого пріоритетного напрямку розвитку банків з державною участю (відповідно до рис. 5.4)

№	Суб'єкт, що реалізує захід	Назва заходу	Вид забезпечення діяльності (відповідно до рис. 5.5)
1	Кабінет Міністрів України	Затвердження Постанови про запровадження пільгового кредитування банками з державною участю малого і середнього бізнесу	- нормативно-правове; - методичне; - організаційне; - інформаційно-аналітичне забезпечення
2	Національний банк України	Рішення Правління Національного банку України про організацію механізму відшкодування банкам з державною участю пільгових відсоткових ставок для малого і середнього бізнесу	- методичне; - організаційне; - техніко-технологічне; - інформаційно-аналітичне забезпечення
3	Банки з державною участю	Розробка плану заходів із впровадження Постанови КМУ та Рішення Правління НБУ щодо організації пільгового кредитування малого і середнього бізнесу	- організаційне; - техніко-технологічне; - кадрове; - інформаційно-аналітичне забезпечення

Джерело: складено автором.

Упродовж тривалого періоду часу як у наукових колах, так і банківською спільнотою обґрунтовується доцільність активізації механізму фінансової взаємодії нефінансових корпорацій (а саме представників малого і середнього бізнесу) та банків. Однак, так і не було впроваджено дійсно дієвого механізму,

який би влаштовував і банки, і суб'єктів підприємницької діяльності, і державу. Так, підприємницький сектор не влаштовують високі відсоткові ставки за кредитами, банки відсутність кредитоспроможних позичальників. Водночас, якщо і запроваджувалися програми зі зниженими відсотковими ставками, то вони стосувалися лише окремих галузей економіки (наприклад, програми підтримки сільського господарства) та не було прозорого механізму відбору позичальників (відбір здебільшого здійснювали органи державної влади), а також банки мали проблеми з відшкодування державою пільгових ставок за кредитами.

Саме тому пропонуємо запровадити механізм фінансової взаємодії нефінансових корпорацій (малого і середнього бізнесу) та банків з державною участю (Ощадбанку, Приватбанку, Укрексімбанку та Укргазбанку) через затвердження відповідної Постанови Кабінету Міністрів України (у якій регламентується порядок отримання підприємствами малого і середнього бізнесу кредитних ресурсів від банків з державною участю), Рішення Правління Національного банку України (у якому йтиметься про практичні заходи націлені на відшкодування пільгових відсоткових ставок) та плану заходів у цих банках.

Тож, у відповідній Постанові Кабінету Міністрів України пропонуємо зазначити яку суму бюджетних коштів держава щороку (упродовж наступних трьох років) планує витратити на відшкодування пільгових ставок кредитування. Отримана сума розбивається на чотири квартали відповідного року і рівномірно розподіляється на усі, існуючі на даний момент, банки з державною участю. Водночас, зауважимо, що банки з державною участю не отримують ці кошти на свої рахунки, а на цю суму зменшується виплата прибуткового податку до державного бюджету. Якщо ж витрачені банком кошти є більшими за суму нарахованих податків, то виплата розбивається і на наступний за звітним період.

Щодо розміру відшкодування банкам ставок за кредитування малого і середнього бізнесу, то це відшкодування визначається як: від відсоткової

ставки за кредитами малому і середньому бізнесу відняти відсоткову ставку за депозитами (але ця різниця не може перевищувати 3 %).

Крім того, Правління Національного банку України має затвердити механізм відбору позичальників. Зауважимо, що сам відбір має здійснюватися за схожою процедурою та однаковою методикою оцінки кредитоспроможності позичальника у кожному з банків з державною участю (без попереднього відбору позичальників органами державної влади).

Таким чином, реалізація механізму пільгового кредитування банками з державною участю малого і середнього бізнесу не тільки сприятиме подальшому розвитку цих банків, але й покращенню соціально-економічного розвитку країни.

5) *Заходи з підготовки до приватизації* виступають завершальним пріоритетним напрямом розвитку банків з державною участю, але від цього не менш важливим (табл. 5.12).

Таблиця 5.12

Модель реалізації п'ятого пріоритетного напрямку розвитку банків з державною участю (відповідно до рис. 5.4)

№	Суб'єкт, що реалізує захід	Назва заходу	Вид забезпечення діяльності (відповідно до рис. 5.5)
1	- Міністерство фінансів України; - банки з державною участю	Налагодження співпраці з міжнародними фінансовими організаціями	- методичне; - організаційне; - техніко-технологічне; - інформаційно-аналітичне забезпечення
2	Верховна Рада України	Внесення змін до Закону України «Про банки і банківську діяльність» стосовно виплати дивідендів банками з державною участю	- нормативно-правове; - організаційне; - інформаційно-аналітичне забезпечення
3	- Верховна Рада України; - Міністерство фінансів України; - Фонд гарантування вкладів фізичних осіб; - Ощадбанк	Внесення змін до державних нормативно-правових актів стосовно приєднання Ощадбанку до учасників Фонду гарантування вкладів фізичних осіб	- нормативно-правове; - методичне; - організаційне; - техніко-технологічне; - інформаційно-аналітичне забезпечення

Джерело: складено автором.

Щодо такого пріоритетного напрямку реалізації концепції розвитку банків з державною участю як підготовка до приватизації відмітимо, що Світовий банк готовий допомогти Україні побудувати ефективну і справедливу фінансову систему, яка слугуватиме потребам усього суспільства, забезпечуючи ефективне посередництво в розподілі фінансів саме за принципом від «багатьох до багатьох», а не від «багатьох до кількох» [108].

Перш за все, зазначимо, що ознакою позитивних змін щодо ситуації із банками з державною участю в Україні та майбутнього виходу держави з капіталу чотирьох існуючих на даний момент банків з державною участю є той факт, що Міністерством фінансів України проводиться налагодження активної співпраці з ЄБРР та ІФС щодо подальшого їхнього входження в капітал Ощадбанку та Укргазбанку.

Так, наразі ЄБРР розглядає можливість придбання перед приватизаційної частки акцій Ощадбанку. Уже у листопаді 2016 року ЄБРР та Ощадбанк підписали меморандум про взаєморозуміння. У документі йдеться про те, що банк отримає підтримку ЄБРР в удосконаленні моделі корпоративного управління. У квітні 2017 року представництво ЄБРР у Східній Європі підтвердило наміри придбати 10 – 25 % капіталу Ощадбанку, а в подальшому (через найближчі три – п'ять років) продати мажоритарний пакет акцій через біржу профільному інвестору.

Останнє офіційне повідомлення від представництва ЄБРР щодо участі в капіталі українських банків з державною участю датується лютим 2018 року, коли була оголошена заява, що ЄБРР прийме остаточне рішення щодо купівлі акцій Ощадбанку у разі ухвалення законодавства України, що регламентує діяльність банків з державною участю.

Щодо іншого банку з державною участю, який претендує на входження у капітал іноземних інвесторів, то це Укргазбанк. Так, у листопаді 2017 року було підписано трьохсторонній меморандум між Міністерством фінансів України, ІФС (структурний підрозділ Світового банку) та Укргазбанком про взаєморозуміння у його приватизації. У січні 2019 року керівництвом ІФС в

Україні на засіданні Національної інвестиційної ради підтверджено наміри щодо входження в капітал Укргазбанку.

Зауважимо, що IFC є міжнародною фінансовою інституцією, що входить до групи Світового банку та виступає однією з найбільших глобальних інституцій, діяльність якої спрямована виключно на розвиток приватного сектору країн, що розвиваються. До цієї діяльності IFC можемо віднести як використання фінансових ресурсів, так і експертну допомогу та залучення ресурсів третіх сторін для реалізації власних довгострокових проектів.

Позитивно розцінюємо і той факт, що заплановано підписання меморандуму про взаєморозуміння між Міністерством фінансів України та кожним з чотирьох вітчизняних банків з державною участю, оскільки, це унеможливить подальший політичний вплив та втручання в операційну діяльність банків.

Таким чином, переконані, що закладено усі підвалини для продовження співпраці вітчизняних банків з державною участю та міжнародних фінансових організацій. Водночас, на заваді завершення процесу входження капіталу міжнародних фінансових організацій в Ощадбанк та Укргазбанк стають саме зовнішні відносно цих банків чинники (макроекономічна нестабільність у країні, зміна політичної еліти країни, невизначеність стосовно судових справ по відновленню прав попередніх власників щодо Приватбанку).

Наступне питання, яке розглянемо в межах п'ятого пріоритетного напрямку розвитку банків з державною участю – це виплата дивідендів цими банками. Так, виплата дивідендів вітчизняними банками з державною участю регламентувалася Законом України «Про управління об'єктами державної власності» [75] (у якому йдеться про необхідність сплачувати дивіденди до Державного бюджету у наступному році за звітним у розмірі не менше 30 відсотків прибутку) до прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функціонування фінансового сектору в Україні» 2491-VIII від 05.07.2018 року [361] (у якому йдеться що управління банками з державною участю здійснюється відповідно

до Закону України «Про банки і банківську діяльність» [71]). Якщо раніше банки з державною участю, як і будь-які інші державні підприємства, перераховували до державного бюджету дивідендів у розмірі не менше 30 % прибутку (зазвичай, від 30 % до 35 %), то тепер такої норми для досліджуваних банків немає і перераховуватися можуть хоч 100 % прибутку (за підсумками 2018 року частка прибутків, що розподілені на дивіденди становила 89 %).

Тож, вважаємо за доцільне вдосконалити законодавство у частині Закону України «Про банки і банківську діяльність», а саме статтю 7, пункт 13 викласти у такі редакції «затвердження розміру річних дивідендів, які не можуть бути меншими 30 %, але й не більшими 35 % прибутку банку (виплачуватися за умови прибуткової діяльності до державного бюджету України до 1 липня наступного за звітним роком);».

Вважаємо таку частку прибутку, що виплачуватиметься на дивіденди державі виправданою, адже вона є подібною до вимог до інших суб'єктів господарювання державної форми власності [75].

Такий підхід забезпечить можливості розвитку для існуючих в Україні банків з державною участю (Ощадбанк, Укрексімбанк, Приватбанк та Укргазбанк). Так, провадження діяльності банків у нових сегментах ринку та реалізація масштабних інвестиційних проектів (зокрема, державного значення чи соціального спрямування) потребує певного запасу капіталу. У разі наявності у розпорядженні банків з державною участю від 70 до 75 % чистого прибутку, вони будуть здатні збільшувати статутний капітал саме за рахунок прибутку (а не коштів державного бюджету України). Крім того, відповідно до взятих Україною зобов'язань з імплементації положень Базелю III, зростуть вимоги до основного капіталу та з'являться буфери консервації капіталу (рівень достатності основного капіталу стане не менше 11,5 % замість поточного рівня 7 %). Так, уже з 01 січня 2021 року буфер системної важливості для Укрексімбанку та Укргазбанку становитиме 1,5 %, а для Ощадбанку та Приватбанку – 2 % [168].

Водночас, саме банки з державною участю є лідерами із залучення

депозитів фізичних та юридичних осіб, а станом на 01 липня 2019 року виступають чотирма з чотирнадцяти системно важливих банків (відповідно до оновленої методології затвержені постановою Правління Національного банку України від 19 червня 2019 року № 79 «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України», яка набрала чинності з дня її офіційного опублікування, тобто з 21 червня 2019 року [263]), що покладає на них важливу роль у забезпеченні фінансової стабільності та сприянні соціально-економічному розвитку.

Останнім аспектом, який розглянемо у якості передумов для подальшої приватизації банків з державною участю розглянемо приєднання Ощадбанку до учасників Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.

На виконання Зasad стратегічного реформування державного банківського сектору (2018 р.) та Меморандуму про взаєморозуміння між Кабінетом Міністрів України, Ощадбанком та Європейським банком реконструкції та розвитку (відносно підтримки реформ Ощадбанку та його підготовки до приватизації) необхідно створити рівні умови для усіх суб'єктів ринку банківських послуг.

Так, державним органам влади будь-якого рівня (від Кабінету Міністрів України, Міністерств та місцевих органів влади) недоцільно проявляти особливе ставлення чи створювати пільгові умови для Ощадбанку (як і для будь-якого іншого банку з державною участю). Зокрема, це стосується пріоритетного доступу до клієнтів, державних проектів та програм, операцій на грошовому ринку та ринку капіталу. Під такі вимоги потрапляють і 100 % гарантія держави на вклади населення в Ощадбанку.

Зауважимо, що у статуті Ощадбанку, починаючи від 1998 року, прописана повна державна гарантія на будь-який розмір вкладів фізичних осіб, що автоматично зробило цей банк привілейованим з позиції клієнтів та більш конкурентоздатним по відношенню до інших банків. Державна гарантія вкладів фізичних осіб в Ощадбанку прописана також у статті 57 Закону України «Про банки і банківську діяльність». Тож, саме ця чинна норма законодавства

фактично дозволяє Ощадбанку не бути учасником Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (не виплачувати регулярні платежі).

Проаналізувавши законодавство з питань регламентації діяльності банків з державною участю та банківського сектору загалом можемо зазначити, що більше у жодному нормативно-правовому акті не йдеться про механізм відшкодування коштів вкладників. Тож, логічним видається потенційна можливість організації цього процесу (у разі необхідності) за рахунок державного бюджету України (коштів платників податків). Адже, саме держава в особі Кабінету Міністрів України є власником Ощадбанку. Однак, великої надії не варто покладати на державу – ми пам'ятаємо досвід із вкладниками ще Радянського Ощадбанку, які через стільки років отримали лише по 1 тис. грн.

Єдине пояснення чому до цього часу так і не розроблено механізму відшкодування вкладів фізичних осіб в Ощадбанку (або не розпочато процес приєднання цього банку до ФГВФО), так це очікування на підтримку держави у разі настання сумнівів щодо стабільної роботи банку.

Пропонуємо виключити зі статті 57 до Закону України «Про банки і банківську діяльність» норму про 100 % гарантію держави на вклади фізичних осіб в Ощадбанку. Натомість, необхідно внести зміни до Зasad стратегічного реформування державного банківського сектору (2018 р.), у яких викласти механізм приєднання Ощадбанку до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб вже з 01 січня 2020 року, але з розбивкою на декілька років суми обов'язкового платежу банку до Фонду (що, за попередніми оцінками становить близько 1,5 млрд. грн.).

Як висновок до п'ятого пріоритетного напрямку розвитку банків з державною участю в Україні можемо зазначити, що держава і надалі має проводити активні заходи зі зниження частки власності в банківській системі. Водночас, вже зараз вітчизняні банки з державною участю мають повноцінно виконувати свої основні функції в економічній системі країни, а саме «мати чітко окреслені, тимчасові повноваження щодо реагування на прогалини ринку, розширення контрциклічного кредитування при наявному дефіциті

фінансування, забезпечення фінансування, спрямованого на малі та середні підприємства, які ще не обслуговуються банками з приватним капіталом та щодо сприяння розширенню доступу до фінансових послуг» [108].

На наше переконання, необхідною є поступова реалізація кожного із зазначених напрямів реалізації Концепції через заходи на загальнодержавному рівні та рівні банків з державною участю (рис. 5.6).

Рис. 5.6. Заходи з покращення рівня розвитку банків з державною участю

Джерело: складено автором.

Зазначені заходи у кінцевому результаті мають спільну мету – покращення рівня розвитку та забезпечення високої соціально-економічної ефективності діяльності вітчизняних банків з державною участю (за умов оптимальної їх частки у банківській системі України), які повноцінно

виконують свої провідні функції в економічній системі держави, зокрема, сприяють побудові конкурентоспроможної фінансової екосистеми країни та забезпеченню економіки ресурсами для активізації соціально-економічного розвитку.

Таким чином, обґрунтовані у роботі пріоритетні напрями та заходи реалізації Концепції розвитку банків з державною участю забезпечать повноцінну реалізацію зазначеної концепції та позитивні ефекти для соціально-економічного розвитку країни загалом. Як один із напрямів обґрунтовано організацію такої системи корпоративного управління у банках, щоб унеможливила лобювання приватних інтересів політичною елітою країни щодо отримання кредитів пов'язаними особами та державними підприємствами.

Висновки до розділу 5

Дослідження концептуальних засад вдосконалення розвитку банків з державною участю в Україні зробило можливим такі висновки.

1. Представлений у роботі науково-методичний підхід до оцінки соціально-економічної ефективності банків з державною участю включає: рівень оцінки, індикатори ефективності, фактори впливу (зовнішні та внутрішні), критерії ефективності, вихідні дані, методи та показники оцінки (стимулятори та дестимулятори), вагові коефіцієнти, обчислення показників та інтегрального показника, інтерпретацію результатів та резерви підвищення соціально-економічної ефективності. На основі проведеного оцінювання рівня соціально-економічної ефективності діяльності банків з державною участю в Україні з 2007 до 2018 року визначили, що найкращий рівень соціально-економічної ефективності був притаманний вітчизняним банкам у 2007 році, а найнижчий у 2015 та 2016 рр. З'ясовано, що вітчизняні банки з державною участю мають значні перспективи до покращення рівня соціально-економічної ефективності та чималі резерви підвищення результативності діяльності.

Перевагами від реалізації даного підходу вважаємо: уникнення суб'єктивності оцінювання, достовірність даних, легкість у розрахунку.

2. Реалізація в Україні запропонованої концепції розвитку банків з державною участю, яка включає мету, методологічний базис, передумови та принципи реалізації концепції, узгодженість із існуючими державними програмами, умови реалізації, пріоритетні напрями, шляхи впровадження та очікувані результати, дозволяє вийти на новий подальший рівень розвитку вітчизняних банків з державною участю та сприятиме активізації соціально-економічного розвитку країни. При цьому, шляхи реалізації концепції розвитку банків з державною участю поділено на окремі рівні, а саме: банки з державною участю; Кабінет Міністрів України; Міністерство фінансів України; Національний банк України; Верховна Рада України; Фонд гарантування вкладів фізичних осіб; банківська спільнота та банківські асоціації. А заходи направлені на реалізацію даної Концепції поділено залежно від того, які проблеми вони вирішують (у нормативно-правовому, організаційному, кадровому, технологічному чи аналітичному забезпеченні).

3. Реалізація обґрунтованих у дисертаційному дослідженні пріоритетних напрямів реалізації Концепції розвитку банків з державною участю, серед яких: законодавство, корпоративна культура, робота з проблемними активами, система управління ризиками та аудиту, система управління персоналом, приватизація та Реалізація покладених державою завдань на Укрексімбанк, сприятиме досягненню усіх очікуваних результатів від впровадження зазначеної концепції в Україні.

Основні результати проведено дослідження, що отримані у даному розділі, опубліковані автором у наукових працях [197; 215; 199; 187; 208; 202; 249].

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі проведено теоретико-методологічне узагальнення і запропоновано нове вирішення актуальної наукової проблеми щодо удосконалення функціонування і розвитку БДУ в Україні. Це дозволило сформулювати такі висновки:

1. Банківські установи в економічній системі виступають підприємницькими структурами, які виконують функції фінансового посередника, забезпечуючи розширений доступ до кредитних ресурсів, сприяючи покращенню економічної активності суб'єктів господарювання, та мінімізації тіньової економіки. Наразі діяльність банків здійснюється в межах доступних ресурсів на засадах ринкових умов господарювання, економічної самостійності, регулювання, переважно, непрямими методами. Дослідження специфіки діяльності БДУ зумовлено їх значним впливом на ефективність та конкурентоздатність банківської системи країни.

2. Сутність банку з державною участю полягає у його розумінні як універсальної, так і спеціалізованої банківської установи з державною часткою власності у статутному капіталі (незалежно від її розміру та прямої чи опосередкованої участі в капіталі), основна мета діяльності якої (максимізація ринкової вартості) реалізується за підвищеної соціальної відповідальності. Особливості діяльності БДУ зумовлені певними специфічними рисами (не властивими банкам з приватним капіталом), а саме: наявністю унікальних функцій та завдань, соціальною спрямованістю діяльності, складністю системи стратегічного управління у зв'язку з амбівалентністю поставлених перед банками цілей, безпосереднім активним впливом держави на стратегію діяльності досліджуваних банків, посиленням зовнішнім контролем державних органів влади. Існуючий перелік специфічних функцій БДУ слід доповнити такими: дослідницька, інформаційна, компенсаційна, сприяння підвищенню економічної безпеки держави та добробуту населення, покращення фінансової інклюзії в країні. Організація діяльності БДУ має здійснюватися на засадах

таких принципів їх поточного функціонування: узгодженість, гнучкість, соціальна орієнтація, комплексність, цілісність, раціональність.

3. Класифікацію БДУ необхідно доповнити такими класифікаційними ознаками: характер спеціалізації банку, особливості реорганізації банку, фінансовий стан банку, корпоративне управління в банку, функціональне призначення банку, що зумовлює чіткі та об'єктивні критерії розподілу банків на види, сприяє обґрунтованому вибору стратегічних напрямів діяльності даних банків. Ідентифікація позитивних / негативних наслідків значної частки державної власної у банківській системі дозволила виокремити екзогенні та ендогенні чинники, що зумовлюють розвиток БДУ.

4. Методологія дослідження функціонування БДУ має базуватися на системному, інституційному підходах та формуватися на основі синтезу положень економічної теорії та теорії розвитку, що дозволяє представити логічну послідовність напрямів наукового пізнання (генеза БДУ, їхнє функціональне призначення, стратифікація, принципи діяльності, передумови появи, специфіка, аналіз сучасного стану вітчизняних БДУ та впливу факторів внутрішнього середовища, механізм взаємодії з нефінансовими корпораціями, аналіз соціально-економічної ефективності їхньої діяльності, окреслення оптимальної державної частки власності у банківській системі, заходи з активізації кредитно-інвестиційної діяльності, реформування стратегічного управління та інші заходи з удосконалення розвитку БДУ). Використання зазначеного методологічного базису дає підстави розглядати БДУ саме у взаємозв'язку з їх роллю у соціально-економічній системі та слугувати певним науково-методологічним базисом дослідження подальшого розвитку цих банків.

5. Значення БДУ у соціально-економічному розвитку держави характеризується двома видами показників: економічними (обсяг реального ВВП, стабільність національної валюти, золотовалютні резерви, грошові агрегати, величина процентної ставки, рівень інфляції) та соціальними (ВВП на одну особу, середній розмір заробітної плати, доступність фінансових послуг,

рівень довіри до банківської системи). У ознаках соціальної спрямованості діяльності БДУ (серед яких: прозорість діяльності, розвинена система корпоративного управління та контролю, організація роботи з персоналом, активна благодійна діяльність у різних напрямках, дотримання принципів бізнес-етики) також проявляється значення цих банків для соціально-економічного розвитку країни.

6. Визначення теоретичного змісту фінансової взаємодії БДУ та нефінансових корпорацій, їх функцій та потенційних ризиків дозволяє обґрунтувати механізм активізації такої фінансової взаємодії, як логічної сукупності елементів, а саме: визначення мети, об'єкта, суб'єктів, принципів реалізації, забезпечення, інструментарію взаємодії (методів та важелів впливу), переваг та результатів реалізації (формування довгострокових та взаємовигідних партнерських відносин суб'єктів взаємодії, що сприятиме розширеному відтворенню та покращення рівня соціально-економічного розвитку країни).

7. Соціально-економічну ефективність банку з державною участю слід розглядати як такий стан досліджуваної банківської установи, який дозволяє досягти цільового орієнтира діяльності, що формується під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів та спрямований на максимізацію ринкової вартості банку, підтримку пріоритетних напрямів державної економічної політики, запобігання негативним наслідкам для соціально-економічного розвитку країни.

Зазначене стало основою для узагальнення послідовності проведення аналізу соціально-економічної ефективності БДУ за умов трансформації, який складається з логічної сукупності дій: вибір рівня проведення; визначення індикаторів соціально-економічної ефективності діяльності БДУ; вибір методів та показників аналізу; визначення факторів зовнішнього та внутрішнього впливу; проведення аналізу соціально-економічної ефективності банку; обґрунтування соціально-економічних ефектів; виявлення резервів та напрямів підвищення соціально-економічної ефективності БДУ. Представлений підхід враховує багатовекторність трансформацій у сучасних БДУ, що пов'язано як з

необхідністю відповідати ринковим умовам господарювання, так і з оновленням бізнес-моделей досліджуваних банків.

8. Визначення періодизації розвитку БДУ в Україні, з чотирьох взаємопов'язаних етапів, дозволяє виокремити проблеми та внутрішні дисбаланси у вітчизняній банківській системі, що потребують термінового вирішення. Це, зокрема, низька капіталізація та прибутковість банків; недостатня кредитна активність банків; звуження доступу до зовнішніх ринків капіталу; обмежені можливості банків з приватним українським капіталом до збільшення їх капіталу як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках; недостатня фінансова грамотність та низький рівень довіри споживачів банківських послуг; значне збільшення частки держави в активах, зобов'язаннях та власному капіталі банків загалом.

9. Проведена оцінка основних тенденцій функціонування БДУ в Україні засвідчує, що, з-поміж інших груп банків, найбільша частка активів, зобов'язань та власного капіталу належить банкам з державною участю, що є свідченням зростаючої ролі цих банків як у сфері залучення коштів, так і здійснення активних операцій. Такі тенденції дають підстави стверджувати про те, що від ефективного функціонування БДУ залежить прибутковість / збитковість усієї банківської системи України. Найбільш значимі проблеми у діяльності БДУ слід визначати за різними видами забезпечення: нормативно-правового, методичного, організаційного, кадрового, техніко-технологічного та фінансово-економічного, що дозволяє покращити показники їх діяльності.

10. Стримуючими факторами активізації кредитно-інвестиційної діяльності банків в Україні загалом та БДУ, зокрема, виступають: висока вартість кредитних ресурсів; складнощі в отриманні кредиту малим та середнім бізнесом; неефективна судова та правоохоронна система щодо захисту прав кредитора; відсутність ліквідної застави; здебільшого короткостроковий характер ресурсної бази банківських установ; наявність значного обсягу проблемних кредитів у портфелях банків та передумови щодо появи нової простроченої заборгованості позичальників. Синергія зазначених вище

факторів та проблемних моментів у діяльності БДУ дала підстави виокремити перелік причин виникнення проблемної заборгованості у цих банках.

11. Компаративний аналіз світової та вітчизняної практики діяльності БДУ, який включав п'ять взаємопов'язаних етапів (дослідження природи банків з державною участю, формулювання критеріїв порівняння та системи індикаторів, надання характеристики та пояснення діяльності порівнюваних банків, підбиття підсумків) свідчить, що факторами ефективного розвитку цих банків є: а) орієнтація на комерційну ефективність; б) поєднання приватного та державного капіталу у статутному капіталі банків; в) незалежність наглядових рад банків від політичного впливу; г) впровадження ефективних моделей стратегічного управління.

12. Реалізація оновлених Зasad стратегічного реформування державного банківського сектору (2018 р.), у яких окреслено завдання держави у банківській системі України з позиції каталізатора економічного зростання та акціонера, може засвідчити про наявність потенційних проблемних питань, які можуть завадити їх реалізації: зволікання із законодавчими змінами щодо імплементації положень Зasad; недотримання встановлених термінів повного або часткового виходу держави з акціонерів БДУ; застосування подвійних стандартів стосовно БДУ; неможливість ефективного, прозорого управління проблемною заборгованістю БДУ та недопущення таких ситуацій у майбутньому.

13. Вектори стратегічних трансформацій БДУ включають: активний (розробка власної, унікальної стратегії, з врахуванням умов зовнішнього середовища, індивідуальних особливостей банків) та пасивний (формування стратегії розвитку БДУ із орієнтацією на пристосування до умов зовнішнього середовища) орієнтири діяльності. Зазначені банки керуються саме активним вектором, який дає можливість виділити ключові компоненти та очікувані результати індивідуальних стратегій БДУ, а також перспективні напрями діяльності окремо кожного з чотирьох існуючих в Україні БДУ.

14. Структурні складові концепції соціальної відповідальності БДУ

включають: визначення стейкхолдерів, рівні концепції, її види, принципи та вектори реалізації. Спільними характеристиками проявів соціальної відповідальності у досліджуваних банках є: спрощене та обмежене розуміння змісту соціальної відповідальності, переміщення акцентів на реалізацію внутрішнього напрямку соціальної відповідальності, фрагментарність оприлюднених даних стосовно результатів профінансованих банком соціальних ініціатив, більшість реалізованих банком заходів здійснюються без участі власних працівників. Використання такого підходу уможливило окреслення основних векторів реалізації концепції соціальної відповідальності в Ощадбанку, Приватбанку, Укресімбанку, Укргазбанку та представлення подальших напрямів розширення її проявів, зокрема, з метою підвищення доступу клієнтів до банківських послуг.

15. Методологічні засади оцінювання рівня соціально-економічної ефективності БДУ базуються на поєднанні послідовності аналізу соціально-економічної ефективності цих банків за умов трансформації та структурованого науково-методичного підходу з визначенням одинадцяти етапів, які зокрема, передбачають розрахунок показників економічної (рентабельність капіталу, рентабельність активів, чиста процентна маржа, сукупна ліквідність, співвідношення кредитів до депозитів) та соціальної (ВВП на одну особу, розмір середньої заробітної плати, грошова маса, облікова ставка НБУ, рівень інфляції, валютний курс, частка кредитів фізичних осіб у сукупному кредитному портфелі, частка депозитів фізичних осіб у сукупному кредитному портфелі) ефективності, а також інтегрального показника ефективності. Зазначені методологічні засади було апробовано для оцінювання рівня соціально-економічної ефективності діяльності БДУ в Україні з 2007 до 2018 рр. Інтегральний показник соціально-економічної ефективності БДУ в Україні формується, здебільшого, за рахунок показника соціальної ефективності, а від'ємні значення показника соціально-економічної ефективності вітчизняних БДУ у 2015 та 2016 рр. свідчать про наявність значних дисбалансів у діяльності досліджуваних банків (навіть значні соціальні ефекти не змогли

перекрити негативний результат). При цьому найвище значення показника соціально-економічної ефективності вітчизняних БДУ за період з 2007 до 2018 р. було зафіксовано за підсумками саме 2007 р. (72,46), але навіть найвище значення показника відповідає лише достатньому рівню соціально-економічної ефективності, що є свідченням значного потенціалу розвитку досліджуваних банків.

16. Концепція розвитку БДУ в Україні, орієнтована на активізацію соціально-економічного розвитку країни, визначає: мету, завдання, узгодженість із державними програмами, теоретико-методологічний базис, принципи, передумови, умови, пріоритетні напрями, шляхи її реалізації та очікувані результати. Очікуваними результатами реалізації зазначеної концепції розвитку БДУ в Україні є: запровадження дієвої системи корпоративного управління; зміцнення автономії БДУ; утвердження БДУ у певному сегменті ринку та забезпечення їх конкурентних переваг; підвищення фінансової інклюзивності та довіри до фінансово-кредитної системи; покращення показників розвитку суб'єктів реального сектору економіки.

17. Пріоритетними напрямками реалізації концепції розвитку БДУ в Україні є: налагодження їх функціонування на комерційних засадах; вирішення питання непрацюючих кредитів; сприяння активізації їх кредитно-інвестиційної активності; розвиток фінансової взаємодії з нефінансовими корпораціями; підготовка до приватизації. Вони орієнтовані на вирішення нагальних проблем та протиріч у діяльності вітчизняних БДУ, що сприятиме побудові конкурентоспроможної економіки країни та активізації її соціально-економічного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аборчі О. В. Аналіз еволюції та сучасного стану банківської системи України [Електронний ресурс] / О. В. Аборчі // Стратегія і механізми регулювання промислового розвитку. - 2013. - С. 193-209. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sim_2013_2013_17.

2. Абрамова М.А. Роль государства в развитии и модернизации банковского сектора в посткризисный период (российский и казахстанский опыт): монография / Под ред. А.М. Абрамовой, А.Г. Конакбаева. – М.: Издательский дом «Экономическая газета», 2012. – 272 с.

3. Андрійчук В. Г. Сутнісний аспект методології наукового дослідження / В. Г. Андрійчук // Економіка АПК. – 2016. - № 7. – С. 87-94.

4. Андрюшин С.С., Кузнецова В.В. Государственные банки РФ: реформа или застой? / С.С. Андрюшин, В.В. Кузнецова // Бизнес и банки. – 2011. – № 32. – С. 1-5.

5. Бабаев С.С. Какой банк можно назвать государственным / С.С. Бабаев // Деньги и кредит. – 2007. – № 7. – С. 58–61.

6. Бабаев С.С. Эффективность деятельности банков с государственным участием (на примере ОАО «Сбербанк России»): автореферат дис. канд. экон. наук. / Бабаев С.С. – М., 2010. – 36 с.

7. Баланси держбанків потрібно очищувати від токсичних активів, а не декорувати або консервувати. Андрій Пишний: Фінансовий клуб [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.oschadbank.ua/ua/press-service/relizes/andriy-pishniy-balansi-derzhbankiv-potribno-ochischuvati-vid-toksichnikh>.

8. Банки державного сектору 2018 рік. Непрацюючі кредити. Матеріали Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://www.mof.gov.ua/storage/files/a5ef6643e83a072620610bac9e10fb50.pdf>.

9. Банки ліквідовані фондом. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fg.gov.ua/not-paying/bankulykvidovani-fondom/179-pat-derzhzembank?start=10>.

10. Банківська енциклопедія / С.Г. Арбузов, Ю.В. Колобов, В.І. Міщенко, С.В. Науменкова. – К. : Центр наукових досліджень Національного банку України: Знання, 2011. – 504 с.

11. Банківська система України: інституційні зміни та інновації: кол. моногр. / Л.О. Примостка, М. І. Диба, І.В. Краснова та ін.; за заг. ред. Л. О. Примостки. – К.: КНЕУ, 2015. – 434 с.

12. Банківська система України: монографія / В.В. Коваленко, О. Г. Коренєва, К. Ф. Черкашина, О. В. Крухмаль. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 187 с.

13. Банківський потенціал економіки України: монографія / за ред. д.е.н., проф. Б. Л. Луціва. – Тернопіль : ТНЕУ, 2012. – 448 с.

14. Банківський сектор в економіці України (особливості та закономірності розвитку) : [монографія] / С. К. Реверчук, О. С. Дзямуляк, П. М. Сенищ. – Львів : ВК «АРС», 2012. – 320 с.

15. Бевзелюк А. А. Совершенствование оценок эффективности инвестиций / А. А. Бевзелюк // Агропанорама : Научно-техн. журнал для работников АПК. – 2013. – № 1. – С. 34-36.

16. Белобородова А. Л. Оценка эффективности предпринимательской деятельности в рамках теории заинтересованных сторон / А. Л. Белобородова // Вестник экономики, права и социологии. – 2015. – № 4. – С. 12-15.

17. Белоглазова Г.Н. Деньги, кредит, банки. М: Высшее образование, Юрайт-Издат, 2009. – 620 с.

18. Большой экономический словарь / под ред. А.Н. Азрилияна. – М.: Институт новой экономики, 2008. – с. 1472.

19. Бондаренко Д. Компаративний аналіз фінансової безпеки України / Д. Бондаренко // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2016. - № 3 (7). – С. 230 – 242.

20. Бровкина Н.Е., Цыренова Д.Ц. Регулирование деятельности банков с государственным участием: правовой аспект / Н. Е.Бровкина, Д. Ц.Цыренова // Сборник научных работ «Банки на пути к финансовой стабильности». – 2017. – С. 147-155.

21. Бунге М.: Сучасний курс / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2005. – 697 с.

22. Буряк А. Методичні засади оцінювання ефективності діяльності банків / А. Буряк // Економічний аналіз. – 2010. – Випуск 7. – С. 133-136.

23. Буряк А.В. Теоретичні підходи до визначення змісту банківської діяльності [Електронний ресурс] / А. В. Буряк // Ефективна економіка. – 2011. – № 10. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=727>.

24. Валенцева Н.И., Поморина М.А. Модернизация бизнес-моделей деятельности отдельных групп российских коммерческих банков / Н.И. Валенцева, М.А. Поморина // Вестник Финансового университета. – 2016. – № 6. – С. 108 – 119.

25. Васильченко З.М. Трансформація діяльності комерційних банків в економіці держави: автореферат дис. д-ра екон. наук: 08.04.01 / Васильченко Зоя Миколаївна; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 2006. – 32 с.

26. Веблен Т. Теория праздного класса: экономическое исследование институций / Т. Веблен // Перевод на русский язык, вступительная статья и примечания, издательство «Прогресс», 1984. – 366 с.

27. Ведев А., Дробышевский С., Синельников-Мурылев С., Хромов М. Актуальные проблемы развития банковской системы в Российской Федерации [Электронный ресурс] / А. Ведев, С. Дробышевский, С. Синельников-Мурылев, М. Хромов // Экономическая политика. – 2014. – № 2. – С. 7-24. – Режим доступа: https://www.iep.ru/files/text/policy/2014-2/vedev_sinelnikov_khromov_drobyshevskiy.pdf.

28. Ведернікова С. В. Фінансова підтримка підприємства банками та державою на сучасному етапі [Електронний ресурс] / С.В. Ведернікова //

Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2015. – № 1. – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=809>.

29. Вербицька Я. Є. Місце соціальної відповідальності у забезпеченні конкурентоспроможної позиції банків України [Електронний ресурс] / Я. Є. Вербицька // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Випуск 8. – С. 952 – 955. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/199.pdf>.

30. Верников А. В. Доля государственного участия в банковской системе России / А. В. Верников // Деньги и кредит. – 2009. – № 11. – С. 4-14.

31. Вирішення проблеми NPL в банківській системі України. Катерина Рожкова. 22 вересня 2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrfinforum.com/images/presentations_2017/panel_4_1/Rozhkova-NBU_Presentation%20on%20NPLs_UkrFinForum17.pdf

32. Вовчак О.Д. Особливості посткризового розвитку державних банків в Україні / О. Д. Вовчак // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2013. – № 2 (17). – С. 135 – 138.

33. Вовченко Р. С. Фінансова безпека банківського сектору економіки України: дис. канд. екон. наук / Р. С. Вовченко; ДВНЗ «Університет банківської справи». – Київ, 2016. – 237 с.

34. Возняк Г.В. Бюджетна політика розвитку регіонів України: сучасна парадигма та орієнтири подальших реформ: [монографія] / Г.В. Возняк ; НАН України. – Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України», 2016. – 520 с.

35. Гасанов О.С., Стадник А.М. Границы и масштабы присутствия государства в российской банковской системе / О.С. Гасанов, А.М. Стадник // Финансы и кредит. – 2012. – № 48. – С. 19–25.

36. Гелбрейт Дж. К. Новое индустриальное общество. – М.: Прогресс, 1976. – 397 с.

37. Гелбрейт Дж. К. Экономическая теория и цели общества. – М.: Прогресс, 1976. – 406 с.

38. Герасименко В.В. Методологічні аспекти взаємозв'язку ресурсної бази банків і державної грошово-кредитної політики щодо підтримки розвитку реального сектору економіки / В.В. Герасименко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – № 11 (126). – С. 8 - 17.

39. Гладких Д. Ключові показники діяльності банків України за підсумками 2013 року / Д. Гладких // Вісник Національного банку України. – 2014. – № 4. – С. 16-23.

40. Гладких Д.М. Основні напрями активізації корпоративного кредитування в Україні в контексті посткризового відновлення банківської системи [Електронний ресурс] / Д.М. Гладких // Аналітична доповідь. Національний інститут стратегічних досліджень. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/korp_kred-54d71.pdf.

41. Глушкова Е.А. Банки с государственным участием в системе финансового посредничества на современном этапе: дис. канд. экон. наук: 08.00.10 / Глушкова Е.А.; М.: ФГАОУ НИУ – Высшая школа экономики. – М., 2011. – 163 с.

42. Глушкова Е.А. Банки с государственным участием в системе финансового посредничества на современном этапе: автореферат дис. канд. экон. наук. / Глушкова Е. А. – М., 2011. – 26 с.

43. Гражевська Н. І. Еволюція сучасних економічних систем: навч. посіб. / Н. І. Гражевська; КНУ ім. Т. Шевченка. – К.: Знання, 2011. – 287 с.

44. Гражевська Н., Мостепанюк А. Корпоративна соціальна відповідальність як чинник нагромадження новітніх форм капіталу в сучасній ринковій економіці / Н. Гражевська, А. Мостепанюк // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Економіка». – 2018. – № 2 (197). – С. 12 - 19.

45. Гребеник Н.І. Основні віхи у формуванні та проведенні грошово-кредитної (монетарної) політики. Стаття перша. Становлення монетарної політики в незалежній Україні / Н.І. Гребеник // Вісник Національного банку

України. – 2007. – № 5. – С. 12 - 22.

46. Гребенюк Н. О. Трансформація стратегій банку та функцій його капіталу в умовах глобалізації / Н.О. Гребенюк // Вісник Української академії банківської справи. – 2007. – № 2 (23). – С. 77-83.

47. Грішнова О. Соціальна відповідальність бізнесу: сутність, значення, стратегічні напрями розвитку в Україні / О. Грішнова // Україна: аспекти праці. – 2010. – № 7. – С. 3 – 8.

48. Грошово-кредитна та фінансова статистика. Національний банк України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id=44578#1.

49. Гуляєва Л.П. Впровадження принципів сталого розвитку у банківському секторі економіки України / Л.П. Гуляєва // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Економіка». – 2010. – №119/2010. – С. 63-67.

50. Д. Рикардо. Начала политической экономии и налогового обложения [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://libertarium.ru/lib_ricardo_reader10

51. Д. Юм. Про гроші. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://econlibrary.ru/books/105/115/hume35_of%20money.html.

52. Д'яконова І.І. Історичні аспекти розвитку банківської системи України / І.І. Д'яконова // Економіка промисловості. – 2008. – № 2. – С. 10-18.

53. Д'яконова І. І. Адаптивність банківської системи та її прояв у динаміці економічного розвитку України [Електронний ресурс] / І. І. Д'яконова, Є. Ю. Мордань // Вісник Сумського державного університету. Сер. : Економіка. – 2011. – № 4. – С. 118-126. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VSU_ekon_2011_4_18.

54. Данилюк Є. Визначення ефективності банківської діяльності / Є. Данилюк // Ринок цінних паперів України. – 2012. – № 5-6. – С. 53-57.

55. Денежно-кредитный энциклопедический словарь / С.Р. Моисеев. – Москва: Дело и Сервис, 2006. – 384 с.

56. Деревко О.С. Капіталізація державних банків як боргоутворюючий чинник в Україні: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.08 / О.С. Деревко; ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана». – К., 2017. – 21 с.

57. Державна підтримка капіталізації та реорганізації банків за участю держави в капіталі. Зарубіжний досвід та вітчизняна практика: монографія / С. С. Гасанов, О.О. Любіч, Г.П. Бортніков. – К.: ДННУ «Акад. фін. управління», 2015. – 128 с.

58. Дж. Ло. Money and trade considered: with a proposal for supplying the nation with money. [Electronic resource]. Retrieved from: <https://archive.org/details/moneytradeconsid00lawj/page/10>.

59. Дзюба Т. Г. Шляхи підвищення капіталізації банківських установ за участю держави в умовах фінансової нестабільності [Електронний ресурс] / Т. Г. Дзюба // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. : Економіка. - 2009. – Вип. 12. – С. 196-204. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2009_12_26.

60. Дзюблюк О. В. Організація грошово-кредитних відносин суспільства в умовах ринкового реформування економіки. – К.: Поліграф-книга, 2000. – 512 с.

61. Дзюблюк О.В., Малахов О.Л. Банки і підприємства: кредитні аспекти взаємодії в умовах ринкової трансформації економіки: Монографія. – Тернопіль.: Вектор, 2008. – 324 с.

62. Діденко О. М. Корпоративна соціальна відповідальність як невід’ємна складова функціонування сучасного банку / О. Діденко // Вісник Української академії банківської справи. – 2014. – № 1 (36). – С. 14 – 18.

63. Діяльність банків за участю держави в капіталі у 2014 році / С. С. Гасанов, О.О. Любіч, Г.П. Бортніков. – К.: ДННУ «Акад. фін. управління», 2014. – 49 с.

64. Дмитренко Ю. М. Банківська діяльність як інститут фінансового права / Ю. М. Дмитренко // Форум права. – 2012. – № 2. – С. 188-195.

65. Ерохин Д.В., Шмырева А.И. Оценка роли банков с государственным

участием в отдельных странах / Д.В. Ерохин, А.И. Шмырева // Научный альманах. – 2017. – № 1-1 (27). – С.105 – 108.

66. Ефективність та конкурентоспроможність банківської системи України : монографія д-ра екон. наук / (Г. Т. Карчева, Т. С. Смовженко, В. І. Міщенко та ін.) ; за заг. ред. д-ра екон. наук Г. Т. Карчевої. – Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2016. – 279 с.

67. Жежерун Ю.В. Міжнародний досвід банківського кредитування малого і середнього підприємництва [Електронний ресурс] / Ю.В. Жежерун // Фінансовий простір. – 2017. – № 1 (25). – С. 27 - 32. Режим доступу: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1701/17zjvisp.pdf>.

68. Железняков А.Е. Содержание понятия коммерческого банка с государственным участием А. Е. Железняков // Политика и общество. – 2012. – № 3 (93). – С. 59 – 66.

69. Жигало Е.А. Сравнительный анализ теоретических подходов к роли государства в экономике / Е.А. Жигало // Terra Economicus. – 2014. – № 12 (2-3). – С. 26-30.

70. Жуковська Х. Наявність і значення державного капіталу в банківській системі Польщі /Х. Жуковська, М. Жуковський // Еволюція банківської системи Польщі. – Люблин: вид-во університету Марії Кюрі-Складовської, 2006. – С. 239-255.

71. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07 грудня 2000 р. № 2121-III (зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

72. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення кредитування» від 03.07.2018 р. № 2478-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2478-19>.

73. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функціонування фінансового сектору в Україні»

від 05 липня 2018 року № 2491-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2491-19>.

74. Закон України «Про Національний банк України» від 20 травня 1999 р. № 679-XIV (зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.

75. Закон України «Про управління об'єктами державної власності» 185-V зі змінами від 10.11.2018 р. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16>.

76. Закон України «Про фінансову реструктуризацію» 14 червня 2016 р. № 1414-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-19>.

77. Заруцька О.П. Банківський нагляд з використанням структурно-функціонального аналізу: теорія, світовий і вітчизняний досвід: монографія / О.П. Заруцька. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2013. – 379 с.

78. Зведена звітність щодо діяльності державних банків (АТ КБ «Приватбанк», АБ «Укргазбанк», АТ «Укрексімбанк», АТ «Ощадбанк»): станом на 01.01.2019 р. Міністерство фінансів України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mof.gov.ua/storage/files/ca28fd2910581b8caf9d0daa79cfb2b3.pdf>

79. Звіт про діяльність ради з фінансової стабільності (червень 2017 р. – липень 2018 р.) Національний банк України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=77402341>.

80. Звіт про роботу з непрацюючими кредитами. Міністерство фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.mof.gov.ua/storage/files/Zvit_pro_robotu_z_nepratsyuuchymy_bankamy.pdf.

81. Звіт про стан реалізації Оновлених Зasad стратегічного реформування державного банківського сектору. Міністерство фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.mof.gov.ua/storage/files/cee5fe781afc872f0084abe3dcea80df.pdf>.

82. Звіт про фінансову стабільність. Випуск 3, червень 2017.

Національний банк України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=32236491.

83. Звіт про фінансову стабільність. Випуск 4, грудень 2017. Національний банк України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=60764561>.

84. Звіт про фінансову стабільність. Випуск 4, грудень 2018 р. Національний банк України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=83816603>.

85. Звіт про фінансову стабільність. Червень 2019. Національний банк України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=96887766>.

86. Зимовець В.В. Державна фінансова політика економічного розвитку [Текст] / Владислав Вікторович Зимовець; НАН України ; Ін-т екон. та прогнозів. - К., 2010. - 256 с.

87. Ігнатова О.М., Романовська Г.С. Стратегія банку щодо депозитних залучень та шляхи її реалізації на прикладі АТ «Укрексімбанк» [Електронний ресурс] / О.М. Ігнатова, Г.С. Романовська // Молодий вчений. – 2015. – № 7 (22). – С. 76-81. – Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/7/15.pdf>.

88. Інтегрована система управління ризиками банку: монографія / Н.П. Шульга, В.І. Міщенко, Л.Л. Анісімова та ін. ; за заг. ред. Н.П. Шульги. –Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. – 440 с.

89. Кантильон Р. Эссе о природе торговли в общем плане // Мировая экономическая мысль. М., 2004. Т. 1.

90. Капогузов Е.А., Богданова А.С. Роль государств в экономике: от традиционной к новой парадигме? // Вестн. Ом. ун-та. Сер. «Экономика». – 2016. – № 3. – С. 28–41.

91. Карчева Г. Т. Ефективність функціонування та перспективи розвитку банківської системи України: монографія / Г. Т. Карчева; НАН України; Ін-т екон. та прогнозування. – К., 2012. – 520 с.

92. Карчева Г.Т. Особливості становлення та розвитку банківської системи України / Г.Т. Карчева // Економіка і прогнозування. – 2005. – №2. – С.93-102.

93. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег. – М.: Гелиос АРВ, 1999. – 352 с.

94. Керейко, К. С. Інституційна трансформація банківської системи в умовах переходу до ринкової економіки [Текст] : автореферат канд. екон. наук, спец.: 08.00.01 - економічна теорія та історія економічної думки / Керейко К. С.; Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. – Х., 2007. – 19 с.

95. Кириленко В. Банківська система: суть та перспективи її розвитку в Україні [Електронний ресурс] / В. Кириленко // Журнал Європейської економіки. 2010. – Том 9 (№ 3). – С. 352–375. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/jee/ua/2010_3/jee-3-ua/08K_ua.pdf.

96. Клименко Д.Б. Можливості банків по роботі з проблемними кредитами / Д. Б. Клименко // Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. – 2016. – № 2. – С. 132 – 143.

97. Климчук О.О., Лагода І.А. Класифікація банків України на основі комплексної оцінки / О.О. Климчук, І.А. Лагода // Управління розвитком складних систем. – 2015. – № 21. – С. 32 – 36.

98. Кльоба В. Л. Принципи та методи управління банківською діяльністю [Електронний ресурс] / В. Л. Кльоба, Р. Л. Кльоба // Економіка та держава. - 2010. - № 3. - С. 57-59. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2010_3_17

99. Коблик І.І. Соціально-економічні наслідки сучасної боргової політики в Україні [Електронний ресурс] / І. І. Коблик // Фінансовий простір. – 2014. - № 3 (15). – Режим доступу: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1403/14kiisns.pdf>.

100. Коваленко В.В. Банківське регулювання і нагляд: методологія та практика: монографія / За ред. В.В. Коваленко. – Одеса: Видавництво «Атлант», 2013. – с. 492.

101. Ковриженко Л.О. Державні банки: міжнародний досвід та перспективи для України / Л.О. Ковриженко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2016. – № 2, Том 1. – С. 126-128.

102. Козюк В. Фіскальний Левіафан держбанків чи ефект витіснення? Реформа фінансового сектора повинна стосуватися більш широкого кола проблем, ніж підвищення якості управління державними банками. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2019/03/25/646332/>.

103. Козюк В.В. Трансформація центральних банків в умовах глобалізації: макроекономічні та інституційні проблеми: монографія. – Тернопіль: Видавництво Астон, 2005. – 320 с.

104. Колодийчук В.А., Колодийчук И.А. Социально-экономические аспекты категории эффективности [Электронный ресурс] / В.А. Колодийчук, И.А. Колодийчук // Universum: Экономика и юриспруденция : электрон. научн. журн. – 2015. – № 2 (13). – Режим доступу: <http://7universum.com/ru/economy/archive/item/1900>.

105. Колот А. М. Корпоративна соціальна відповідальність і проблеми її сприйняття суспільством / А. Колот // Збірник наукових праць Соціально-трудова відносини: теорія та практика. – 2013. – № 2 (6). – С. 6 – 15.

106. Колот А. М., Грішнова О. А. та ін. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку: монографія [за наук. ред. д.е.н., проф. А. М. Колота]. – К.: КНЕУ, 2012. – 501 с.

107. Комплексна програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року. Національний банк України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=18563297>.

108. Конкурентоспроможні державні банки з якісним управлінням та для кожного – передумова зростання України. Сату Кахконен. Світовий банк. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.worldbank.org/uk/news/opinion/2017/12/14/ukraine-state-banks>.

109. Колягина М.Н. Банки с государственным участием в банковской системе Российской Федерации: автореферат дис. доктора экон. наук / Колягина М.Н. – Санкт-Петербург, 2013. – 43 с.

110. Корнеева А.В., Корнеев Г.У. Банки с государственным участием в капитале: особенности и проблемы менеджмента / А.В. Корнеева, Г.У. Корнеев // Изв. Калинингр. гос. техн. ун-та. – 2011. – № 22. – С. 64-70.

111. Корнеев В. В. Подолання дефіциту інвестиційних ресурсів за допомогою інструментарію банку розвитку [Електронний ресурс] / В. В. Корнеев, С. В. Кульпінський // Фінанси України. – 2016. – № 5. – С. 82-96. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2016_5_7.

112. Корнеев В. Інституційна роль банків розвитку у формуванні кредитних передумов стабілізації економіки України [Електронний ресурс] / В. Корнеев // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2016. – № 1. – Режим доступу: <http://dspace.tneu.edu.ua/jspui/bitstream/316497/3932/1/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BD%D1%94%D1%94%D0%B2%20%D0%92..pdf>.

113. Корнеев В.В. Банки розвитку і перспективи відновлення кредитування економіки [Електронний ресурс] / В.В. Корнеев, А.В. Нікітін // Фінанси, облік і аудит. – 2016. – Вип. 1 (27). – С. 47-65. – Режим доступу: <https://kneu.edu.ua/userfiles/arch/16-5194.pdf>.

114. Корпоративне управління в державних банках. Міністерство фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.mof.gov.ua/storage/files/41154735d1a385e59fc0a704bb30a310.pdf>.

115. Костогриз В.Г., Хуторна М.Е. Державні банки у системі забезпечення фінансової стабільності банківського сектору України / В.Г. Костогриз, М.Е. Хуторна // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2018. – № 1 (51). – С. 335-341.

116. Коць О.О., Ільчук П.Г., Карпів О.В. Сутність проблемних кредитів банків та управління ними [Електронний ресурс] / О.О. Коць, П.Г. Ільчук, О.В. Карпів // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2018. – № 22. – С. 806

– 810. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/22-2018/152.pdf>.

117. Кроливецкая В.Э., Солдатенкова И.В. Государственные банки в современной Российской банковской системе [Электронный ресурс] / В.Э. Кроливецкая, И.В. Солдатенкова // Журнал правовых и экономических исследований. – 2013. – № 4. – С. 140 – 144. – Режим доступу: http://giefjournal.ru/sites/default/files/031_2.pdf.

118. Крупка М.І. Фінансові інновації державних банків України [Електронний ресурс] / М. І. Крупка // Фінансовий простір. – 2014. - № 4 (16). – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2014_4_18.

119. Крухмаль О.В. Регулювання проблемних кредитів в банках України: теоретичні та методичні аспекти / О. В. Крухмаль // Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова. – 2013. – Т. 18. – Випуск 2. – С. 188-195.

120. Кузнєцова А. Я. Концептуальні положення забезпечення стабільності банківської системи / А. Я. Кузнєцова, Н. П. Погореленко // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. - 2018. - № 3(26). - С. 4-16.

121. Кузнєцова Л. В. Діяльність банків на кредитному ринку в умовах асиметрії інформації: монографія / Л. В. Кузнєцова, Я. С. Андрєєва, Л. В. Жердецька та ін. / за ред. д-ра екон. наук, проф. Л. В. Кузнєцової. – Одеса: ОНЕУ, 2015. – 290 с.

122. Кузнєцова Л. В., Ящук Х.М. Вплив державних банків на економіку України [Електронний ресурс] / Л.В. Кузнєцова, Х.М. Ящук // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2018. – Випуск 30 (частина 2), С. 117 – 120. – Режим доступу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_30/2/27.pdf.

123. Кузнєцова О.В. Щодо сутності економічної ефективності / О.В. Кузнєцова // Розвиток методів управління та господарювання на транспорті. – 2014. – № 4 (49). – С. 178-187.

124. Кульпінська Л.К. Стимулювання інвестиційного розвитку через трансформацію діяльності державних банків / Л.К. Кульпінська // Бізнес-інформ. – 2013. – № 12. – С. 297-301.

125. Кутовенко В.М. Трансформація корпоративних стратегій іноземних комерційних банків в умовах глобалізації: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.02 / В.М. Кутовенко ; НАН України. Ін-т світ. економіки і міжнар. відносин. – К., 2008. – 20 с.

126. Лаврушин О.И., Ветрова Т.Н. Эффективность банковской деятельности: методология, критерии, показатели, процедуры / О.И. Лаврушин, Т.Н. Ветрова // Банковское дело. – 2015. – №5. – С. 38 - 42.

127. Лазебник Л. Л. Виміри державного регулювання в банківському секторі [Електронний ресурс] / Л. Л. Лазебник // Вісник ДДФА. Економічні науки. – 2013. – № 2. – С. 158-164. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vddfae_2013_2_20.

128. Лановська Г.І. Інноваційна екосистема: сутність та принципи / Г.І. Лановська // Економіка і суспільство. – 2017. – № 11. – С. 257-262. – Режим доступу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/11_ukr/43.pdf.

129. Ларионова И. В. Эффективность деятельности банков с государственным участием в капитале в условиях нестабильной макроэкономической среды / И. В. Ларионова // Имущественные отношения в Российской Федерации. – 2015. – № 7 (166). – С. 12 - 21.

130. Лепак Р.І. Форми фінансової взаємодії банків і підприємств: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.08 / Р. І. Лепак; НАНУ Інститут регіональних досліджень. – Л., 2008. – 24 с.

131. Лобозинська С. Економічний аналіз розвитку банківської системи України в роки незалежності / С. Лобозинська // Світ фінансів. – № 1. – 2013. – С. 38 - 45.

132. Лобозинська С.М., Цибульська Н.Б. Рейтингові системи оцінки банківської діяльності в Україні: монографія. – Львів: видавництво «Растр -7», 2016. – 220 с.

133. Лотоцький В.А. Етапи організації та критерії оцінювання взаємодії підприємств та банків [Електронний ресурс] / В. А. Лотоцький // Фінансовий

простір. – 2015. – № 3 (19). – С. 53 - 60. – Режим доступу: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1503/151vaeot.pdf>.

134. Луців Б. Банки в інвестуванні економічного розвитку України [Електронний ресурс] / Б. Л. Луців // Світ фінансів. – 2015. - № 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/svitfin_2015_1_15.

135. Луців Б. Трансформація банківської сфери у новій парадигмальній стратегії розвитку України / Богдан Луців // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2018. – Вип. 1. – С. 20-33.

136. Любіч О. О. Аналіз бізнес-моделі державних банків в Україні [Електронний ресурс] / О. О. Любіч, Г. П. Бортніков, Г. О. Панасенко // Фінанси України. - 2016. - № 10. - С. 7-38. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2016_10_3.

137. Любіч О. О. Державні банки в Україні: стратегія розвитку / О. О. Любіч // Фінанси України. - 2015. - № 11. - С. 113-127.

138. Любіч О. О., Дробязко А. О. Посилення ролі банків з участю держави в капіталі у забезпеченні розвитку реального сектору економіки України / А. О. Дробязко, О. О. Любіч // Фінанси України. – 2019. – № 2. – С. 43-57.

139. Любіч О.О., Дробязко А.О. Свистун А.О. Аналіз ефективності капіталовкладень у банки з участю держави в капіталі у 2018 році / О. О. Любіч, А. О. Дробязко, А. О. Свистун // Фінанси України. – 2019. – № 4. – С. 32-51.

140. Лютий І.О. Грошово-кредитна політика в умовах перехідної економіки. – К: Атака, 2000. – 240 с.

141. Магазинер Я. А. Банки с государственным участием в современной банковской системе Российской Федерации / Я. А. Магазинер // Научно-технические ведомости СПбГПУ. Экономические науки. – 2014. – № 4 (199). – С. 138 – 147.

142. Майорова Т.В. Інвестиційний процес і фінансово-кредитні важелі його активізації в Україні: монографія / Т.В. Майорова. – К.: КНЕУ, 2013. – 332 с.

143. Маклеод Г.Д. Основания политической экономии. СПб, 1865. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.twirpx.com/file/2048805/>.

144. Маринич Т.О. Компаративний аналіз індикаторів фінансової стабільності України / Т.О. Маринич // Механізм регулювання економіки. – 2010. – № 3, Т. 1. – С. 218 - 226.

145. Матвієнко П.В. Розвиток грошово-кредитних відносин у трансформаційній економіці України: монографія. – К.: Наук. думка, 2004. – 256 с.

146. Мельник О. М. Вплив банківської системи на економічне зростання в Україні [Електронний ресурс] / О. М. Мельник // Економіка: теорія та практика. – 2015. – № 1. – С. 4-11. – Режим доступа: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econom_2015_1_3.

147. Метелева Е. В. Усиление роли банковской системы в социально-экономическом развитии страны через взаимодействие с финансами домохозяйств [Электронный ресурс] / Е. В. Метелева // Экономические науки. – 2009. – № 10. – С.314-319. – Режим доступа: http://ecsn.ru/files/pdf/200910/200910_314.pdf.

148. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. / В. І. Зацерковний, І. В. Тішаєв, В. К. Демидов. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. – 236 с.

149. Механізми забезпечення ефективності та конкурентоспроможності банківської системи та економіки : монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук Г. Т. Карчевої. – Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2019. – 408 с.

150. Милтон Фридмен. Количественная теория денег. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.library.fa.ru/files/kolichestvennaya_teoriya_deneg.pdf.

151. Миськів Г.В. Функціонування та розвиток кредитного ринку України: дис. доктора економічних наук: 08.00.08 / Миськів Галина Василівна. – К., 2016. – 442 с.

152. Мищенко В.И. Институциональные аспекты обеспечения устойчивости государственного сегмента банковской системы (на примере

Украины) [Электронный ресурс] / В. И. Мищенко, В. В. Гордиенко. – М.: ИПУ, 2015. – С. 156 – 162. – Режим доступа: <https://elibrary.ru/item.asp?id=24354193>.

153. Міністерство фінансів представило Стратегію реформування державних банків. Київ, 2016 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/248824618>.

154. Міщенко В. Міжнародний досвід реструктуризації банківської системи за участі держави / В. Міщенко, А. Петріна // Вісник Національного банку України. – 2011. – №4. – С.12-17.

155. Міщенко В.І. Капіталізація банківської системи України: сьогодення та перспективи / В. І. Міщенко // Вісник Національного банку України. – 2013. – № 7. – С. 11 - 17.

156. Міщенко В.І. Проблеми вдосконалення управління державними корпоративними правами / В. І. Міщенко, С. В. Науменкова // Економіка України. – 2002. – № 5. – С. 29 – 36.

157. Міщенко В.І. Проблеми реформування державних банків / В.І. Міщенко // Проблеми та перспективи розвитку фінансів у сучасному світі. – Полтава: ПУЕТ, 2015. – С.124-125.

158. Міщенко В.І., Міщенко С.В., Неклюдова Т.М. Управління проблемними кредитами в умовах циклічного розвитку економіки / В.І. Міщенко, С.В. Міщенко, Т.М. Неклюдова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2017. – № 26. – С. 56 - 61.

159. Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін / За ред. В.С. Стельмаха. – К.: Центр наукових досліджень Національного банку України, УБС НБУ, 2009. – 404 с.

160. Моргуновський Д.З. Трансформація банківських продуктів і послуг в умовах зростаючої конкуренції в банківському секторі України: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.08 / Д.З. Моргуновський; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 2008. – 20 с.

161. Москаленко О.В., Піскунов Р.О. Компаративний аналіз категорії «системний ризик» / О.В. Москаленко, Р.О. Піскунов // Соціально-економічні

проблеми сучасного періоду України (збірник наукових праць) / ДУ «Ін-т регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». – Львів, 2015. – Вип. 2 (112). – С. 119–122.

162. Мочерний С.В., Трищак Л.С. Банківська система України. – Львів: Тріада плюс, 2004. – 304 с.

163. Нагайчук Н. Г. Уточнення змісту банківської діяльності: риси і принципи [Електронний ресурс] / Н. Г. Нагайчук // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. - 2014. - № 3. - С. 98-103. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2014_3_23.

164. Наказ Міністерства фінансів України від 16.06.2018 року № 560 «Про рішення акціонера публічного акціонерного товариства комерційний банк «Приватбанк». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://static.privatbank.ua/files/nakaz-minfin-560.pdf>.

165. Напрями та принципи розвитку державних банків до 2025 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eimg.pravda.com/files/2/1/216feaf-c------.pdf>.

166. Науменкова С.В. Фінансові репресії в механізмі прихованого переміщення державного боргу: форми та інструменти / С.В. Науменкова, В.І. Міщенко // Фінанси України. – 2015 . – № 8. – С. 31 - 55.

167. Національна модель неоіндустріального розвитку України: моногр. / В.П. Вишневська, Л.О. Збаразська, М.Ю. Заніздра, В.Д. Чекіна та ін.; за загал. ред. В.П. Вишневського / НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Київ, 2016. – 519 с.

168. Національний банк визначив 14 банків системно важливими. Національний банк України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=98181764&cat_id=55838

169. Національний банк України рекомендує скоротити об'єм ОВДП у портфелях держбанків. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://investory.news/nbu-rekomenduye-skorotiti-obyem-ovdp-u-portfelyax->

derzhbankiv/.

170. Неретина Е.А., Солдатова Е.В. Современные концепции эффективности деятельности коммерческого банка / Е.А. Неретина, Е.В. Солдатова // Финансы и кредит. 2010. – № 13 (397). – С. 14 - 22.

171. Никонова И.А. Оценка социально-экономической эффективности деятельности национального банка развития / И.А. Никонова // Финансы и кредит. – 2013. – № 5 (533). – С. 2 - 10.

172. Ніколаєнко Ю.В. Фінансова безпека у забезпеченні стабільності функціонування банківського сектору: автореф. дис. доктора екон. наук: 08.00.08 / Ю.В. Ніколаєнко; Чернігівський національний технологічний університет. – Ч., 2017. – 46 с.

173. Норт Д. Понимание процесса экономических изменений / пер. с англ. К. Мартынова, Н. Эдельмана; Гос. ун-т – Высшая школа экономики. – М.: Изд. дом Гос. ун-та – Высшей школы экономики, 2010. – 256 с.

174. Облігації внутрішньої державної позики України. Приватбанк. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://privatbank.ua/ovdp>.

175. Облікова ставка Національного банку України. Національний банк України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=53647.

176. Обсяги активних операцій та частка непрацюючих активів банків України за 2018 рік. Національний банк України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://beta.bank.gov.ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#2>.

177. Огаренко Т. Ю. Категорії «економічний розвиток» і «розвиток економіки»: суть та співвідношення / Т. Ю. Огаренко // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 4. – С. 265-270.

178. Огерчук М. О. Теоретичні основи трансформації банківської системи [Електронний ресурс] / М. О. Огерчук // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – 2013. – Вип. 1. – С. 368 - 375. – Режим доступу:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2013_1_48.

179. Огляд банківського сектору (листопад 2017 року). Національний банк України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=58539308>.

180. Огляд банківського сектору (лютий 2019 року). Національний банк України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=88238661>.

181. Огляд банківського сектору (серпень 2018 року). Національний банк України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=75174148>.

182. Огляд банківського сектору (травень 2019 року). Національний банк України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=94359026>.

183. Огородник В. В. Аналіз етапів становлення кредитної системи України та визначення її економічної ефективності [Електронний ресурс] / В. В. Огородник // Молодий вчений. – 2015. – № 2(6). – С. 1276-1280. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_2\(6\)__317](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_2(6)__317).

184. Огородник В. В. Аналіз кредитного портфеля банків із державною участю в Україні / В. В. Огородник // Інтелект XXI. – 2018. – № 5. – С. 113-116.

185. Огородник В. В. Аналіз сучасного етапу розвитку банківської системи України / В. В. Огородник // Проблеми системного підходу в економіці. – 2017. – Вип. 6(2). – С. 112-117.

186. Огородник В. В. Банки з державною участю в Україні: теорія, методологія та практика : монографія / В.В. Огородник. – Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2019. – 319 с.

187. Огородник В. В. Банки з державною участю та їх вплив на монетарну політику / В.В. Огородник // Тези доповідей Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Фінансово-кредитні системи в умовах зміни ділових циклів» (15.05.2019 р.), – Київ.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т., 2019. – С. 57-59.

188. Огородник В. В. Банки із державною участю в Україні: причини виникнення та функції / Огородник В. В., Демко І. І., Козьмук Н. І. // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2018. – Вип. 3 (26). – С. 54–63.

189. Огородник В. В. Вектори реалізації концепції соціальної відповідальності у банках із державною участю в Україні / В. В. Огородник // Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. – 2018. – Т. 23, Вип. 6. – С. 144-148.

190. Огородник В. В. Вплив кризових явищ на збільшення частки державної власності у банківській системі України / В. В. Огородник // Матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Проблеми забезпечення ефективного функціонування та стабільного розвитку банківської системи та економіки» (01 червня 2018 року), К. – ДВНЗ «Університет банківської справи», 2018. – С. 61-64.

191. Огородник В. В. Вплив рівня компетентності та клієнтоорієнтованості персоналу на реалізацію банком його стратегії // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні напрями розвитку менеджменту, обліку та аудиту» (м. Київ, травень 2014 р.). – К.: ГО «Київський економічний науковий центр», 2014. – Ч. 2. – С. 79-82.

192. Огородник В. В. Еволюція наукових підходів до окреслення змісту банківської діяльності [Електронний ресурс] / В. В. Огородник // Фінансовий простір. – 2018. – № 2 (30). – С. 112–118. Режим доступу: <http://dspace.ubs.edu.ua/jspui/handle/123456789/1473>.

193. Огородник В. В. Етапи становлення і розвитку банківської системи України в контексті державної участі в капіталі / В. В. Огородник // Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. – 2017. – Т. 22, Вип. 8. – С. 121-125.

194. Огородник В. В. Концептуальні підходи до визначення поняття «банк із державною участю» / В. В. Огородник // Науковий вісник

Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія : Економічні науки. – 2018. – № 2. – С. 142-149.

195. Огородник В. В. Методи оцінки соціально-економічної ефективності банку з державною участю / В. В. Огородник // Науковий погляд: економіка та управління. – 2018. – № 3. – С. 97-103.

196. Огородник В. В. Механізм фінансової взаємодії підприємств та банків із державною участю в Україні / В. В. Огородник // Бізнес-навігатор. – 2018. – Вип. 1-2 (44). – С. 115-119.

197. Огородник В. В. Напрями покращення розвитку банків з державною участю в Україні / В.В. Огородник // Науковий огляд. – 2019. – №3 (56). С. 17-28.

198. Огородник В. В. Обґрунтування механізму фінансової взаємодії підприємств та банків з державною участю в Україні / В. В. Огородник // Фінансові інструменти сталого розвитку економіки : матеріали I міжнародної науково-практичної конференції (20 березня 2018 р.). – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. – С. 135-138.

199. Огородник В. В. Окреслення векторів реформування банків з державною участю в Україні / В. В. Огородник // Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток банківських систем світу в умовах глобалізації фінансових ринків» (09 листопад 2018 р., м. Черкаси), - ЧННІ УБС, 2018. – С. 281-284.

200. Огородник В. В. Основні причини виникнення банків з державною участю в контексті впровадження інновацій в банківській системі України / Огородник В. В. // Інноваційні банківські технології та сучасні форми грошей : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів і молодих учених. Київ, 5 квітня 2018 р. – Київ : КНЕУ, 2018. – С. 79–82.

201. Огородник В. В. Особливості розвитку вітчизняної банківської системи в контексті державної участі в капіталі [Електронний ресурс] / Огородник В.В. // Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практика» (16 березня 2018

р.). – Харків, ДВНЗ «Університет банківської справи», 2018. – Режим доступу : електрон. опт. диск (CD-ROM).

202. Огородник В. В. Оцінка соціально-економічної ефективності банків із державною участю в трансформаційних умовах / В. В. Огородник // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2018. – Вип. 22(3). – С. 18-22.

203. Огородник В. В. Проблема ефективності державної власності у банківській системі / В.В. Огородник // Матеріали X Ювілейної Міжнародної науково-практичної конференції «Європейський вектор модернізації економіки: креативність, прозорість та сталий розвиток» (18-19 квітня 2018 року) Харківського національного університету будівництва та архітектури. Частина 2 – Харків: ХНУБА, 2018. – С. 73-75.

204. Огородник В. В. Роль банків з державною участю в організації фінансової взаємодії з підприємствами в Україні / В. В. Огородник // Проблеми і перспективи сучасного розвитку фінансів, обліку та банківської діяльності: I Міжнародна науково-практична конференція: матеріали конференції, Дніпро, 19 березня 2018 р. – Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля. – 2018. – С. 212-215.

205. Огородник В. В. Роль банків з державною участю у соціально-економічному зростанні України / В. В. Огородник // Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції «Інтеграція України у європейський та світовий фінансовий простір» (18 травня 2018 року), ДВНЗ «Університет банківської справи», 2018. – С. 68-70.

206. Огородник В. В. Роль банківської діяльності в соціально-економічному розвитку країни [Електронний ресурс] / В. В. Огородник // Фінансові дослідження. – 2018. – № 1 (4). – Режим доступу: <http://fr.stu.cn.ua/tmp/pdf/101.pdf>.

207. Огородник В. В. Роль банківської діяльності у розвитку економіки України / В. В. Огородник // Матеріали Міжнародної науково-практичної

Інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Актуальні проблеми та перспективи розвитку України в галузі управління та адміністрування: ініціативи молоді» (17 травня 2018 р.) Харківський держ. ун-т харч. та торг., 2018. – С. 214-216.

208. Огородник В. В. Совершенствование деятельности банков с государственным участием в условиях инновационного развития Украины / В.В. Огородник // Материалы XI Международной научно-практической конференции «Институциональное развитие социально-экономических систем: национальная экономика в глобальной среде» (Самарканд, Узбекистан, 16 – 17 мая 2019 года), – Самарканд: Самаркандского института экономики и сервиса, 2019. – С. 412-415.

209. Огородник В. В. Соціальна відповідальність банків з державною участю в Україні / В. В. Огородник, Т. С. Смовженко // Економічні науки. Серія : Облік і фінанси. – 2018. – Випуск 15 (57). – С. 199-208.

210. Огородник В. В. Соціальна відповідальність банківського сектору економіки як фактор підвищення довіри суспільства / В. В. Огородник // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Творення простору суспільної довіри в Україні XXI сторіччя» (Львів, 17-19 лютого 2016 р.). Асоціація українських банків, ЛННІ ДВНЗ «Університет банківської справи», 2016 р. – С.448-452.

211. Огородник В. В. Специфика современного этапа развития банковской системы Украины / В.В. Огородник // Материалы Международной научно-практической заочной конференции «Проблемы и перспективы развития экономики и образования в условиях Четвертой промышленной революции» (14 марта 2018 г.) в Алматинской академии экономики и статистики, 2018 г. – С. 372-376.

212. Огородник В. В. Специфіка діяльності банків із державною участю в Україні [Електронний ресурс] / В. В. Огородник // Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво. – 2018. – № 6. – С. 91-97.

213. Огородник В. В. Сутність фінансової взаємодії підприємств та банків

з державною участю / В. В. Огородник // Матеріали II міжнародної студентської науково-практичної конференції «Вища освіта – студентська наука – сучасне суспільство: напрями розвитку» (20 квітня 2018), Приватний вищий навчальний заклад «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая», 2018. – С. 221-223.

214. Огородник В. В. Сучасний стан розвитку банків з державною участю в Україні / В. В. Огородник // Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток банківських систем світу в умовах глобалізації фінансових ринків» (27 жовтня 2017 р.). – Черкаси : ЧННІ УБС, 2017. – С. 215-217.

215. Огородник В. В. Сучасні тенденції розвитку банків із державною участю в Україні / В. В. Огородник // Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво. – 2018. – № 4. – С. 206-212.

216. Огородник В. В. Теоретичні основи банківських трансформацій в Україні / В. В. Огородник // Перспективи розвитку національної економіки в умовах змін ринкового середовища: збірник тез наукових робіт учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 11-12 серпня 2017 р.) / ГО «Центр економічних досліджень та розвитку». – О.: ЦЕДР, 2017. – С. 86-89.

217. Огородник В. В. Теоретичні підходи до визначення сутності соціально-економічної ефективності банку з державною участю / В. В. Огородник, Н. І. Козьмук // Причорноморські економічні студії. – 2018. – Вип. 34. – С. 158-162.

218. Огородник В. В. Трансформація стратегії банків із державною участю в Україні / В. В. Огородник // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2018. – Вип. 5. – С. 192-196.

219. Огородник В. В. Узагальнення та систематизація підходів до класифікації банків з державною участю / В. В. Огородник // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. – 2018. – Вип. 30(4). – С. 92-95.

220. Огородник В. В. Фінансова взаємодія підприємств та банків із державною участю в Україні / Огородник В. В. // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного ун-ту. Серія: Економіка і менеджмент. – 2017. – Вип. 28. – С. 204-207.

221. Огородник В. В. Формування і реалізація стратегічних напрямів діяльності банків із державною участю в Україні / В. В. Огородник // Вісник Університету банківської справи. – 2018. – № 2. – С. 56–61.

222. Огородник В. В. Формування стратегії банків в залежності від етапу розвитку банківської системи України / В.В. Огородник // Вісник Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ). – 2012. – № 1. – С. 140 - 145.

223. Огородник В.В. Вплив банків з державною участю на соціально-економічний розвиток країни / В. В. Огородник // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління. – 2018. – Т. 29 (68), № 5. – С. 149-153.

224. Огородник В.В. Вплив екологічного компонента соціальної відповідальності на економіку країни [Електронний ресурс] / Огородник В. В. // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Вип. 7. – С. 612-616. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/7-2015/132.pdf>.

225. Огородник В.В. Проблемні кредити банків з державною участю в Україні (сучасний стан та причини виникнення) / В. В. Огородник // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2019. – Вип. 23(2). – С. 38-43.

226. Олещук М. Еволюція становлення та прогноз розвитку ринку банківських послуг України [Електронний ресурс] / М. Олещук // Науковий вісник «Демократичне врядування». – 2011. – Вип. 7. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2011_7_21.

227. Олійник А.В., Атаманова Ю.І. Проблеми діяльності банків на ринку кредитування в умовах фінансової нестабільності / А.В. Олійник, Ю.І. Атаманова // Вісник Хмельницького національного університету. – 2018. –

№ 1. – С. 135 - 141.

228. Олійник А.В., Воловник І.В. Проблемні кредити та їх вплив на платоспроможність банків в Україні [Електронний ресурс] / А. В. Олійник, І. В. Воловник // Економіка і суспільство. – 2016. – № 6. – С. 300 – 307. – Режим доступу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/6_ukr/51.pdf.

229. Олійник О.В. Системний підхід до розвитку економічного аналізу [Електронний ресурс] / О.В. Олійник // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: економіка, управління та адміністрування. – 2008. – № 2 (44). – Режим доступу: <https://ven.ztu.edu.ua/article/download/95328/91831>.

230. Онищенко Ю.І. Етапи трансформації банківської системи України / Ю. І. Онищенко, В. С. Борисевич // Мукачевський державний університет. – 2016. – Випуск № 7. – С. 805 - 812.

231. Оніщенко В.В. Аналіз діяльності державних банків в Україні / В. В. Оніщенко // Вісник СумДУ. Серія“Економіка”. – 2012. – № 2. – С. 186 - 192.

232. Оніщенко В.В. Банки з державною участю у банківській системі України: дис. канд. екон. наук: 08.00.08 / Оніщенко В.В.; Суми, 2012. – 324 с.

233. Оніщенко В.В. Маркетинговий аналіз конкурентоспроможності державних банків / В.В. Оніщенко //Маркетинг і менеджмент інновацій. –2011. – № 3, т.2. – С. 166 - 172.

234. Оновлені Засади стратегічного реформування державного банківського сектору (стратегічні принципи). Міністерство фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/uriad-pidtrymav-onovleni-zasady-stratehichnoho-refor-muvannia-derzhavnoho-bankivskoho-sektoru?category=derzhavni-banki-ukraini>

235. Орлова Н.С. Концептуальні засади корпоративної соціальної відповідальності в Україні: Монографія / Н.С. Орлова, А.О. Харламова. – Донецьк: Издательство, 2014. – 250 с.

236. Основні напрями реалізації положень «Зasad стратегічного реформування державного банківського сектору» 2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/uriad-pidtrymav-onovleni-zasady-stratehichnoho-reformuvannia-derzhavnoho-bankivskoho-sektoru?category=derzhavni-banki-ukraini>.

237. Основні показники діяльності банків на 01 січня 2015 р. // Вісник Національного банку України. – 2015. – № 2. – с. 59.

238. Основні показники діяльності банків України / Національний банк України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442.

239. Островская В. Н. Стратегии приближения предприятий конкурентной отрясли к эталону и оценка их эффективности / В. Островская // Экономические науки. – 2008. – № 11 (48). - С. 65-68.

240. Офіційний сайт World Bank [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.worldbank.org/>.

241. Офіційний сайт АБ «Укргазбанк» / АБ «Укргазбанк». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrgasbank.com/about/>.

242. Офіційний сайт АТ «Ощадбанк» / АТ «Ощадбанк». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.oschadbank.ua/ru/>.

243. Офіційний сайт АТ «Укрексімбанк» / АТ «Укрексімбанк». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eximb.com/ukr/about/>.

244. Офіційний сайт АТ КБ «Приватбанк» / ПАТ КБ «Приватбанк». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://privatbank.ua/about>.

245. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

246. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minfin.gov.ua/>.

247. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123684&cat_id=123322.

248. Офіційний сайт Розрахунковий центр з обслуговування договорів на фінансових ринках <https://settlement.com.ua/pro-bank/history.html>.

249. Оцінка якості трансформаційних процесів у фінансовому секторі національної економіки : монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. О. І. Барановського. – Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2018. – 511 с.

250. Павлюк К.В., Павлюк С.М. Сутність і роль державно-приватного партнерства в соціально-економічному розвитку держави [Електронний ресурс] / К.В. Павлюк, С.М. Павлюк // Наукові праці КНТУ. Економічні науки. – 2010. – Вип. 17. – Режим доступу: http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_17_ekon/stat_17/02.pdf.

251. Пантелеєва Н.М. Фінансові інновації в банківській системі України: дис. доктора економічних наук: 08.00.08 / Пантелеєва Наталія Миколаївна. – К., 2016. – 425 с.

252. Параниця Н.В. Особливості взаємодії банків і промислових підприємств / Н.В. Параниця // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2011. – № 4 (55). – С. 89 - 95.

253. ПАТ "АКБ "Новий" віднесено до категорії неплатоспроможних. Національний банк України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=51915769

254. Пахачук Галина: «У нас є \$3 млрд, які потрібно дуже м'яко перемістити в інші інструменти». Фінансовий клуб. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://finclub.net/ua/analytics/halyna-pakhachuk-u-nas-ie-usd3-mlrd-iaki-potribno-duzhe-miako-peremistyty-v-inshi-instrumenty.html>.

255. Пелих С., Анিকেєв М. Приватизация государственных банков в условиях переходной экономики / С. Пелих, М. Анিকেєв // Банковский вестник. – 2008. – № 11. – С. 28 - 35.

256. Погореленко Н. П. Вейвлет-аналіз часових рядів показників банківської діяльності в розкритті стабільності функціонування банківської системи / Н. П. Погореленко // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – № 1. – С. 417 - 428.

257. Погореленко Н. П. Основні концептуальні положення функціонування та розвитку українських державних банків / Н. П. Погореленко // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2018. – №1 (24). – С. 15 - 29.

258. Показники банківської системи України. Національний банк України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=74208.

259. Положення про порядок визначення системно важливих банків затвердженого постановою Правління НБУ від 25 грудня 2014 року № 863. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=13264040/>.

260. Польова О.Л., Кісик А.О. Сучасні тенденції на ринку банківських послуг в Україні / О.Л. Польова, А.О. Кісик // Економіка та держава. – 2017. – № 10. – С. 22 - 27.

261. Портер М. Конкурентная стратегия. Методика анализа отраслей и конкурентов / М. Портер. – 2005. – 454 с.

262. Постанова Правління Національного банку України 18.07.2019 р. № 97 «Про затвердження Положення про організацію процесу управління проблемними активами в банках України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0097500-19>

263. Постанова Правління Національного банку України від 19 червня 2019 року № 79 «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/document/download?docId=97420708>

264. Потапов Д. К. О методах определения весовых коэффициентов в задаче оценки надежности коммерческих банков / Д. К. Потапов, В. В. Евстафьева // Социально-экономическое положение России в новых геополитических и финансово-экономических условиях: реалии и перспективы развития : сб. науч. статей. - СПб. : Ин-т бизнеса и права, 2008. – Вып. 5. – С. 191-195.

265. Потемкин С.А., Новикова Н.Г., Киреева И.В. Банки с государственным участием: современные задачи управления / С.А. Потемкин, Н.Г. Новикова, И.В. Киреева // Финансы и кредит. – 2009. – № 47. – С. 18 - 24.

266. Пригодій М.А. Використання компаративного аналізу в дослідженнях з порівняльної педагогіки [Електронний ресурс] / М. А. Пригодій // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. – 2015. – № 124. – С. 292 – 294. – Режим доступу: http://visnyk.chnpu.edu.ua/?wpfb_dl=78.

267. Примостка Л. О. Державний капітал у банківській системі України [Електронний ресурс] / Л. О. Примостка // Фінанси, облік і аудит. – 2014. – Вип. 2. – С. 107 - 119. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Foa_2014_2_10.

268. Причины і результати «великого банківського очищення». Національний банк України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://badbanks.bank.gov.ua/>.

269. Проблеми реформування банківської системи України в контексті Європейської інтеграції / В.І. Міщенко, А.В. Шаповалов, В.В. Крилова, ін. – К.: Національний банк України. Центр наукових досліджень. Університет банківської справи, 2007. – 266 с.

270. Проданова Л. В., Забаріна Д. А. Соціально-економічна система як об'єкт трансформацій / Л. В. Проданова, Д. А. Забаріна // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 3. Т.2. – С. 152 - 156.

271. Процишин О., Скотний П. Публіцистика Івана Франка: еволюція економічних поглядів та їхнє значення для сучасності (до 160-річчя з дня народження українського мислителя) / О. Процишин, П. Скотний // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2016. – № 7. – С. 20-27.

272. Пшик Б. І. Державне регулювання фінансово-кредитної діяльності: моделі, принципи, напрями вдосконалення [Електронний ресурс] / Б. І. Пшик // Зб. наук. праць «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики». – Харків : ХІБС УБС НБУ. – 2009. – Вип. 2(7). –Режим доступу:

http://fkd.org.ua/pdf/2009_2/R4/1.pdf.

273. Рада Національного банку затвердила Рекомендації Правлінню Національного банку України та Уряду щодо впливу державних банків на трансмісійний механізм монетарної політики. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article;jsessionid=AD743B6EDC97D7D42854F8CE71AE2777?art_id=91002382&cat_id=38505341.

274. Рада Національного банку України. Рішення від 26 березня 2019 року № 11-рд «Про політику Національного банку України щодо державних банків та її вплив на ефективність монетарного трансмісійного механізму». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=91660816>.

275. Рахметова А.М. К вопросу о классификации форм взаимодействия банковского и реального секторов экономики / А. М. Рахметова // Вестник финансового университета. – 2013. – № 2. – С. 80 - 97.

276. Рахметова А.М. Концепция взаимодействия банковского и реального секторов экономики в современных условиях : дис. д-ра экон. наук : 08.00.10 - Финансы, денежное обращение и кредит / А. М. Рахметова. – Москва, 2015. – с. 370. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://www.old.fa.ru/dep/ods/autorefs/Dissertations/%D0%A0%D0%B0%D1%85%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%90.%D0%9C.%20\(12.05.2016\)%2040a7ff835bacd0039363b5d5a6f739db.pdf](http://www.old.fa.ru/dep/ods/autorefs/Dissertations/%D0%A0%D0%B0%D1%85%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%90.%D0%9C.%20(12.05.2016)%2040a7ff835bacd0039363b5d5a6f739db.pdf).

277. Регулювання діяльності банків в умовах глобальних викликів : монографія / [Л. О. Примостка, М. І. Дибя, О. О. Чуб та ін.]; за ред. д-ра экон. наук, проф. Л.О. Примостки. – К.: КНЕУ, 2012. – 459 с.

278. Рекомендації (принципи) Ради з фінансової стабільності щодо роботи банків державного сектору із непрацюючими кредитами (NPLs) / Національний банк України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=85642621>.

279. Реструктуризація вітчизняних комерційних банків : монографія / за

заг. ред. д-ра екон. наук, проф. О.Д. Вовчак. – Київ: УБС НБУ, 2013. – 430 с.

280. Реферат-дайджест творів Дж. М. Кейнса «Трактат про грошову реформу», «Загальна теорія зайнятості, процента та грошей». – Київ, АУБ, 1999 р. – 189 с.

281. Ризики та ключові напрями посткризового відновлення банківської системи України / Національний інститут стратегічних досліджень. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/bank_sustem-93e11.pdf.

282. Римар М. В. Банківська система України: процес становлення і проблеми розвитку / М. В. Римар, А. Р. Тушницький // Проблеми економіки та управління: зб. наук. пр. – Львів, 2010. – С. 47 - 51.

283. Ринок банківських послуг в умовах структурного реформування економіки України [Текст] : монографія / Б. Л. Луців, Ж. М. Довгань, Т. І. Андрушків [та ін.] ; за ред. Б. Л. Луціва. – Тернопіль : ТНЕУ, 2017. – 240 с.

284. Рішення Правління Національного банку України від 03.12.2018 р. № 814-рш «Про схвалення Методичних рекомендацій щодо організації корпоративного управління в банках України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr814500-18>.

285. Розвиток банківської системи в умовах формування нової архітектури фінансового ринку : [монографія] / За ред. В.В. Коваленко. – Одеса: Видавництво «Атлант», 2012. – 765 с.

286. Романова Т. В. Структурні детермінанти економічного розвитку в умовах глобалізації. Economic activity management: problems and prospects: Collective monograph. - Aspekt Publishing, Taunton, MA, United States of America. – 2016. – р. 94-103.

287. Селищев А.С. Деньги. Кредит. Банки. СПб.: Питер, 2007. – 432 с.

288. Сенищ І. П. Соціальна ефективність банківського сектору / І. П. Сенищ // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : Х Всеукр. науково-практична конференція, 15–16 травня 2008 р. : збірник наук. праць. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ». – 2008. – № 23. – С. 322 - 329.

289. Сенищ П. М. Банківська діяльність у розширеному відтворенні економіки: теоретичні аспекти / П. М. Сенищ // Бізнесінформ. – 2013. – № 7. – С. 277 - 282.

290. Сергеева О.С., Тищенко М.О. Проблеми кредитної діяльності банківської системи України [Електронний ресурс] / О.С. Сергеева, М.О. Тищенко // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2017. – Вип. 3 (08). – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://www.easterneurope-bm.in.ua/journal/8_2017/60.pdf.

291. Сибірянська Ю., Божко Є. Вплив банківського кредитування на економічний розвиток України / Сибірянська Ю., Божко Є. // Ринок цінних паперів. – 2014. – № 3-4. – С. 51 - 60.

292. Слобода Л., Дунас Н. Напрями вдосконалення роботи банків України з проблемними активами в посткризовий період / Слобода Л., Дунас Н. // Вісник Національного банку України. – 2011. – № 4. – С. 46 - 51.

293. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. / Вступит. стаття и комментарий В. С. Афанасьева. — М.: Издательство социально-экономической литературы, 1962. — 684 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/118458/>

294. Сміт А. Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту націй / Пер. з англ. О. Васильєва та ін.; Наук. ред.. Є. Литвин. – К.: Port-Royal, 2001. – 594 с.

295. Смовженко Т. Макроекономічна політика України в 2014–2019 рр.: банківська і фінансова сфери / Т. Смовженко, Г. Багратян, І. Кравченко // Вісник Національного банку України. – 2014. – № 10. – С. 20 - 24.

296. Смовженко Т. Питання макроекономічної політики України на 2014–2019 рр. [Текст] : експертно-аналіт. доп. / Т. Смовженко, Г. Багратян, І. Кравченко. – К. : УБС НБУ. – 2014. – 54 с.

297. Смовженко Т. С. Наукова полеміка між кейнсіанцями і монетаристами щодо форм державного впливу на національну економіку [Текст] / Т. С. Смовженко, Г. Я. Стеблій // Соціально-економічні проблеми

сучасного періоду України: (зб. наук. пр.) / НАН України, Ін-т регіон. дослідж. ; відп. ред. В. С. Кравців. – Львів. – 2014. – Вип. 1 (105) : Проблеми інтеграції України у світовий фінансовий простір. – С. 394 - 403.

298. Смовженко Т.С., Денис О.Б. Оцінка фінансових втрат банків України від кредитних операцій / Т.С. Смовженко, О.Б. Денис // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України: (зб. наук. пр.) / ДУ ІРД ім. Долішнього НАН України. – 2016. – Випуск 2(118). – С. 82 - 88.

299. Соколовська І. Наслідки реалізації першого етапу реформування банківського сектору України. [Електронний ресурс] / І. Соколовська // Ринок цінних паперів України. – 2017. – № 1-2. – С. 53-58. – Режим доступу: <http://securities.usmdi.org/PDF/997.pdf>.

300. Соловьева Н.Е. Пути повышения конкурентоспособности банков с государственным участием на национальном рынке банковских услуг / Н.Е. Соловьева, Н.И. Быканова, Альнакула Мажд // Научные ведомости Белгородского государственного университета. Серия: Экономика. Информатика. – 2018. – № 2. Том 45. – С. 273 – 280.

301. Соціальна відповідальність влади, бізнесу, громадян / Монографія за загальною редакцією професора Г.Г. Півняка. – Дніпропетровськ, 2014. – Том 1. – С. 378-382.

302. Соціальна відповідальність суспільних інститутів: інноваційний та соціально-гуманітарний аспект : монографія / за наук. ред. А. Я. Кузнєцової, Л. К. Семів, З. Е. Скринник. – Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2019. – 311 с.

303. Стеблякова Л. П. Трансформация экономических систем: теория и практика: автореф. дис. д-ра экон. наук / Л. П. Стеблякова. – М., 2010 – 54 с.

304. Степаненко А.І. Управління банківською системою України у стратегії економічного зростання: монографія / А.І. Степаненко. – К.: УБС НБУ, 2010. – 319 с.

305. Сторонянська І., Пухир С. Банківський сектор у системі соціально-

економічного розвитку регіонів / І. Сторонянська, С. Пухир // Світ фінансів. – 2016. – 4 (49). – С. 120 – 128.

306. Стратегія макропруденційної політики. Національний банк України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=83019081>.

307. Стратегія розвитку банківської системи 2016-2020: «Синергія розвитку банків та індустріалізації економіки». Комітет Верховної Ради України з питань фінансової політики і банківської діяльності. Київ, 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://kneu.edu.ua/userfiles/Credit_Economics_Department/afedra+bankspravi/proekt_strategi.pdf.

308. Стратегія розвитку Ощадбанку на 2018 – 2022 роки. Ощадбанк. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.oschadbank.ua/zvit/doc/Oschadbank%20Strategy%202018-2022.pdf>.

309. Стрижак А. Світовий досвід державної підтримки банківського сектору / А. Стрижак // Ринок цінних паперів. – 2012. – №5-6. – С. 17 - 21.

310. Тавасиев А. М. Государственные банки развития в мире и в России / А. М. Тавасиев // Банковское дело. – 2017. – № 3. – С. 36 - 42.

311. Теорія і практика грошового обігу та банківської справи в умовах глобальної фінансової нестабільності: монографія / О. В. Дзюблюк, В. В. Корнєєв, В. І. Міщенко та ін.; за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В., 2017. – 298 с.

312. Тимчасову адміністрацію запроваджено у ПАТ «ДЕРЖЗЕМБАНК». Фонд гарантування вкладів фізичних осіб України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fg.gov.ua/not-paying/bankulykvidovani-fondom/179-pat-derzhzembank/5172-zaprovadzheno-tymchasovu-administratsiiu-u-pat-derzhzembank>

313. Тимчина А.І. Сутність і роль комерційної функції підприємств у ринковому середовищі / А.І. Тимчина // Науковий вісник НЛТУ України. –

2010. – Вип.20.15. – С. 297-303. – Режим доступу:
http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2010/20_15/297_Tym.pdf.

314. Тищенко О.І. Механізм управління проблемними активами банків / О. І. Тищенко // Управління проектами та розвиток виробництва. – 2017. – №1 (61). – С. 52 - 61.

315. Ткач Є. В. Особливості взаємозв'язку монетарної та фіскальної політики в макроекономічних умовах України: ретроспективний аналіз / Є. В. Ткач // Сучасні тенденції інституціональних трансформацій фінансової системи України : монографія / Є. В. Ткач, С. В. Ткач ; за заг. ред. П. О. Нікіфорова. — Чернівці : Технодрук, 2018. — 348 с.

316. Толчин К.В. Об оценке эффективности деятельности банков / К.В. Толчин // Деньги и кредит. – 2007. – № 9. – С. 58 - 62.

317. Томас Мен. Богатство Англии во внешней торговле или баланс нашей внешней торговли как регулятор нашего богатства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://elib.org.ua/economics/ua_readme.php?subaction=showfull&id=1102593892&archive=&start_from=&ucat=7&.

318. Томашевська А.В., Смиковчук Т.В. Рівень ВВП України: аналіз та динаміка розвитку [Електронний ресурс] / А.В. Томашевська, Т.В. Смиковчук // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2018. – Випуск 20 (частина 3). – Режим доступу: http://www.visnyk-ekonom.uzhnu.uz.ua/archive/20_3_2018ua/21.pdf.

319. Трансформаційні процеси у фінансовому секторі національної економіки: теорія, методологія та моделювання: моделювання / авт. кол.; за аг. ред. д-ра екон. наук, проф. О. І. Барановського. – Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2017. – 488 с.

320. Тригуб О. Еволюція системи державних банків в Україні [Електронний ресурс] / О. Тригуб // Теоретичні та прикладні питання економіки. - 2015. - Вип. 1. - С. 404-415. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpre_2015_1_42.

321. Трофимов К.Т. Проблемы правоспособности банка / К.Т. Трофимов // Хозяйство и право. – 2005. – № 4. – С. 89 - 95.

322. Туровцева І. Г. Глобальна трансформація світового фінансового ринку: автореф. дис. канд. екон. наук : 08.00.02 / І. Г. Туровцева; Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2011. – 20 с.

323. Тюрго А. Избранные экономические произведения / А. Тюрго. – М.: Соцэкгиз, 1969.

324. У. Петти. Трактат о налогах и сборах Москва: Ось-89, 1997, серия "Библиотека "Элит-класс", 112 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://aseu.narod.ru/book/petti.html>.

325. Україна 2030: Доктрина збалансованого розвитку. Видання друге. — Львів: Кальварія, 2017. — 164 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://econom.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/03/E-Book-Doctrine-2030.pdf>.

326. Українська людина в європейському світі: виміри ідентичності : навч. посібник / кол. авторів ; за ред. д-ра екон. наук, проф. Т. С. Смовженко, д-ра філос. наук, проф. З. Е. Скринник. – К. : УБС НБУ, 2015. – 609 с.

327. Управление финансами в коммерческих банках [Текст] : пер. с англ. 4-го изд. / Д. Ф. Синки ; пер. С. М. Лощатова [и др.]. - М. : Catallaxy, 1994. – 820 с.

328. Управління ризиками банків: монографія у 2 томах. Т. 1: Управління ризиками базових банківських операцій / А.О. Єпіфанов, Т.А. Васильєва, С. М. Козьменко та ін. / за ред. д-ра екон. наук, проф. А.О. Єпіфанова і д-ра екон. наук, проф. Т.А. Васильєвої. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012. – 283 с.

329. Уряд підтримав оновлені Засади стратегічного реформування державного банківського сектору. Київ, 2018 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/uryad-pidtrimav-onovleni-zasadi-strategichnogo-reformuvannya-derzhavnogo-bankivskogo-sektoru>.

330. Уряд призначив нові наглядові ради Приватбанку, Укрексімбанку та Ощадбанку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://www.kmu.gov.ua/ua/news/uryad-priznachiv-novi-naglyadovi-radi-privatbanku-ukreksimbanku-ta-oshchadbanku>

331. Уряд призначив нові наглядові ради Приватбанку, Укрексімбанку та Ощадбанку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-priznachiv-novi-naglyadovi-radi-privatbanku-ukreksimbanku-ta-oshchadbanku>

332. Фактори макроекономічної нестабільності в системі моделей економічного розвитку : кол. моногр. / за ред. д-ра екон. наук М.І. Скрипниченко; НАН України, Ін-т екон. та прогнозув. – К., 2012. – 720 с.

333. Фатюха В.В., Яришко О.В., Кирилова Л.І., Ткаченко Є.Ю. Аналіз фінансових результатів банківського сектору України. [Електронний ресурс] / В.В. Фатюха, О.В. Яришко, Л.І. Кирилова, Є.Ю. Ткаченко // Ефективна економіка. – 2018. – № 3. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2018/73.pdf.

334. Фещенко Л.В. Вплив бюджетної політики на соціально-економічний розвиток країни / Л.В. Фещенко // Зовнішня торгівля: право, економіка, фінанси. – 2012. – № 3. – С. 117 - 121.

335. Фишберн П. Теория полезности для принятия решений. – М.: Наука, 1978. – 352 с.

336. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи: монографія / Дзюблюк О.В., Михайлюк Р.В. – Тернопіль: Тернопільський національний економічний університет, 2009. – 316 с. – Режим доступу: http://library.tneu.edu.ua/files/EVD/finansova_stiyk_bankiv_dzublyck.pdf.

337. Фітас Н.Ю. Участь держави в управлінні проблемними активами банків в умовах кризи / Н.Ю. Фітас // Наукові записки Національного університету «Острозька академія» (серія «Економіка»). – 2011. – Випуск 17. – С. 405 - 411.

338. Франко І. Розмова про гроші й скарби / І. Франко // Твори: в 20-ти томах. Т. 19. – К., Наукова думка, 1956. – 304 с.

339. Фурса Т.П. Системний підхід при проведенні аналізу взаємодії підприємств і банківських установ / Т.П. Фурса // Економічний аналіз. – 2014. – № 3 (Том 15). – С. 212 - 217.

340. Фурсов В. А. Оценка эффективности стратегии автотранспортного предприятия / В. Фурсов // Сборник научных трудов СевКавГТУ. Серия «Экономика». - Ставрополь, 2002.

341. Хайлук С.О. Поняття ефективності банківської системи та методи її оцінки / С.О. Хайлук // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2014. – № 16. – С.191 - 197.

342. Хандруев А.А. Базель III отобьет аппетит к риску / А. А. Хандруев // Прямые инвестиции. – 2012. – № 11 (127). – С. 70 - 75.

343. Харченко В.О. Оцінка якості кредитно-інвестиційного портфеля банків України / В.О. Харченко // Бізнесінформ. – 2014. – № 4. – С. 417 - 423.

344. Хмелярчук М.І. Кредитний механізм стимулювання соціально-економічного розвитку: теорія, методологія, практика: монографія / М. І. Хмелярчук. – К. : УБС НБУ, 2014. – 395 с.

345. Цілі сталого розвитку для України: регіональний вимір: аналітична доповідь. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». – Львів, 2018. – 90 с.

346. Чмутова І.М. Особливості функціонування державних банків у банківській системі України / І. М. Чмутова // Проблеми економіки. – 2011. – № 4. – С. 135 - 138.

347. Чорба П.М., Малик Р.П. Стратегия развития банков с государственным участием / П.М. Чорба, Р.П. Малик // Вестник Белгородского университета потребительской кооперации. – 2010. – № 2. – С. 119 - 123.

348. Чуб О.О. Банки в глобальній економіці: монографія / О.О. Чуб. – К.: КНЕУ, 2009. – 340 с.

349. Чуб П. М., Ходакевич С. І. Проблемна кредитна заборгованість банків в Україні та світі / П.М. Чуб, С.І Ходакевич // Інвестиції: практика та

досвід. – 2016. – № 18. – С. 41 - 46.

350. Шаперенков А. Взаємодія держави та банків в реалізації інноваційних програм / А. Шаперенков // Фінанси та банківська справа. – 2014. – № 1. – С. 44 - 56.

351. Шахрайство у ПАТ КБ “ПРИВАТБАНК” до націоналізації. Результати розслідування. Національний банк України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=62483489>.

352. Шельонговська А. Процеси приватизації у Польській банківській системі / А. Шельонговська // Еволюція банківської системи Польщі. – Люблин: вид-во університету Марії Кюрі-Склядовської, 2006. – С. 203-215.

353. Шпигоцька Н. Ефект витіснення та його вплив на масштаби кредитування економіки банківською системою України [Електронний ресурс] / Н. Шпигоцька // Світ фінансів. – 2015. – № 2. – С. 61-71. – Режим доступу: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/3720/1/%D0%A8%D0%BF%D0%B8%D0%B3%D0%BE%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%9D..pdf>

354. Шпильовий В. А. Концептуальні підходи до визначення сутності банківської діяльності в умовах модернізації економічної системи [Електронний ресурс] / В. А. Шпильовий, С. В. Фімяр // Агросвіт. – 2015. – № 13. – С. 14 - 18. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/agrosvit_2015_13_4.

355. Шумпетер Й. Теория экономического развития / Й. Шумпетер; пер. с англ. В.С. Антонова и т.д. – М. : Директмедиа Паблишинг, 2008. – 355 с.

356. Щербатих Д., Білик В. Концептуальні підходи до визначення змісту банківської діяльності у сучасних умовах [Електронний ресурс] / Д. Щербатих, В. Білик // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. Том 2. – 2015. – № 40. – С. 65 - 69. – Режим доступу: <http://ven.chdtu.edu.ua/article/view/88087>.

357. Що робити державі зі своїми банками? Аналітична записка (19 грудня 2017 року). Центр економічної стратегії. [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: <https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2017/12/What-to-do-with-the-state-banks.pdf>.

358. Эффективность деятельности банков с государственным участием: критерии, оценка и направления повышения: монографія / колектив авторов; под. ред. И.В. Ларионовой. — М. : РУСАЙНС, 2015. — 248 с.

359. Юрків Н.Я. Шляхи та напрями запровадження ефективного корпоративного управління в державних банках. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://old2.niss.gov.ua/content/articles/files/Analit_Yurkiv.-\(1\)-25dc6.pdf](http://old2.niss.gov.ua/content/articles/files/Analit_Yurkiv.-(1)-25dc6.pdf).

360. Яким є оптимальний масштаб державних видатків в Україні. Аналітична записка. Центр економічної стратегії. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ces.org.ua/yakym-ie-optymalnyi-masshtab-derzhavnykh-vydatkiv-v-ukraini/>.

361. Acharya, V. and Subramanian, K. V. (2016). State intervention in banking: the relative health of Indian public sector and private sector banks. In *Monetary Policy in India*, pages 195–230. Springer.

362. Andrews A. Michael. State-Owned Banks, Stability, Privatization, and Growth: Practical Policy Decisions in a World Without Empirical Proof. *International Monetary Fund // Working Paper WP/05/10*. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.563.4200&rep=rep1&type=pdf>.

363. Bo Biana, Rainer Haselmann, Vikrant Viga, Beatrice Weder di Mauro. “Government Ownership of Banks and Corporate Innovation” January 2017. [Electronic resource]. – Mode of access: https://editorialexpress.com/cgi-bin/conference/download.cgi?db_name=CICF2017&paper_id=1191.

364. Caprio G. Macro Financial Determinants of the Great Financial Crisis: Implications for Financial Regulation MRPA // Working Paper 26088. October 2010. [Electronic resource]. – Mode of access: <https://mpr.ub.uni->

muenchen.de/26088/1/MPRA_paper_26088.pdf.

365. Chmutova I. M. Risk Assessment of the Bank's Involvement in Legalization of Questionable Income Considering the Influence of FinTech Innovations Implementation / O. V. Lebid, I. M. Chmutova, O. V. Zuieva, O. I. Veits // Marketing and Management of Innovations, 2018, Issue2– Режим доступу: http://r250.sudu.edu.ua/bitstream/123456789/68770/1/Lebid_MMI_A19-02-2018.pdf

366. Chorna, Nelia Petrivna; Chorny, Roman Stepanovych; Shandruk, Sergey Konstantinovich. Соціально-економічний розвиток України: нові виклики та загрози. Науковий вісник Полісся, [S.l.], v. 1, n. 1(13), p. 100-107, Jul. 2018. ISSN 2410-9576. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://journals.uran.ua/nvp_chntu/article/view/131520/127602.

367. Cole S. Fixing Market Failures or Fixing Elections? Elections, Banks, and Agricultural Lending in India // American economic journal: applied economics 2009. № 1. January. P. 50-75.

368. Denys O. Foreign experience in corporate social business responsibility shaping / O. Denys, Z. Lapishko // Enterprises facing new economic challenges. – Cracow: University of Economics, 2010. – P. 29–33.

369. Denys O. The corporate governance reforms of the state-owned banks of Ukraine / Yurii Tustanovskyi, Oksana Denys, Nataliia Plieshakova // EUROPEAN COOPERATION. – Vol. 3(43). – 2019. – P. 68-79

370. European Union (2013), “Slovenia: State-Owned and State-Controlled Enterprises”, ECFIN Country Focus (Economic Analysis from European Commission's Directorate-General for Economic and Financial Affairs), volume 10, issue 3.

371. Gonzalez-Garcia Jesus, Grigoli Francesco “State-Owned Banks and Fiscal Discipline” International Monetary Fund. Working Paper 2013. WP/13/206. [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2013/wp13206.pdf>

372. Kolodiziev O. Selecting a Kind of Financial Innovation According to the

Level of a Bank's Financial Soundness and Its Life Cycle Stage / O. Kolodiziev, I. Chmutova, V. Bilyaeva // Banks and Bank Systems. – 2016. – № 4. – P. 40 – 49.

Режим доступу: http://businessperspectives.org/component/option,com_journals/task,preview/jid,6/id,412/

373. Kolot A., Herasymenko O. Market, state and business in coordinates of the new economy. *Problems and Perspectives in Management*, 2017. 15 (3). – P. 76-97. DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.15\(3\).2017.07](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.15(3).2017.07).

374. Korneev Vladimir (2013). Financial systems stabilization: comparative analysis of monetary policies of central banks. *Актуальні проблеми економіки* №11(149), 2013. С. 143-148.

375. Korneev Vladimir, Verheliuk Yuliia, Koverninska Yuliia, and Kononets Alexey (2019). Bank crediting to the sector of non-financial corporations in Ukraine. *Banks and Bank Systems*, 14(3), 64-75. doi:10.21511/bbs.14(3).2019.06

376. Korner T., Schnabel I. Public Ownership of Banks and Economic Growth. The Role of Heterogeneity // *Preprints of the Max Planck Institute for Research*. 2010. September. 2010/41.

377. Kotter, J. P. *Leading Change*. Boston: Harvard Business School Press, 1996. [Electronic resource]. – Mode of access: https://wdhb.org.nz/contented/clientfiles/whanganui-district-health-board/files/rttc_leading-change-by-j-kotter-harvard-business-review.pdf.

378. La Porta, Rafael, Florencio Lopez-De-Silanes, and Andrei Shleifer. 2002. Government Ownership of Banks. *The Journal of Finance* 57, no. 1: 265–301. Portico. doi:10.1111/1540-6261.00422.

379. Lender Moral Hazard in State-owned Banks: Evidence from an Emerging Economy / Balagopal Gopalakrishnan, Joshy Jacob & Ajay Pandey W.P. No. 2018-07-01 July 2018.

380. Levy Yeyati, Eduardo; Micco, Alejandro; Panizza, Ugo (2004) : Should the Government Be in the Banking Business? The Role of State-Owned and Development Banks, Working Paper, Inter-American Development Bank, Research Department, No. 517.

381. Levy-Yeyati, Eduardo, Alejandro Micco, and Ugo Panizza, 2007, "A Reappraisal of State-Owned Banks," *Economica*, Vol. 7, No. 2, pp. 209–47.

382. Lobozyńska S. Protection of the rights of individual depositors in Ukrainian banking market // *Journal of Finance and Financial Law*.(2016) Vol. III, no. 1. P.83-97.

383. Macfarlane Laurie, Mazzucato Mariana "State investment banks and patient finance: An international comparison" Policy Report Working Paper IIPP WP 2018-01.

384. Mamatzakis, Emmanuel and Zhang, Xiaoxiang and Wang, Chaoke (2017): Ownership structure and bank performance: An emerging market perspective. [Electronic resource]. – Mode of access: <https://mpa.ub.uni-muenchen.de/80653/>.

385. Marois Thomas. State-owned banks and development: dispelling mainstream myths. Municipal services project // Occasional Paper № 21 – december 2013. [Electronic resource]. – Mode of access: https://www.municipalservicesproject.org/sites/municipalservicesproject.org/files/event/OccasionalPaper21_Marois_State-owned_Banks_and_Development_Dec2013.pdf.

386. Micco, Alejandro, Panizza, Ugo and Yanez, Monica (2007), "Bank ownership and performance. Does politics matter?", *Journal of Banking & Finance*, Elsevier, vol. 31(1), pages 219-241, January.

387. Mishchenko S.V. The Role of State Banks in Ensuring the Stability of the Financial System / S.V. Mishchenko, S.V. Naumenkova // *Economics, Management, Law: Problems and Prospects*. Vol. 2. – Agenda Publishing House, United Kingdom, 2015. – P.83-86.

388. North D., Weingast B. Constitutions and Commitment: The Evolution of Institutions Governing Public Choice in Seventeenth-Century England // *The Journal of Economic History*. – 1989. - № 44 (4). – P. 803 -832.

389. OECD (2016), *OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises*, 2015 Edition: (Russian version), OECD Publishing, Paris.<http://dx.doi.org/10.1787/9789264263680-ru>.

390. Ogorodnyk V. V. Credit system of Ukraine and its future development / V. V. Ogorodnyk // Вісник Університету банківської справи. – 2015. - № 3 (24). - с. 3 - 6. 0,25 д.а.

391. Piantkowski Marcin, World Bank, ECSPF. State Commercial Banks in Action during the Crisis: The Case of Poland (PKO Bank Polski).

392. Piatkowski, M. (2015), “Four ways Poland’s state bank helped it avoid recession”, Brookings Institution: Washington D.C.

393. Porter M.E. Competitive Advantage of Nations / M.E. Porter. – New York : Free Press, 1990. – 426 p.

394. Ramona Dumitriu, Razvan Stefanescu and Costel Nistor (2012): State - owned banks from Romania. Published in: Vanguard Scientific Instruments in Management No. 1(6)/2013 (2013): pp. 109-124. [Electronic resource]. – Mode of access: <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/52768/>.

395. Robert Cull, Maria Soledad Martinez Peria and Jeanne Verrier. Bank Ownership: Trends and Implications Working Paper. 2017. WP/17/60. [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2017/03/22/Bank-Ownership-Trends-and-Implications-44753>.

396. Sapienza P. The Effects of Government Ownership on Bank Lending // Journal of Financial Economics. – 2004. - № 72 (2). – P. 357 – 384.

397. Sapienza, P. (2002), “What do State-Owned Firms Maximize? Evidence from the Italian Banks”, Discussion Paper № 3168, Centre for Economic Policy Research.

398. Shkarlet, S. M. Peculiarities of system approach use to cognition of economic phenomena / S. M. Shkarlet, O. I. Gonta, M. V. Dubyna // Науковий вісник Полісся. – 2016. – № 4 (8), ч. 1. – С. 9-17.

399. Smovzhenko T. S., Lyutyu I. O., Denys O. B. Corporate governance in the state-owned banks // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2019. – Том 2, № 29. — С. 73-79.

400. Srinivasan, A. and Thampy, A. (2017). The effect of relationships with government-owned banks on cash flow constraints: Evidence from India. Journal

of Corporate Finance, 46 (SupplementC): 361–373.

401. Structural changes in banking after the crisis / The Group was chaired by Claudia Buch (Deutsche Bundesbank) and B Gerard Dages (Federal Reserve Bank of New York) January 2018.

402. World Bank, 2013, Global Financial Development Report 2013. Rethinking the Role of the State in Finance (Washington: World Bank).

ДОДАТКИ

Додаток А

Показники діяльності банків України (за групами), за період з 01.01.2016 до 01.01.2019 р.

(млрд. грн.)

Показник	Активи				Зобов'язання				Власний капітал			
	01.01. 2016	01.01. 2017	01.01. 2018	01.01. 2019	01.01. 2016	01.01. 2017	01.01. 2018	01.01. 2019	01.01. 2016	01.01. 2017	01.01. 2018	01.01. 2019
Банки з державною участю	342,7	644,4	1085,8	1143,6	333,9	607	656,9	679,6	8,8	37,4	76,3	71,2
Банки іноземних банківських груп	435,3	425,4	554,1	528,6	402,7	369,4	361,9	336,7	32,5	56	59,1	66,8
Банки з приватним капіталом	442,2	157,6	227,6	224,4	390	135,8	171,7	169	52,2	21,8	21,9	31,2
Всього по платоспроможним банкам	1220,3	1227,5	1867,6	1896,6	1126,6	1112,2	1190,5	1185,4	93,6	115,2	157,3	169,2

Джерело: складено автором на основі даних [258].

Додаток Б

Фінансові результати діяльності банків України (за групами), за період з 01.01.2016 до 01.01.2019 р.

(млрд. грн.)

Показник	Всього доходів				Відрахування до резервів				Всього витрат				Прибуток / збиток			
	01.01. 2016	01.01. 2017	01.01. 2018	01.01. 2019	01.01. 2016	01.01. 2017	01.01. 2018	01.01. 2019	01.01. 2016	01.01. 2017	01.01. 2018	01.01. 2019	01.01. 2016	01.01. 2017	01.01. 2018	01.01. 2019
Банки з державною участю	12,4	4,8	37,4	12	-31,7	-151,7	23,4	1,2	-6,8	-170,3	57,6	6,4	-26,2	-164,7	-20,2	5,6
Банки іноземних банківських груп	25,9	38,99	44,4	8,4	-47,8	-45,6	21,5	0,9	-20,3	-67,7	46,3	5,1	-42,2	-29,5	-5,1	2,8
Банки з приватним капіталом	32,2	12,96	19,2	4	-17,7	-4,3	7,6	0,8	-18,5	-12,8	19,1	3,5	-3,5	-0,04	-0,4	0,3
Всього по платоспроможним банкам	70,5	56,8	101	24,4	-97,2	-201,6	52,5	2,9	-45,6	-250,8	123	15	-71,9	-194,2	-25,7	8,7

Джерело: складено автором на основі даних [258].

Додаток В

Таблиця В.1

Структура активів банків з державною участю в Україні, за період з 01.01.2009 до 01.01.2019 р., %

Показник / дата	01.01. 2009		01.01. 2010		01.01. 2011		01.01.2012		01.01.2013		01.01.2014		01.01.2015		01.01.2016		01.01.2017		01.01.2018		01.01.2019	
	Активи	У т.ч. в іноземній валюті	Активи	У т.ч. в іноземній валюті	Активи	У т.ч. в іноземній валюті	Активи	У т.ч. в іноземній валюті	Активи	У т.ч. в іноземній валюті	Активи	У т.ч. в іноземній валюті	Активи	У т.ч. в іноземній валюті	Активи	У т.ч. в іноземній валюті	Активи	У т.ч. в іноземній валюті	Активи	У т.ч. в іноземній валюті	Активи	У т.ч. в іноземній валюті
Разом, млрд. грн.	106,1	-	129,2	37,6	146	40,7	167,2	47,4	194,9	63,3	221,7	72,9	275,1	113	342,2	157,1	644,1	241,5	1085	-	1143	-
У тому числі, %:																						
Ощадбанк	54,5	-	46,4	14,4	40,4	10,9	44,2	30,2	44,1	26,5	46,7	32,9	46,6	32,2	46,6	31,2	32,8	36,9	27,3	-	25,5	-
Укрексімбанк	45,5	-	44,3	76,8	50,1	80,5	44,9	60,7	45,1	64,8	42,6	59,1	45,8	63,7	41,3	58,1	24,9	40,7	20,7	-	20,2	-
Приватбанк	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	33,9	12,4	44,7	-	45,9	-
Укргазбанк	-	-	9,4	8,7	9,5	8,6	10,9	9,1	10,8	8,7	10,7	8	7,6	4,2	12,1	10,8	8,4	10	7,4	-	8,3	-

Джерело: складено автором на основі даних [238].

Таблиця В.2

Структура зобов'язань банків з державною участю в Україні, за період з 01.01.2009 до 01.01.2019 р., %

Показник / дата	01.01. 2009		01.01. 2010		01.01. 2011		01.01.2012		01.01.2013		01.01.2014		01.01.2015		01.01.2016		01.01.2017		01.01.2018		01.01.2019	
	Зобов'язання	У т.ч. в іноземній валюті	Зобов'язання	У т.ч. в іноземній валюті	Зобов'язання	У т.ч. в іноземній валюті	Зобов'язання	У т.ч. в іноземній валюті	Зобов'язання	У т.ч. в іноземній валюті	Зобов'язання	У т.ч. в іноземній валюті	Зобов'язання	У т.ч. в іноземній валюті	Зобов'язання	У т.ч. в іноземній валюті	Зобов'язання	У т.ч. в іноземній валюті	Зобов'язання	У т.ч. в іноземній валюті	Зобов'язання	У т.ч. в іноземній валюті
Разом, млрд. грн.	86,1	-	101,8	43,8	109,9	45	129	53,4	155,1	69,1	178,6	75,8	237,2	137	333,7	214	606,9	378,5	656,8	-	679,5	-
У тому числі, %:																						
Ощадбанк	49,1	-	42,7	23,4	38,6	8,6	43,6	25,6	43,7	24,4	46,5	30,7	44,4	33,9	45,6	37,6	32,2	32	30,9	-	29,9	-
Укрексімбанк	50,9	-	45,5	68,9	50,7	80,8	44,5	65,1	45,2	67,1	42,7	61,5	47,4	61,7	43,3	55,2	25,5	34,1	23,8	-	22,5	-
Приватбанк	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	34,2	27,7	35,6	-	35,9	-
Укргазбанк	-	-	11,8	7,7	10,8	10,8	11,9	9,3	11,1	8,5	10,8	7,8	8,2	4,3	11,2	7,2	8	6,3	9,7	-	11,6	-

Джерело: складено автором на основі даних [238].

Таблиця В.3

Розмір статутного капіталу банків з державною участю в Україні, за період з 01.01.2009 до 01.01.2019 р., млн. грн.

Назва банку	Статутний капітал банків станом на:										
	01.01.2009	01.01.2010	01.01.2011	01.01.2012	01.01.2013	01.01.2014	01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017	01.01.2018	01.01.2019
Укресімбанк	3062	10003	16393	16413	16446	16514	16689	21689	31008	38730	38730
Ощадбанк	13892	13892	13892	14496	15537	15829	18302	29901	34856	43722	49472
Приватбанк	-	-	-	-	-	-	-	-	50694	206059	206059
Укргазбанк	-	3800	5700	10000	10000	9662	9481	13837	13837	13318	13318

Джерело: складено автором на основі даних [258].

Таблиця В.4

**Фінансовий результат діяльності банків з державною участю в Україні, за період з 01.01.2009 до 01.01.2019 р.,
тис. грн.**

Назва банку	Фінансовий результат діяльності станом на:										
	01.01.2009	01.01.2010	01.01.2011	01.01.2012	01.01.2013	01.01.2014	01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017	01.01.2018	01.01.2019
Укрексімбанк	622 141	21 124	51 307	88 114	159 732	198 616	-9 805 548	-14 132 383	-956 667	1 392 193	362 965
Ощадбанк	305 777	692 696	460 601	530 991	565 825	678 784	-8 564 446	-12 273 078	464 085	558 523	52 484
Приватбанк	-	-	-	-	-	-	-	-	-164 471 701	-22 796 403	5 185 225
Укргазбанк	-	-4 415 600	10 058	-3 613 984	1 100 254	1 001 973	-2 801 124	259 672	288 995	627 812	17 918

Джерело: складено автором на основі даних [258].

Додаток Г

**Динаміка кількості структурних підрозділів банків з державною участю в Україні,
за період з 01.01.2009 до 01.01.2019 р., од.**

Назва банку	Діючі структурні підрозділи станом на:										
	01.01.2009	01.01.2010	01.01.2011	01.01.2012	01.01.2013	01.01.2014	01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017	01.01.2018	01.01.2019
Укресімбанк	131	122	122	126	125	123	120	102	83	65	61
Ощадбанк	6155	6083	5996	5860	5824	5529	4547	4164	3648	3205	2630
Приватбанк	3225	3126	3182	3376	3405	3246	2910	2588	2240	2243	2021
Укргазбанк	368	270	263	245	233	237	175	179	231	243	246

Джерело: складено автором на основі даних [180], [182].

Додаток Д

Динаміка активів та кредитів банків України (за групами), за період з 01.01.2016 до 01.01.2019 р.

Показник	Активи (млрд. грн.)				У тому числі кредити та заборгованість клієнтів (млрд. грн.)				Частка кредитів в активах (%)			
	01.01.2016	01.01.2017	01.01.2018	01.01.2019	01.01.2016	01.01.2017	01.01.2018	01.01.2019	01.01.2016	01.01.2017	01.01.2018	01.01.2019
Банки з державною участю	342,7	644,4	1085,8	1143,6	134,7	199,6	214,2	227,5	39	30,9	19,7	19,9
Банки іноземних банківських груп	435,3	425,4	554,1	528,6	272,7	247,1	235,4	223,5	62,6	58	42,4	42,2
Банки з приватним капіталом	442,2	157,6	227,6	224,4	290,1	91,9	111,4	108,6	65,6	58,3	48,9	48,4
Всього по платоспроможним банкам	1220,3	1227,5	1867,6	1896,6	697,6	538,7	561,1	559,7	57,2	43,9	30	29,5

Джерело: складено автором на основі даних [258].

Додаток Е

Структура кредитів, виданих банками України (за групами) у розрізі позичальників

	Банки з державною участю				Банки іноземних банківських груп				Банки з приватним капіталом			
	01.01. 2016	01.01. 2017	01.01. 2018	01.01. 2019	01.01. 2016	01.01. 2017	01.01. 2018	01.01. 2019	01.01. 2016	01.01. 2017	01.01. 2018	01.01. 2019
Кредити надані (млрд. грн.)	134,7	199,6	214,2	227,5	272,7	247,1	235,4	223,5	290,1	91,9	111,4	108,6
Кредити, що надані юридичним особам (млрд. грн.)	130,1	175,6	177,6	178,8	219,2	207,2	195,2	177,7	250,9	81,5	96,2	85,9
- у % до наданих кредитів	96,6	87,9	82,9	78,6	80,3	83,8	82,9	79,6	86,4	88,6	86,3	79,1
- у % до попереднього року	-	134	101,1	100,6	-	94,5	94,2	91	-	30,4	118	89,3
Кредити, що надані фізичним особам (млрд. грн.)	4,6	24	36,6	48,6	53,4	39,8	40,1	45,7	39,2	10,3	15,1	22,7
- у % до наданих кредитів	3,4	12	17	21,4	19,6	16	17	20,4	13,5	11,2	13,5	20,9
- у % до попереднього року	-	521	152,5	132,8	-	74,5	100,7	113,9	-	26,3	146,6	150,3

Джерело: складено автором на основі даних [180], [182].

Додаток Ж

Таблиця Ж.1

Динаміка кредитів, наданих юридичним особам банками з державною участю в Україні за період
з 01.01.2016 до 01.01.2019 р.,

Показник / дата	01.01.2016				01.01.2017				01.01.2018				01.01.2019			
	Ощадбанк	Укресімбанк	Приватбанк	Укргазбанк	Ощадбанк	Укресімбанк	Приватбанк	Укргазбанк	Ощадбанк	Укресімбанк	Приватбанк	Укргазбанк	Ощадбанк	Укресімбанк	Приватбанк	Укргазбанк
Кредити, що надані юридичним особам, млрд. грн.	62,7	54,8	-	12,5	63	58	34,9	19,2	70,7	67,4	7,7	31,9	58,4	67,8	13	39,6
Резерви під знецінення кредитів юридичним особам, млрд. грн.	40,7	39,8	-	3,9	47	44,5	147,5	3,5	50,4	47	199	4,7	57,9	62,3	213	4,7
Відношення резервів до кредитів, наданих юридичним особам, %	64,9	72,6	-	31,2	74,6	76,7	-	18	71,3	69,7	-	14,7	99,1	91,9	-	11,9

Джерело: складено автором на основі даних [258].

Таблиця Ж.2

**Динаміка кредитів, наданих фізичним особам банками з державною участю в Україні за період
з 01.01.2016 до 01.01.2019 р.,**

Показник / дата	01.01.2016				01.01.2017				01.01.2018				01.01.2019			
	Ощадбанк	Укрексімбанк	Приватбанк	Укргазбанк	Ощадбанк	Укрексімбанк	Приватбанк	Укргазбанк	Ощадбанк	Укрексімбанк	Приватбанк	Укргазбанк	Ощадбанк	Укрексімбанк	Приватбанк	Укргазбанк
Кредити, що надані фізичним особам, млрд. грн.	2,9	0,2	-	1,5	2,9	0,2	19,7	1,2	3,8	0,2	30,9	1,7	5,6	0,2	40	2,7
Резерви під знецінення кредитів фізичним особам, млрд. грн.	3,0	1,1	-	3,9	3,2	1,1	13,4	4,2	3,2	1,2	25	4,5	3,5	1,8	27,8	3,6

Джерело: складено автором на основі даних [258].

Додаток К
Частка непрацюючих кредитів у банківській системі України у 2018 році за групами банків, %

Показник	Дата												
	01.01.2018	01.02.2018	01.03.2018	01.04.2018	01.05.2018	01.06.2018	01.07.2018	01.08.2018	01.09.2018	01.10.2018	01.11.2018	01.12.2018	01.01.2019
Частка непрацюючих кредитів у банках із державною участю, % з них:	71,1	72,2	72,1	72,2	72	71,8	71	70,8	70,2	69,4	68,8	68,1	67,9
- Приватбанк	87,6	87	86,6	85,6	85,4	85	84,6	84,5	84,2	83,3	83,9	83,2	83,3
- з державною часткою, крім Приватбанк	55,7	58,9	58,8	60,5	60,3	60,1	59,1	59	58,5	57,4	56	55,4	54,9
Частка непрацюючих кредитів у банках іноземних банківських груп, %	41	44,6	43,9	43,4	42,9	42,8	42,5	41,7	42,4	41,7	41,3	38,6	38,5
Частка непрацюючих кредитів у банках із приватним капіталом, %	24	25,8	24,8	24,8	24,7	25,0	24	24,6	25,3	24,7	24	24	23
Частка непрацюючих кредитів у неплато-спроможних банках, %	43	42,7	44,3	55,5	58,4	58,3	69,3	51,7	52,3	52,2	91,5	76,2	52

Джерело: складено автором на основі даних [180], [182].

Додаток Л

**Іноземний та державний капітал у банківських системах країн світу
за 1995-2010 рр., у %**

Країна	Частка іноземного капіталу			Частка державного капіталу		
	1995	2008	2010	1995	2008	2010
Східна Азія та Океанія						
Австралія	6	16	13	44	0	0
Фіджі	-	100	100	-	0	0
Індонезія	4	33	34	64	38	38
Південна Корея	2	77	77	29	22	22
Малайзія	25	22	22	3	0	0
Нова Зеландія	99	96	95	0	2	3
Філіппіни	8	12	12	29	13	12
Тайлвань	0	11	11	62	19	18
Тайланд	7	6	7	18	22	18
Тонга	-	87	87	-	14	13
Європа та Центральна Азія (Організація економічного співробітництва та розвитку)						
Австрія	5	23	18	22	5	12
Данія	1	18	21	1	1	1
Естонія	81	99	99	0	0	0
Фінляндія	0	72	74	32	0	0
Німеччина	5	13	12	27	35	32
Греція	2	22	21	86	10	11
Угорщина	22	85	83	61	3	4
Ісландія	0	0	0	95	28	41
Італія	2	18	18	34	0	0
Люксембург	76	95	94	6	4	5
Норвегія	5	33	30	32	0	0
Польща	4	67	62	80	17	22
Португалія	13	21	22	25	21	23
Словаччина	9	96	94	84	1	1
Словенія	7	31	28	48	51	51
Іспанія	6	11	8	3	0	0
Швейцарія	2	11	12	21	13	16
Туреччина	0	17	17	54	31	32
Великобританія	7	24	18	0	1	26
Європа та Центральна Азія						
Арменія	-	60	67	-	0	0
Білорусія	0	22	27	71	78	72
Боснія та Герцоговина	-	93	92	-	1	1
Болгарія	8	84	81	70	2	3
Хорватія	10	91	89	71	4	4
Кіпр	28	44	35	2	1	1
Казахстан	13	13	17	19	1	23
Киргизія	-	72	46	-	18	20
Латвія	18	68	69	25	11	16

Ліхтенштейн	0	6	4	39	30	29
Литва	19	86	81	43	0	0
Молдова	-	32	42	-	9	13
Румунія	0	88	84	89	6	8
Росія	2	19	18	54	38	41
Таджикистан	-	7	6	-	12	14
Україна	0	51	48	35	12	17
Латинська Америка						
Аргентина	26	31	26	50	38	44
Беліз	-	100	100	-	0	0
Бразилія	9	21	18	60	40	44
Чилі	31	41	39	19	15	19
Колумбія	6	22	20	37	6	6
Коста-Ріка	0	36	31	78	50	54
Еквадор	-	3	2	-	12	17
Сальвадор	1	94	93	31	5	6
Гватемала	6	11	10	6	2	2
Гаяна	0	57	56	59	0	0
Гондурас	2	50	50	0	2	1
Ямайка	24	94	95	4	0	0
Мексика	2	84	85	53	14	13
Перу	52	51	49	28	0	0
Тринідат і Табаго	14	52	46	0	17	24
Уругвай	24	52	54	63	48	46
Венесуела	5	26	17	63	12	33
Південна Азія						
Бангладеш	0	8	7	72	38	34
Бутан	-	0	6	-	47	48
Індія	1	8	7	77	70	74
Мальдіви	-	55	61	-	45	39
Непал	39	18	17	0	29	24
Пакистан	1	54	59	76	21	21
Шрі-Ланка	2	15	14	60	56	59

Джерело: [395].

Додаток М

Кількість приватизованих банків з державною участю у різних країнах світу

№	Країна	Кількість банків	Роки
1.	Аргентина	15	1994-1998
2.	Австралія	4	1991-1996
3.	Австрія	2	1997
4.	Бангладеш	2	1984
5.	Барбадос	1	2000
6.	Бразилія	6	1997-2000
7.	Болгарія	5	1997-2003
8.	Камерун	1	1994
9.	Канада	1	2003
10.	Кабо-Верде	2	1999
11.	Чилі	1	1975
12.	Колумбія	1	
13.	Демократична республіка Конго	1	1995
14.	Кот-д-Івуар	2	1999-2000
15.	Хорватія	6	1994-2002
16.	Чеська республіка	5	1994-2001
17.	Данія	1	1993
18.	Єгипет	6	1993-1997
19.	Фіджі	1	1999
20.	Фінляндія	1	1993-1994
21.	Франція	13	1987-2001
22.	Грузія	3	1996
23.	Німеччина	3	1988-1991
24.	Гана	3	1995-2000
25.	Гайана	1	1997
26.	Угорщина	7	1995-1997
27.	Індонезія	3	2001-2003
28.	Ізраїль	1	1993
29.	Італія	5	1981-1994
30.	Ямайка	1	1986
31.	Казахстан	3	1992-1998
32.	Кенія	1	1988
33.	Корея	4	1992-2002
34.	Латвія	2	1995-1997
35.	Ліван	2	1994-1997

36.	Лесото	1	1999
37.	Литва	3	2000-2002
38.	Македонія	1	2000
39.	Мадагаскар	3	1991-1999
40.	Мальта	1	1999
41.	Маврикій	1	
42.	Мексика	18	1991-1992
43.	Монголія	2	2002-2003
44.	Марокко	3	1994-1995
45.	Мозамбік	3	1996-2002
46.	Нідерланди	1	1989
47.	Нігерія	6	1992-1993
48.	Норвегія	3	1993-1995
49.	Пакистан	6	1991-2004
50.	Перу	3	1993-1995
51.	Філіппіни	2	1989-1993
52.	Польща	9	1992-1999
53.	Португалія	7	1989-1995
54.	Румунія	4	1998-2004
55.	Сенегал	1	1999
56.	Словаччина	2	2000-2001
57.	Іспанія	1	1993
58.	Шрі-Ланка	1	1997
59.	Швеція	1	1994-1995
60.	Танзанія	2	1996-2000
61.	Туреччина	5	2001-2002
62.	Україна	3	1993-1994
63.	Уганда	3	1997-2002
64.	Венесуела	6	1996
65.	Зімбабве	1	1997

Джерело: [362].

Додаток Н

Макроекономічні показники України за період з 1998 року до 2018 (станом на кінець періоду)

	Реальний ВВП, млн. грн.	Грошова маса, млн. грн.	Дохід на душу населення, грн	Валютний курс, грн за 100 дол.	Інфляція, %	Рівень безробіття, %	Чисельність зайнятого населення тис. осіб	Облікова ставка НБУ, %	Прямі іноземні інвестиції, млн. дол. США	Середня заробітна плата грн/місяць
1998	102593	15718	2035,58	244,95	120,0	9,8	22998,4	53,8	2063,6	178
1999	130442	17247	2614,07	413,04	119,2	12,8	19947,8	50,6	2810,7	230
2000	170070	32252	3442,71	544,02	125,8	12,4	20175,0	30,8	3281,8	311
2001	204190	45755	4175,66	537,01	106,1	11,7	19971,0	18,3	3875,0	376
2002	225810	64870	4704,38	532,66	99,4	10,3	20091,0	9,1	4555,3	462
2003	267344	94603	5604,70	533,27	108,2	9,7	20163,0	7,0	5471,8	590
2004	345113	125801	7296,26	531,92	115,3	9,2	20295,0	8,2	6794,4	806
2005	441452	194793	9392,60	512,47	110,3	7,8	20680,0	9,5	9047,0	1041
2006	544153	261443	11677,10	505,00	111,6	7,4	20730,0	8,5	16890,0	1351
2007	720731	396156	15566,54	505,00	116,6	6,9	20904,0	8,0	21607,3	1806
2008	948056	515727	20565,21	526,72	122,3	6,9	20972,0	11,0	29542,7	1906
2009	913345	487298	19855,33	779,12	112,3	9,6	20191,0	10,6	35616,4	2239
2010	1082569	597872	23636,88	793,56	109,1	8,9	19180,2	8,6	38992,9	2633
2011	1316600	685515	28872,81	796,76	104,6	8,7	19231,1	7,8	45370,0	3026
2012	1408889	773199	30896,69	779,10	99,8	8,2	19261,4	7,5	48197,6	3265
2013	1454931	908994	32046,94	799,30	100,5	7,8	19314,2	6,8	51705,3	3480
2014	1566728	956728	36520,47	799,30	124,9	9,7	18073,3	12,0	53704,0	3788
2015	1988544	994062	46461,31	2400,07	143,3	9,5	16443,2	23,8	38356,8	4195
2016	2385367	1102700	55994,53	2719,09	112,4	9,7	16276,9	17,3	32122,5	5070
2017	2983882	1208859	70374,58	2806,72	113,7	9,9	16156,4	11,7	31230,3	7104
2018	3558706	1277635	84329,53	2768,82	109,8	9,1	16360,9	17,3	32291,9	8865

Джерело: [246], [245].

Додаток II

Показники діяльності банків з державною участю в Україні
за період з 2007 року до 2018 (станом на кінець періоду)

Роки	Кількість банків з державною участю	Сукупні активи б.з д.у. млн. грн.	Сукупні зобов'язання б. з д.у. млн. грн.	Сукупний власний капітал б. з.д.у. млн. грн.	Чистий прибуток млн. грн.	Чистий процентний дохід, млн. грн.	Загальний обсяг кредитів млн. грн.	Кредити фіз. Ос., млн. грн.	Загальний обсяг депозитів, млн.грн.	Депозити фіз.ос., млн.грн.
2007	2	47900	43139	4761	708	1822	31214	6210	25874	16206
2008	2	106112	86135	19977	927	3124	73215	9157	35773	21060
2009	5	138999	115567	23431	-6520	8117	102576	10254	72914	42358
2010	5	145762	109774	35987	-3971	7247	106274	8629	81332	47420
2011	5	160945	121072	39872	-763	8129	118420	7878	96042	41078
2012	5	185822	145337	40484	712	8515	92865	3030	84999	46141
2013	7	209586	166266	43319	809	9368	105134	5144	98676	59310
2014	7	265390	225238	39986	-22189	12008	131774	4246	128473	65728
2015	6	342762	333724	8847	-26166	9067	134755	4655	198653	116017
2016	6	644456	606906	37237	-164676	13567	199643	24009	455353	316384
2017	5	696392	656832	75874	-20212	17492	214268	91956	506230	296413
2018	4	1132479	668641	57568	5622	6436	227547	48695	531275	320406

Джерело: [246].

Додаток Р

Значення показників оцінки соціальної ефективності банків з державною участю в Україні (за 2007 – 2018 рр.), %

	Темп зростання ВВП на душу населення, %	Темп зростання середньої з/п, %	Темп зростання грошової маси, %	1/облікову ставку НБУ, %	1/інфляцію, %	1/Темп зростання валютного курсу, %	Частка кредитів фіз ос, %	Частка депозитів фіз ос, %
2007	133,31	133,68	151,53	0,13	0,009	0,010	19,89	62,63
2008	132,11	105,54	130,18	0,09	0,008	0,010	12,51	58,87
2009	96,55	117,47	94,49	0,09	0,009	0,007	10,00	58,09
2010	119,05	117,60	122,69	0,12	0,009	0,010	8,12	58,30
2011	122,15	114,93	114,66	0,13	0,010	0,010	6,65	42,77
2012	107,01	107,90	112,79	0,13	0,010	0,010	3,26	54,28
2013	103,72	106,58	117,56	0,15	0,010	0,010	4,89	60,11
2014	113,96	108,85	105,25	0,08	0,008	0,010	3,22	51,16
2015	127,22	110,74	103,90	0,04	0,007	0,003	3,45	58,40
2016	120,52	120,86	110,93	0,06	0,009	0,009	12,03	69,48
2017	125,68	140,12	109,63	0,09	0,009	0,010	42,92	58,55
2018	119,83	124,79	105,69	0,06	0,009	0,010	21,40	60,31

Джерело: розраховано автором.

Додаток С

Значення показників оцінки економічної ефективності банків з державною участю в Україні (за 2007 – 2018 рр.), %

	ROA	ROE	SPRED	1/КЗ	L
2007	1,48	14,87	5,84	0,008	111,04
2008	0,87	4,64	4,27	0,005	123,19
2009	-4,69	-27,83	7,91	0,007	120,28
2010	-2,72	-11,03	6,82	0,008	132,78
2011	-0,47	-1,91	6,86	0,008	132,93
2012	0,38	1,76	9,17	0,009	127,86
2013	0,39	1,87	8,91	0,009	126,05
2014	-8,36	-55,49	9,11	0,010	117,83
2015	-7,63	-295,76	6,73	0,015	102,71
2016	-25,55	-442,24	6,80	0,023	106,19
2017	-2,90	-26,64	8,16	0,024	106,02
2018	0,50	9,77	2,83	0,023	169,37

Джерело: розраховано автором.

Додаток Т

Результати комплексної оцінки соціальної ефективності банків з державною участю в Україні (за 2007 – 2018 рр.)

	Темп зростання ВВП на душу населення*к1	Частка кредитів фіз ос*к2	Частка депозитів фіз ос*к3	Інфляція*к4	Облікова ставка НБУ*к5	Темп зростання середньої з/п*к6	Темп зростання валютного курсу*к7	Темп зростання грошової маси*к8	Соціальна ефективність (SE)
2007	29,33	3,78	10,65	0,0012	0,014	10,69	0,00	4,55	59,01
2008	29,06	2,38	10,01	0,0011	0,010	8,44	0,00	3,91	53,81
2009	21,24	1,90	9,88	0,0012	0,010	9,40	0,00	2,83	45,26
2010	26,19	1,54	9,91	0,0013	0,013	9,41	0,00	3,68	50,75
2011	26,87	1,26	7,27	0,0013	0,014	9,19	0,00	3,44	48,06
2012	23,54	0,62	9,23	0,0014	0,015	8,63	0,00	3,38	45,42
2013	22,82	0,93	10,22	0,0014	0,016	8,53	0,00	3,53	46,04
2014	25,07	0,61	8,70	0,0011	0,009	8,71	0,00	3,16	46,26
2015	27,99	0,66	9,93	0,0010	0,005	8,86	0,00	3,12	50,56
2016	26,51	2,28	11,81	0,0012	0,006	9,67	0,00	3,33	53,62
2017	27,65	8,15	9,95	0,0012	0,009	11,21	0,00	3,29	60,27
2018	26,36	4,07	10,25	0,0013	0,006	9,98	0,00	3,17	53,84

Джерело: розраховано автором.

Додаток У

**Результати комплексної оцінки економічної ефективності банків з державною участю в Україні
(за 2007 – 2018 рр.)**

	ROA*k1	ROE*k2	SPRED*k3	1/K3*k4	L*k5	Економічна ефективність (ЕЕ)
2007	0,49	4,02	1,17	0,0011	7,77	13,44
2008	0,29	1,25	0,85	0,0006	8,62	11,02
2009	-1,55	-7,51	1,58	0,0009	8,42	0,94
2010	-0,90	-2,98	1,36	0,0010	9,29	6,78
2011	-0,16	-0,52	1,37	0,0011	9,31	10,01
2012	0,13	0,47	1,83	0,0012	8,95	11,39
2013	0,13	0,50	1,78	0,0012	8,82	11,24
2014	-2,76	-14,98	1,82	0,0013	8,25	-7,67
2015	-2,52	-79,86	1,35	0,0019	7,19	-73,84
2016	-8,43	-119,40	1,36	0,0030	7,43	-119,04
2017	-0,96	-7,19	1,63	0,0031	7,42	0,91
2018	0,16	2,64	0,57	0,0030	11,86	15,23

Джерело: розраховано автором.

Додаток Ф

Наукові праці, у яких опубліковані основні наукові результати дослідження

Монографії:

1. Огородник В.В. Банки з державною участю в Україні: теорія, методологія та практика : монографія / ДВНЗ «Університет банківської справи». Київ, 2019. 319 с. (18,6 д.а.)

2. Соціальна відповідальність суспільних інститутів: інноваційний та соціально-гуманітарний аспект : монографія / за наук. ред. А. Я. Кузнєцової, Л. К. Семів, З. Е. Скринник. Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2019. 311 с. (16,73 д.а.). *Особистий внесок: розділ 5.3 «Соціальна відповідальність вітчизняних банків з державною участю в умовах інноваційного розвитку».* – 1,03 д.а.

3. Механізми забезпечення ефективності та конкурентоспроможності банківської системи та економіки : монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук Г. Т. Карчевої. Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2019. 408 с. (21,24 д.а.). *Особистий внесок: розділ 4.2 «Вплив банків з державною часткою на соціально-економічний розвиток України»* – 1,16 д.а.

4. Оцінка якості трансформаційних процесів у фінансовому секторі національної економіки : монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. О. І. Барановського. Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2018. 511 с. (27,12 д.а.). *Особистий внесок: розділ 3.1 «Науково-методичні підходи до оцінювання соціально-економічної ефективності банків з державною участю в умовах їх трансформації».* – 1,13 д.а.

5. Реструктуризація вітчизняних комерційних банків : монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. О.Д. Вовчак. Київ: УБС НБУ, 2013. 430 с. (20,0 д.а.). *Особистий внесок: розділ 9.2 «Значення розробки та реалізації стратегії у фінансовому оздоровленні комерційних банків України».* – 0,6 д.а.

Статті у наукових фахових виданнях України, включених у міжнародні наукометричні бази:

6. Огородник В.В. Проблемні кредити банків з державною участю в Україні (сучасний стан та причини виникнення). *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 23(2). С. 38-43. (Index Copernicus, 0,59 д.а.).

7. Огородник В.В., Демко І.І., Козьмук Н.І. Банки із державною участю в Україні: причини виникнення та функції. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2018. № 3(26). С. 54–63 (Web of Science, 0,96 д.а.). *Особистий внесок: причини, що обумовлюють державну власність у банківській системі України та доповнення функцій банків з державною участю* – 0,32 д.а.

8. Огородник В.В. Механізм фінансової взаємодії підприємств та банків із державною участю в Україні. *Бізнес-навігатор*. 2018. № 1-2 (44). С. 115-119. (Index Copernicus, 0,58 д.а.).

9. Огородник В.В. Роль банківської діяльності в соціально-економічному розвитку країни. *Фінансові дослідження*. 2018. № 1 (4). URL: <http://fr.stu.cn.ua/tmppdf/101.pdf>. (0,77 д.а.).

10. Огородник В.В. Еволюція наукових підходів до окреслення змісту банківської діяльності. *Фінансовий простір*. 2018. № 2 (30). URL: <http://dspace.ubs.edu.ua/jspui/handle/123456789/1473>. (Index Copernicus, 0,75 д.а.).

11. Огородник В.В. Узагальнення та систематизація підходів до класифікації банків з державною участю. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2018. № 30(4). С. 92-95. (Index Copernicus, 0,49 д.а.).

12. Огородник В. В. Концептуальні підходи до визначення поняття «банк із державною участю». *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія : Економічні науки*. 2018. № 2. С. 142-149. (Index Copernicus,

0,68 д.а.).

13. Огородник В.В. Аналіз кредитного портфеля банків із державною участю в Україні. *Інтелект XXI*. 2018. № 5. С. 113-116. (Index Copernicus, 0,46 д.а.).

14. Огородник В.В. Сучасні тенденції розвитку банків із державною участю в Україні. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво*. 2018. № 4. С. 206-212. (Index Copernicus, 0,54 д.а.).

15. Огородник В.В. Вплив банків з державною участю на соціально-економічний розвиток країни. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління*. 2018. Т. 29 (68), № 5. С. 149-153. – 0,56 д.а.

16. Огородник В. В., Смовженко Т.С. Соціальна відповідальність банків з державною участю в Україні. *Економічні науки. Серія : Облік і фінанси*. 2018. Випуск 15 (57). С. 199-208 (0,5 д.а.). *Особистий внесок: дослідження векторів реалізації концепції соціальної відповідальності вітчизняних банків з державною участю та виокремлення напрямів їхньої активізації – 0,25 д.а.*

17. Огородник В.В. Формування і реалізація стратегічних напрямів діяльності банків із державною участю в Україні. *Вісник Університету банківської справи*. 2018. № 2. С. 56–61. (Index Copernicus, 0,66 д.а.).

18. Огородник В.В. Трансформація стратегії банків із державною участю в Україні. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2018. № 5. С. 192-196. (Index Copernicus, 0,57 д.а.).

19. Огородник В.В., Козьмук Н.І. Теоретичні підходи до визначення сутності соціально-економічної ефективності банку з державною участю. *Причорноморські економічні студії*. 2018. № 34. С. 158-162 (Index Copernicus, 0,58 д.а.). *Особистий внесок: визначено сутність поняття соціально-економічна ефективність банків з державною участю та окреслено існуючі соціально-економічні ефекти від діяльності досліджуваних банків – 0,29 д.а.*

20. Огородник В. В. Вектори реалізації концепції соціальної відповідальності у банках із державною участю в Україні. *Вісник Одеського*

національного університету. Серія : Економіка. 2018. Т. 23, Вип. 6. С. 144-148. (Index Copernicus, 0,63 д.а.).

21. Огородник В.В. Оцінка соціально-економічної ефективності банків із державною участю в трансформаційних умовах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство.* 2018. № 22(3). С. 18-22. (Index Copernicus, 0,51 д.а.).

22. Огородник В.В. Методи оцінки соціально-економічної ефективності банку з державною участю. *Науковий погляд: економіка та управління.* 2018. № 3. С. 97-103. (Index Copernicus, 0,56 д.а.).

23. Огородник В.В. Специфіка діяльності банків із державною участю в Україні. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво.* 2018. № 6. С. 91-97. (Index Copernicus, 0,58 д.а.).

24. Огородник В.В. Вплив екологічного компонента соціальної відповідальності на економіку країни. *Глобальні та національні проблеми економіки.* 2015. Вип. 7. URL: <http://global-national.in.ua/archive/7-2015/132.pdf>. (Index Copernicus, 0,49 д.а.).

25. Огородник В.В. Аналіз сучасного етапу розвитку банківської системи України. *Проблеми системного підходу в економіці.* 2017. № 6(2). С. 112-117. (Index Copernicus, 0,63 д.а.).

26. Огородник В.В. Фінансова взаємодія підприємств та банків із державною участю в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного ун-ту. Серія: Економіка і менеджмент.* 2017. № 28. С. 204-207. (Index Copernicus, 0,58 д.а.).

27. Огородник В.В. Етапи становлення і розвитку банківської системи України в контексті державної участі в капіталі. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка.* 2017. Т. 22, Вип. 8. С. 121-125. (Index Copernicus, 0,66 д.а.).

Статті в інших періодичних наукових виданнях

28. Огородник В.В. Напрями покращення розвитку банків з державною участю в Україні. *Науковий огляд*. 2019. № 3(56). С. 17-28. (Core, Worldcat, Open academic journal index, 0,47 д.а.).

29. Ogorodnyk V.V. Credit system of Ukraine and its future development. *Вісник Університету банківської справи*. 2015. № 3 (24). С. 3-6. – 0,32 д.а.

30. Огородник В.В. Аналіз етапів становлення кредитної системи України та визначення її економічної ефективності. *Молодий вчений*. 2015. № 2(6). URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_2\(6\)__317](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_2(6)__317). – 0,29 д.а.

Публікації в інших виданнях

31. Огородник В.В. Банки з державною участю та їх вплив на монетарну політику. *Фінансово-кредитні системи в умовах зміни ділових циклів* : тези доповідей Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 15 травня 2019 р. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т., 2019. С. 57-59. – 0,1 д.а.

32. Огородник В.В. Совершенствование деятельности банков с государственным участием в условиях инновационного развития Украины. *Институциональное развитие социально-экономических систем: национальная экономика в глобальной среде* : материалы XI Международной научно-практической конференции, 16 – 17 мая 2019 г. Самарканд, Узбекистан: Самаркандский институт экономики и сервиса, 2019. С. 412-415. – 0,27 д.а.

33. Огородник В.В. Специфика современного этапа развития банковской системы Украины. *Проблемы и перспективы развития экономики и образования в условиях Четвертой промышленной революции* : материалы Международной научно-практической заочной конференции, 14 марта 2018 г. Алматинская академия экономики и статистики, 2018 г. С. 372-376. – 0,35 д.а.

34. Огородник В.В. Особливості розвитку вітчизняної банківської системи в контексті державної участі в капіталі. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практика* : матеріали V Міжнародної науково-

практичної конференції, 16 березня 2018 р. Х., ХННІ ДВНЗ «УБС», 2018. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) – 0,15 д.а.

35. Огородник В.В. Роль банків з державною участю в організації фінансової взаємодії з підприємствами в Україні. *Проблеми і перспективи сучасного розвитку фінансів, обліку та банківської діяльності* : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, 19 березня 2018 р. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. С. 212-215. – 0,17 д.а.

36. Огородник В.В. Обґрунтування механізму фінансової взаємодії підприємств та банків з державною участю в Україні. *Фінансові інструменти сталого розвитку економіки* : матеріали I міжнародної науково-практичної конференції, 20 березня 2018 р. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. С. 135-138. – 0,19 д.а.

37. Огородник В. В. Основні причини виникнення банків з державною участю в контексті впровадження інновацій в банківській системі України. *Інноваційні банківські технології та сучасні форми грошей* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 5 квітня 2018 р. Київ: КНЕУ, 2018. С. 79–82. – 0,23 д.а.

38. Огородник В.В. Проблема ефективності державної власності у банківській системі. *Європейський вектор модернізації економіки: креативність, прозорість та сталий розвиток* : матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції, 18-19 квітня 2018 р. Харків: ХНУБА, 2018. Частина 2. С. 73-75. – 0,17 д.а.

39. Огородник В.В. Сутність фінансової взаємодії підприємств та банків з державною участю. *Вища освіта – студентська наука – сучасне суспільство: напрями розвитку* : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції, 20 квітня 2018 р. Київ: ПВНЗ «МНТУ», 2018. С. 221-223. – 0,16 д.а.

40. Огородник В.В. Роль банківської діяльності у розвитку економіки України. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку України в галузі управління та адміністрування: ініціативи молоді* : матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, 17 травня 2018 р. Харків: Харківський держ. ун-т харч. та торг., 2018. С. 214-216. – 0,18 д.а.

41. Огородник В.В. Роль банків з державною участю у соціально-економічному зростанні України. *Інтеграція України у європейський та світовий фінансовий простір* : матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції, 18 травня 2018 р. Львів: ЛННІ ДВНЗ «УБС», 2018. С. 68-70. – 0,1 д.а.

42. Огородник В.В. Вплив кризових явищ на збільшення частки державної власності у банківській системі України. *Проблеми забезпечення ефективного функціонування та стабільного розвитку банківської системи та економіки* : матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції, 01 червня 2018 р. К. : ДВНЗ «УБС», 2018. С. 61-64. – 0,27 д.а.

43. Огородник В.В. Окреслення векторів реформування банків з державною участю в Україні. *Розвиток банківських систем світу в умовах глобалізації фінансових ринків* : матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції, 09 листопад 2018 р. м. Черкаси: ЧННІ ДВНЗ «УБС», 2018. С. 281-284. – 0,21 д.а.

44. Огородник В.В. Теоретичні основи банківських трансформацій в Україні. *Перспективи розвитку національної економіки в умовах змін ринкового середовища* : збірник тез доповідей Всеукраїнської наук.-практ. конф., 11-12 серпня 2017 р. Одеса : ГО «Центр економічних досліджень та розвитку», 2017. С. 86-89. – 0,22 д.а.

45. Огородник В.В. Сучасний стан розвитку банків з державною участю в Україні. *Розвиток банківських систем світу в умовах глобалізації фінансових ринків* : матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції, м. Черкаси, 27 жовтня 2017 р. ЧННІ ДВНЗ «УБС», 2017. С. 215-217. – 0,18 д.а.

46. Огородник В.В. Соціальна відповідальність банківського сектору економіки як фактор підвищення довіри суспільства. *Творення простору суспільної довіри в Україні XXI сторіччя* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 17-19 лютого 2016 р. Київ, 2016. С.448-452.– 0,13 д.а.

47. Огородник В.В. Вплив рівня компетентності та клієнтоорієнтованості персоналу на реалізацію банком його стратегії. *Актуальні напрями розвитку*

менеджменту, обліку та аудиту : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., травень 2014 р. Київ : ГО «Київський економічний науковий центр», 2014. Ч. 2. С. 79-82. – 0,1 д.а.

Навчальний посібник

1. Українська людина в європейському світі: виміри ідентичності : навч. посібник / за ред. д-ра екон. наук, проф. Т. С. Смовженко, д-ра філос. наук, проф. З. Е. Скринник. К. : УБС НБУ, 2015. 609 с. (25,4 д.а.). *Особистий внесок: підрозділ «Екологічний компонент корпоративної та індивідуальної соціальної відповідальності»*. – 0,4 д.а

Додаток X

Довідки та акти впровадження результатів дослідження